

รายงานนอกระบบกับประกันสังคม มาตรา ๔๐
ตามพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. ๒๕๓๓

โดย

นายสุทธิ สุโกศล
ผู้ช่วยปลัดกระทรวงแรงงาน
สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๕๗
ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๕๗-๒๕๕๘

บทคัดย่อ

เรื่อง แรงงานนอกระบบกับประกันสังคม มาตรา ๔๐ ตามพระราชบัญญัติ
ประกันสังคม พ.ศ. ๒๕๓๓

ลักษณะวิชา สังคมจิตวิทยา

ผู้วิจัย นายสุทธิ สุโกศล หลักสูตร วปอ. วันที่ ๕๗

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการขาดหลักประกันทางสังคมของแรงงานนอกระบบ ซึ่งเป็นแรงงานส่วนใหญ่ที่ยังขาดความมั่นคงและหลักประกันในชีวิต พร้อมทั้งเสนอแนะนโยบาย และแนวทางแก้ไข ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างผู้ประกันตนมาตรา ๔๐ ในจังหวัดขอนแก่น จำนวน ๓๕๕ คน ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ผู้ประกันตนเข้าสู่ระบบประกันสังคมมาตรา ๔๐ เนื่องจากปัจจัยที่เป็นสาเหตุเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับกิจกรรมส่งเสริมของภาครัฐ รวมถึงปัจจัยด้านแรงจูงใจ ผลประโยชน์ตอบแทน ปัจจัยด้านการบริการของเจ้าหน้าที่ ปัจจัยจำนวนจุดบริการ ปัจจัยด้านอื่นๆ ได้แก่ การจ่ายเงินสมทบราคาถูก มีคนในชุมชนให้บริการส่งเงินสมทบ ไม่ต้องจ่ายเงินเอง มีความเชื่อมั่นในนโยบาย และปัจจัยในด้านข้อมูลข่าวสาร แสดงว่าแรงงานนอกระบบเข้าสู่ระบบประกันสังคม เพราะสาเหตุหลักได้รับการแนะนำและการบริการที่ดีจากการจัดกิจกรรมของเจ้าหน้าที่รวมถึงจากการชักชวนโดยผู้ประกันตนมาตรา ๔๐ จึงเสนอว่า รัฐควรมีทั้งนโยบายและแนวปฏิบัติให้แรงงานนอกระบบเข้าสู่ระบบประกันสังคม หรือระบบการออมของรัฐมากยิ่งขึ้น โดยส่งเจ้าหน้าที่หรือจัดตั้งเครือข่ายผู้ประกันตนมาตรา ๔๐ หมู่บ้านละ ๒-๓ คน จัดกิจกรรมหรือลงไปชักชวนแรงงานนอกระบบสมัครเป็นผู้ประกันตน พร้อมกับเร่งประชาสัมพันธ์โครงการ

คำนำ

เอกสารวิจัย เรื่อง แรงงานนอกระบบกับประกันสังคม มาตรา ๔๐ ตามพระราชบัญญัติ ประกันสังคม พ.ศ. ๒๕๓๓ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ตามหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร (NDC) ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๕๗-๒๕๕๘ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปเกี่ยวกับปัญหาที่ทำให้เกิดการขาดหลักประกันทางสังคมของแรงงานนอกระบบในภาพรวม ปัญหาที่ทำให้เกิดการขาดหลักประกันทางสังคมของแรงงานนอกระบบของประเทศ รวมทั้งเสนอแนะนโยบายและแนวทางในการแก้ไขปัญหาการขาดหลักประกันทางสังคมของแรงงานนอกระบบให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่า จะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารจัดการแรงงานนอกระบบของกระทรวงแรงงาน เพื่อให้แรงงานนอกระบบเข้าถึงระบบประกันสังคมมากขึ้น รวมถึงเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจทั่วไป

(นายสุทธิ สุโกศล)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตรวปอ. รุ่นที่ ๕๗

ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
คำนำ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	จ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๓
ขอบเขตการวิจัย	๓
สมมติฐานการวิจัย	๔
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๕
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎี วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๖
แนวคิดการประกันสังคม	๖
แนวคิดแรงจูงใจและผลประโยชน์ตอบแทน	๘
ทฤษฎีการติดต่อสื่อสาร	๑๑
ทฤษฎีการมีส่วนร่วม	๑๒
พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. ๒๕๓๓	๑๕
พระราชกฤษฎีกากำหนดหลักเกณฑ์และอัตราการจ่ายเงินสมทบ ประเภท ของประโยชน์ทดแทน ตลอดจนหลักเกณฑ์และเงื่อนไขแห่งสิทธิในการ รับประโยชน์ทดแทนของบุคคลซึ่งสมัครเป็นผู้ประกันตน พ.ศ. ๒๕๕๔	๑๖
พระราชกฤษฎีกา กำหนดหลักเกณฑ์และอัตราการจ่ายเงินสมทบ ประเภท ของประโยชน์ทดแทน ตลอดจนหลักเกณฑ์และเงื่อนไขแห่งสิทธิในการ รับประโยชน์ทดแทน ของบุคคลซึ่งสมัครเป็นผู้ประกันตน (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๖	๑๗
สิทธิประโยชน์ผู้ประกันตนมาตรา ๔๐	๑๗
นโยบายรัฐบาล	๒๑

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
นโยบายกระทรวงแรงงาน	๒๑
แผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการแรงงานนอกระบบ พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙	๒๑
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ	๒๒
กรอบแนวคิดการวิจัย	๒๓
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย	๒๘
วิธีการวิจัย	๒๘
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๒๘
ตัวแปร และการวัดตัวแปร	๒๘
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๒๙
การทดสอบเครื่องมือ	๓๑
การเก็บรวบรวมข้อมูล	๓๑
การวิเคราะห์ข้อมูล	๓๑
บทที่ ๔ ผลการวิจัย	๓๓
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป	๓๓
ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อการ	
เข้าสู่ระบบประกันสังคม มาตรา ๔๐	๔๓
ข้อเสนอแนะของกลุ่มตัวอย่างผู้ประกันตนมาตรา ๔๐	๔๓
บทที่ ๕ สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	๔๘
สรุป	๔๘
อภิปรายผล	๔๙
ข้อเสนอแนะ	๕๒
ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป	๕๓
บรรณานุกรม	๕๕
ภาคผนวก	๕๘
แบบสอบถาม	๕๙
ประวัติย่อผู้วิจัย	๖๔

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ ๔.๑ แสดงค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ข้อมูลทั่วไป ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ	๓๔
ตารางที่ ๔.๒ แสดงค่าความถี่ (Frequency)และค่าร้อยละ (Percentage) ข้อมูลทั่วไป ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ	๓๔
ตารางที่ ๔.๓ แสดงค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ข้อมูลทั่วไป ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสถานภาพสมรส	๓๕
ตารางที่ ๔.๔ แสดงค่าความถี่ (Frequency)และค่าร้อยละ (Percentage) ข้อมูลทั่วไป ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับการศึกษา	๓๕
ตารางที่ ๔.๕ แสดงค่าความถี่ (Frequency)และค่าร้อยละ (Percentage) ข้อมูลทั่วไป ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน	๓๖
ตารางที่ ๔.๖ แสดงค่าความถี่ (Frequency)และค่าร้อยละ (Percentage) ข้อมูลทั่วไป ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามที่พักอาศัย	๓๖
ตารางที่ ๔.๗ แสดงค่าความถี่ (Frequency)และค่าร้อยละ (Percentage) ข้อมูลทั่วไป ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอาชีพ	๓๗
ตารางที่ ๔.๘ แสดงค่าความถี่ (Frequency)และค่าร้อยละ (Percentage) ข้อมูลทั่วไป ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามตำแหน่งอื่นๆ	๓๗
ตารางที่ ๔.๙ แสดงค่าความถี่ (Frequency)และค่าร้อยละ (Percentage) ข้อมูลทั่วไป ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการรวมกลุ่มอาชีพ	๓๘
ตารางที่ ๔.๑๐ แสดงค่าความถี่ (Frequency)และค่าร้อยละ (Percentage) ข้อมูลทั่วไป ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามทางเลือกในการจ่ายเงินสมทบ	๓๘
ตารางที่ ๔.๑๑ แสดงค่าความถี่ (Frequency)และค่าร้อยละ (Percentage) ข้อมูลทั่วไป ของกลุ่ม ตัวอย่างจำแนกตามสวัสดิการอื่นๆนอกจากประกันสังคมตามมาตรา ๔๐	๓๙
ตารางที่ ๔.๑๒ แสดงค่าความถี่ (Frequency)และค่าร้อยละ (Percentage) ข้อมูลทั่วไป ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามช่องทางในการชำระเงินสมทบ	๔๐
ตารางที่ ๔.๑๓ แสดงค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ข้อมูลทั่วไปของกลุ่ม ตัวอย่างจำแนกตามการเข้าร่วมรับฟังบรรยาย ร่วมประชุม ร่วมกิจกรรม	๔๐

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ ๔.๑๔ แสดงค่าความถี่ (Frequency)และค่าร้อยละ (Percentage) ข้อมูลทั่วไป ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามช่องทางในการรับข้อมูลข่าวสารทางวิทยุ	๔๑
ตารางที่ ๔.๑๕ แสดงค่าความถี่ (Frequency)และค่าร้อยละ (Percentage) ข้อมูลทั่วไป ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการรับชมโทรทัศน์	๔๑
ตารางที่ ๔.๑๖ แสดงค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ข้อมูลทั่วไป ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการรับข่าวสารทางหนังสือพิมพ์	๔๒
ตารางที่ ๔.๑๗ แสดงค่าความถี่ (Frequency)และค่าร้อยละ (Percentage) ข้อมูลทั่วไป ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการชักชวนสมัครผู้ประกันตนมาตรา ๔๐	๔๒
ตารางที่ ๔.๑๘ แสดงค่าความถี่ (Frequency)และค่าร้อยละ (Percentage) ข้อมูลทั่วไป ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความต้องการในการออม	๔๓
ตารางที่ ๔.๑๙ แสดงความคิดเห็นต่อ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าสู่ระบบประกันสังคม มาตรา ๔๐ ในภาพรวม	๔๔
ตารางที่ ๔.๒๐ แสดงความคิดเห็นปัจจัยด้านการบริการของเจ้าหน้าที่	๔๔
ตารางที่ ๔.๒๑ แสดงความคิดเห็นต่อปัจจัยด้านจำนวนจุดบริการ	๔๕
ตารางที่ ๔.๒๒ แสดงความคิดเห็นต่อปัจจัยในด้านข้อมูลข่าวสาร	๔๕
ตารางที่ ๔.๒๓ แสดงระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมกับกิจกรรมส่งเสริม ของภาครัฐ	๔๖
ตารางที่ ๔.๒๔ แสดงระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยด้านแรงงานใจ ผลประโยชน์ตอบแทน	๔๖
ตารางที่ ๔.๒๕ แสดงระดับความคิดเห็นปัจจัยด้านอื่นๆ	๔๗

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

คนทำงานส่วนใหญ่ของประเทศไทย หรือที่เรียกว่า “แรงงานนอกระบบ” เป็นผู้มีงานทำที่ไม่ได้รับการคุ้มครอง หรือไม่มีหลักประกันทางสังคมเช่นเดียวกับแรงงานในระบบ ในขณะที่แรงงานในระบบหมายถึง ผู้มีงานทำที่ได้รับการคุ้มครอง หรือมีหลักประกันทางสังคมจากการทำงาน เช่น ข้าราชการ ลูกจ้างประจำ พนักงานรัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่น รวมถึงผู้มีงานทำตามพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ.๒๕๓๓ จากข้อมูลการสำรวจแรงงานนอกระบบของสำนักงานสถิติแห่งชาติล่าสุดในปี ๒๕๕๖ พบว่า จากประชากรผู้มีงานทำจำนวน ๓๕.๑ ล้านคน เป็นแรงงานนอกระบบ จำนวน ๒๕.๑ ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ ๖๔.๒ ของประชากรผู้มีงานทำ

จากข้อมูลสถิติของสำนักงานประกันสังคมเกี่ยวกับจำนวนผู้ประกันตน ณ เดือนสิงหาคม ๒๕๕๗ พบว่า มีผู้ประกันตนที่เป็นแรงงานในระบบ ตามพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. ๒๕๓๓ มาตรา ๓๓ จำนวน ๕,๘๗๘,๐๐๖ คน ผู้ประกันตนมาตรา ๓๕ (เคยเป็นผู้ประกันตนมาตรา ๓๓ และลาออกแต่ประสงค์ส่งเงินสมทบ) จำนวน ๑,๑๐๔,๖๕๓ คน แรงงานนอกระบบที่เข้าสู่ระบบประกันสังคมตามมาตรา ๔๐ จำนวน ๑,๘๗๘,๑๕๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๗.๔ ของแรงงานนอกระบบ (สำนักงานประกันสังคม,ออนไลน์, ๒๕๕๗) ซึ่งเป็นสัดส่วนผู้ประกันตนตามมาตรา ๔๐ ที่น้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนแรงงานนอกระบบทั้งหมด นับว่าเป็นกลุ่มคนงานที่ยังขาดความมั่นคงในชีวิต และขาดหลักประกันสังคมรองรับ เมื่อเจ็บป่วยทุพพลภาพอาจไม่มีเงินทดแทนการขาดรายได้ ไม่มีเงินทดแทนขณะพักรักษาตัว รวมทั้งเมื่ออายุมากขึ้นเป็นผู้สูงอายุร่างกายไม่เอื้ออำนวยต่อการทำงานอาจไม่มีเงินบำเหน็จบำนาญไว้ดำรงชีพ ถึงแม้จะมีเงินเบี้ยผู้สูงอายุแต่ก็เป็นเงินจำนวนไม่มาก และ เมื่อเสียชีวิต อาจไม่มีเงินเพียงพอที่จะต้องใช้จ่ายในงานศพตนเอง ฉะนั้น หากแรงงานนอกระบบเข้าสู่ระบบประกันสังคมตามมาตรา ๔๐ ก็จะมีสิทธิประโยชน์กรณีประสบอันตราย/เจ็บป่วย ได้รับเงินทดแทนการขาดรายได้ กรณีนอนโรงพยาบาล กรณีทุพพลภาพได้รับเงินทดแทนการขาดรายได้เป็นระยะเวลา ๑๕ ปี กรณีตายได้รับค่าทำศพ กรณีชราภาพได้รับเงินบำเหน็จ(เงินออม) และเงินบำนาญ ซึ่งจะเพิ่มความมั่นคงในชีวิตให้กับแรงงานนอกระบบอีกทางหนึ่ง

รัฐบาลได้ให้ความสำคัญในการพัฒนาระบบการคุ้มครองทางสังคม ระบบการออม และระบบสวัสดิการชุมชนให้มีประสิทธิภาพและมีความยั่งยืน โดยกำหนดนโยบายเพื่อลดความเหลื่อมล้ำของสังคมและการสร้างโอกาสเข้าถึงบริการของรัฐ ซึ่ง พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้แถลงต่อ สภานิติบัญญัติแห่งชาติเมื่อวันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๕๗ ว่า “...จะพัฒนาระบบการคุ้มครองทางสังคม ระบบการออม และระบบสวัสดิการชุมชนให้มีประสิทธิภาพและมีความยั่งยืนยิ่งขึ้น...” อีกทั้ง พลเอก สุรศักดิ์ กาญจนรัตน์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงาน ได้มอบนโยบายเมื่อวันที่ ๒๒ กันยายน ๒๕๕๗ ณ ห้องประชุมจอมพล ป. พิบูลสงคราม กระทรวงแรงงาน ว่า “นโยบายในการขยายความคุ้มครองแรงงานนอกระบบโดย มุ่งส่งเสริมคุณภาพชีวิตการทำงานของแรงงานนอกระบบในทุกกลุ่มอาชีพ รวมทั้งสร้างเครือข่ายและพัฒนากลไกในการคุ้มครองแรงงานนอกระบบ ตลอดจนรณรงค์ส่งเสริมแรงงานนอกระบบสมัครเป็นผู้ประกันตนมาตรา ๔๐ และรักษาสถานะการเป็นผู้ประกันตนอย่างต่อเนื่อง” นอกจากนี้กระทรวงแรงงานมีแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการแรงงานนอกระบบ พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๘ โดยมีเป้าประสงค์ที่สำคัญคือ แรงงานนอกระบบทุกกลุ่มอาชีพได้รับการคุ้มครองจากระบบประกันสังคมอย่างเท่าเทียม เป็นธรรม และมีความใกล้เคียงกับสิทธิประโยชน์ที่แรงงานในระบบได้รับ

เพื่อศึกษาในเชิงลึกที่จะนำไปสู่การดำเนินงานให้เป็นไปตามนโยบายรองรับการขับเคลื่อนแรงงานนอกระบบให้มีความมั่นคงในชีวิตด้านประกันสังคม ในขณะที่ปัญหาอุปสรรคคือ แรงงานนอกระบบเข้าสู่ระบบประกันสังคมในสัดส่วนที่น้อยมาก จึงควรวิจัยว่า มีปัจจัยสนับสนุนส่งเสริมใดที่จะช่วยทำให้แรงงานนอกระบบเป็นผู้ประกันตนหรือเข้าสู่ระบบประกันสังคมมากขึ้น โดยเก็บข้อมูลเกี่ยวกับ รายได้ ลักษณะงานที่ทำ การบริการของภาครัฐ แรงจูงใจ ผลประโยชน์ตอบแทนจากประกันสังคม การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร การเปิดโอกาสให้คนทำงานได้มีส่วนร่วมเกี่ยวกับกิจกรรมส่งเสริมของรัฐ รวมถึงปัจจัยส่วนบุคคลในด้านอื่นๆ ที่ผ่านมามีพบว่า ผลงานวิจัยส่วนใหญ่มุ่งเน้นศึกษา กรณีปัจจัยที่ส่งผลต่อการไม่เข้าสู่ระบบประกันสังคม ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่วิจัยในประเด็นที่ยังไม่ได้รับการศึกษาค้นคว้ามากเท่าที่ควร ได้แก่ การวิจัยหาปัจจัยสาเหตุการเป็นผู้ประกันตนมาตรา ๔๐ ตามพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. ๒๕๓๓ ของแรงงานนอกระบบ และได้คัดเลือกผู้ประกันตนในจังหวัดขอนแก่นซึ่งเป็นหนึ่งใน ๒๐ จังหวัดนำร่องในการดำเนินงานการบริหารจัดการแรงงานนอกระบบของกระทรวงแรงงาน และคณะกรรมการบริหารจัดการแรงงานนอกระบบแห่งชาติ อีกทั้งมีสภาพพื้นที่ สามารถเป็นตัวแทนของภาคตะวันออกเฉียงเหนือหรือของทั้งประเทศ ได้ในระดับหนึ่ง ทั้งนี้เพื่อนำข้อมูลจากผลการวิจัยเสนอแนะแนวทางการดำเนินงานรูปแบบใหม่รวมทั้งปรับปรุงแนวทางการดำเนินงานที่ผ่านมาเพื่อเพิ่มจำนวนผู้ประกันตนตามมาตรา ๔๐ พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. ๒๕๓๓

เสนอต่อกระทรวงแรงงานและคณะอนุกรรมการบริหารจัดการแรงงานนอกระบบระดับชาติ และนำไปสู่การจัดทำแผนงาน/โครงการ ส่งเสริมแรงงานนอกระบบให้มีความมั่นคงในชีวิตต่อไป งานวิจัยครั้งนี้จะมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อการเสริมสร้างความมั่นคงแห่งชาติทางด้านสังคมจิตวิทยา และตอบสนองต่อนโยบายของรัฐบาลในเรื่องที่ว่าด้วย “ การลดความเหลื่อมล้ำของสังคมและการสร้างโอกาสการเข้าถึงบริการของรัฐ ”

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปเกี่ยวกับปัญหาที่ทำให้เกิดการขาดหลักประกันทางสังคมของแรงงานนอกระบบในภาพรวม
๒. เพื่อศึกษาปัญหาที่ทำให้เกิดการขาดหลักประกันทางสังคมของแรงงานนอกระบบของประเทศ
๓. เพื่อศึกษาแนวทางในการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนหลักประกันทางสังคมของแรงงานนอกระบบ
๔. เสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนหลักประกันทางสังคมของแรงงานนอกระบบให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

๑. ขอบเขตด้านเนื้อหา
ศึกษาสภาพปัญหาการขาดหลักประกันทางสังคม ของแรงงานนอกระบบ พร้อมทั้งเสนอแนะแนวทางแก้ไข โดยเฉพาะการเพิ่มจำนวนผู้ประกันตน มาตรา ๔๐ และศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นผู้ประกันตนมาตรา ๔๐ ตามพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. ๒๕๓๓ ของแรงงานนอกระบบ ได้แก่ รายได้ ลักษณะงานที่ทำ การให้บริการของรัฐ แรงจูงใจ ผลประโยชน์ตอบแทนจากการประกันตน การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร การมีส่วนร่วมกิจกรรมส่งเสริมของรัฐ และปัจจัยส่วนบุคคลในด้านอื่นๆ กลุ่มที่ศึกษาได้แก่กลุ่มตัวอย่างผู้ประกันตนมาตรา ๔๐ ในจังหวัดขอนแก่น
๒. ขอบเขตด้านประชากร
ประชากรที่ใช้ในการศึกษานี้ ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างผู้ประกันตนมาตรา ๔๐ ในจังหวัดขอนแก่น ซึ่งเป็นจังหวัดนำร่องในการดำเนินงานการบริหารจัดการแรงงานนอกระบบของกระทรวงแรงงาน

สมมติฐานการวิจัย

ปัจจัยด้านการให้บริการของรัฐ ลักษณะงานที่ทำ แรงจูงใจ ผลประโยชน์ตอบแทนจากการประกันตน การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร การมีส่วนร่วมกับกิจกรรมส่งเสริมของรัฐ ส่งผลต่อการเป็นผู้ประกันตนมาตรา ๔๐

ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

๑. ทำให้ทราบสภาพทั่วไปเกี่ยวกับปัญหาที่ทำให้เกิดการขาดหลักประกันทางสังคมของแรงงานนอกระบบในภาพรวม
๒. ทำให้ทราบปัญหาที่ทำให้เกิดการขาดหลักประกันทางสังคมของแรงงานนอกระบบของประเทศ
๓. ทำให้ทราบแนวทางในการแก้ไขปัญหาการขาดหลักประกันทางสังคมของแรงงานนอกระบบ
๔. ได้ข้อเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาการขาดหลักประกันทางสังคมของแรงงานนอกระบบให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

คำจำกัดความ

แรงงานนอกระบบ	หมายถึง	ผู้มีงานทำที่มีอายุตั้งแต่ ๑๕ ปีขึ้นไป ที่ไม่ได้รับการคุ้มครองหรือไม่มีหลักประกันทางสังคมเช่นเดียวกับแรงงานในระบบ
ผู้ประกันตนมาตรา ๔๐	หมายถึง	บุคคลที่มีอายุจ้างซึ่งผู้ประกันตนตามมาตรา ๓๓ หรือเป็นผู้ประกันตนโดยสมัครใจตามมาตรา ๓๕
การมีส่วนร่วม	หมายถึง	การเข้าร่วมประชุม/รับ ฟัง การชี้แจงเกี่ยวกับประกันสังคมตามมาตรา ๔๐ ของเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงแรงงาน และส่วนราชการอื่นๆ
ข้อมูลข่าวสาร	หมายถึง	ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประกันสังคมมาตรา ๔๐ ที่รับฟังจากรายการวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ แผ่นพับ ใบปลิว หรืออื่นๆที่เกี่ยวข้อง
แรงจูงใจ	หมายถึง	แรงจูงใจจากผลประโยชน์ตอบแทนจากกองทุนประกันสังคมกรณีจ่ายเงินสมทบตามมาตรา ๔๐ กรณี ดายทุพพลภาพ เงินออม เงินบำนาญ เงินชดเชยการทำงาน

จุดบริการ	หมายถึง	กรณีเจ็บป่วย/ประสบอุบัติเหตุ จุดบริการ ณ สำนักงานประกันสังคม เคาน์เตอร์บริการ ธนาคารที่เข้าร่วมโครงการ เซเวนอีเลฟเว่น ห้างเทศโก้ โลตัส ไปรษณีย์ (ธนาณัติ)
กิจกรรมส่งเสริมของรัฐ	หมายถึง	กิจกรรมส่งเสริมใดเพื่อประชาสัมพันธ์ ให้ความรู้ ชี้แจง เกี่ยวกับการประกันสังคมมาตรา ๔๐ ของสำนักงาน ประกันสังคม หน่วยงานสังกัดกระทรวงแรงงาน และ ส่วนราชการหน่วยงานอื่น

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎี วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยแรงงานนอกระบบกับประกันสังคม มาตรา ๔๐ ตามพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. ๒๕๓๑ ผู้วิจัยได้ดำเนินการทบทวนรวบรวมข้อมูลและวรรณกรรมต่างๆที่เกี่ยวข้อง ทั้งในเรื่องแนวคิด ทฤษฎี ระเบียบ ข้อบังคับ พระราชบัญญัติ กฎหมาย และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสรุปรายละเอียดต่างๆ ไว้ดังนี้

๑. แนวคิดการประกันสังคม
๒. แนวคิดแรงจูงใจและผลประโยชน์ตอบแทน
๓. ทฤษฎีการติดต่อสื่อสาร
๔. ทฤษฎีการมีส่วนร่วม
๕. พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. ๒๕๓๑
๖. พระราชกฤษฎีกากำหนดหลักเกณฑ์และอัตราการจ่ายเงินสมทบ ประเภทของประโยชน์ทดแทน ตลอดจนหลักเกณฑ์และเงื่อนไขแห่งสิทธิในการรับประโยชน์ทดแทนของบุคคลซึ่งสมัครเป็นผู้ประกันตน พ.ศ. ๒๕๕๔
๗. พระราชกฤษฎีกา กำหนดหลักเกณฑ์และอัตราการจ่ายเงินสมทบ ประเภทของประโยชน์ทดแทน ตลอดจนหลักเกณฑ์และเงื่อนไขแห่งสิทธิในการรับประโยชน์ทดแทน ของบุคคลซึ่งสมัครเป็นผู้ประกันตน (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๖
๘. สิทธิประโยชน์ผู้ประกันตนมาตรา ๔๐
๙. นโยบายรัฐบาล
๑๐. นโยบายกระทรวงแรงงาน
๑๑. แผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการแรงงานนอกระบบ พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙
๑๒. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ
๑๓. กรอบแนวคิดการวิจัย

๑. แนวคิดการประกันสังคม

การประกันสังคมที่ประเทศต่าง ๆ ใช้อยู่ในปัจจุบันจะมีหลักการที่ไม่แตกต่างกัน เนื่องจากการประกันสังคมเป็น โครงการการบริหารทางสังคมในระยะยาวอีกระบบหนึ่งที่รัฐเป็น

ผู้ดำเนินการจัดขึ้น ด้วยการให้ประชาชนผู้มีรายได้น้อยได้แต่ละคนได้มีส่วนช่วยตนเองหรือครอบครัวโดยรวมกันเลี้ยงชีพหรือช่วยเหลือบำบัดความทุกข์ยากเดือดร้อนซึ่งกันและกันระหว่างผู้มีรายได้น้อยในสังคม ด้วยการออกเงินสมทบเข้ากองทุนเรียกว่ากองทุนประกันสังคมโดยมีนายจ้างลูกจ้างและในบางประเทศมีรัฐบาลร่วมออกเงินสมทบเข้ากองทุนนี้ด้วยกองทุนนี้จะจ่ายประโยชน์ทดแทนให้แก่ผู้ส่งเงินสมทบเมื่อเกิดความเดือดร้อน เช่น เจ็บป่วย คลอดบุตร ว่างาน ชราภาพ เป็นต้น การประกันสังคมจึงเป็นวิธีการหนึ่งที่ยึดหลักการพึ่งตนเอง และช่วยเหลือซึ่งกันและกันของประชาชนโดยมีความมุ่งหมายที่จะเป็นหลักการพึ่งตนเอง และช่วยเหลือซึ่งกันและกันของประชาชนโดยมีความมุ่งหมายที่จะเป็นหลักประกันและคุ้มครองความเป็นอยู่ของประชาชน ให้มีความมั่นคงในการดำรงชีวิต แม้มีเหตุการณ์ที่ทำให้ต้องขาดแคลนรายได้ ก็สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างปกติสุข (สำนักงานประกันสังคม,ออนไลน์,๒๕๕๘)

องค์การแรงงานระหว่างประเทศ (International Labour Organization:ILO) ได้ประกาศไว้เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๒ การประกันสังคมมีหลักการและคุณลักษณะดังต่อไปนี้(สำนักงานประกันสังคม,ออนไลน์,๒๕๕๘)

๑. การประกันสังคมเป็นวิธีการออกเงินสมทบโดยฝ่ายนายจ้างและลูกจ้างและในบางครั้งรัฐบาลอาจเข้าไปมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือหรืออุดหนุนโดยใช้เงินของรัฐ
 ๒. การเข้ามามีส่วนร่วมในการประกันสังคมนั้นเป็นการบังคับ โดยมีข้อยกเว้นไว้น้อยมาก
 ๓. เงินสมทบที่จ่ายมานั้นต้องจัดตั้งเป็นกองทุนพิเศษนำไปช่วยเป็นประโยชน์ทดแทนตามที่กำหนดไว้
 ๔. ส่วนเกินของเงินสมทบจะนำไปลงทุนเพื่อให้กองทุนมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้น
 ๕. สิทธิการรับประโยชน์ทดแทนเกิดจากการได้จ่ายเงินสมทบที่เป็นไปตามเงื่อนไข
 ๖. อัตราการจ่ายเงินสมทบและอัตราประโยชน์ทดแทนมักสัมพันธ์กับรายได้ของบุคคล
 ๗. การประกันสังคมประเภทการเจ็บป่วยจากการทำงานปกติ นายจ้างต้องเป็นผู้รับผิดชอบแต่ฝ่ายเดียว หรือบางกรณีรัฐอาจให้ความช่วยเหลือเงินอุดหนุน
- หลักประกันประกันสังคมมีคุณลักษณะ ดังนี้
๑. เป็นระบบของการเฉลี่ยทุกข์-เฉลี่ยสุขซึ่งกันและกันระหว่างมวลสมาชิก ซึ่งโดยทั่วไปรัฐบาลของทุกประเทศจะให้ความสำคัญแก่บุคคลที่ทำงานมีรายได้น้อยและ อยู่ในระบบแรงงานก่อนและจะขยายความคุ้มครองไปสู่ผู้ทำงานที่มีรายได้นอกระบบ การจ้างงานปกติ ซึ่งจัดอยู่ในกลุ่มที่เรียกว่าแรงงานนอกระบบ

๒. เงินสมทบที่เก็บไปนั้นจะสะสมเป็นกองทุนซึ่งจะให้สิทธิประโยชน์เฉพาะกับบุคคลที่ส่งเงินสมทบ ซึ่งประเทศไทยเรียกว่า ผู้ประกันตนเท่านั้น

๓. การ เก็บเงินสมทบ ซึ่งถือว่าเป็นภาษีพิเศษ ซึ่งจะเก็บจากบุคคลที่กฎหมายกำหนดเท่านั้น ทั้งนี้ความสำเร็จประการหนึ่งของการประกันสังคม ก็คือเป้าหมายหลักที่จะทำให้การประกันสังคมสามารถครอบคลุมทุกตัวบุคคลของ ประชาชนในชาติ (Universal Coverage) ได้ในอนาคตตอนุสัญญาที่ ๑๐๒ขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ กำหนดสิทธิประโยชน์ขั้นพื้นฐานของการประกันสังคมไว้ ๘ ประการ คือ กรณีเจ็บป่วย กรณีคลอดบุตร กรณีทุพพลภาพ กรณีตาย กรณีสงเคราะห์ครอบครัว กรณีชราภาพ กรณีว่างงาน การดูแลผู้ที่ขาดการอุปการะ และกรณีประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยอันเนื่องมาจากการทำงานประเทศไทยได้จัดการดำเนินการระบบประกันสังคมเป็น ๒ กองทุน คือ กองทุนประกันสังคมและกองทุนเงินทดแทน

๒. แนวคิดแรงจูงใจและผลประโยชน์ตอบแทน

การศึกษาในครั้งนี้ต้องการทราบปัจจัยที่ส่งผลต่อการสมัครเป็นผู้ประกันตนมาตรา ๔๐ ของแรงงานนอกระบบ ซึ่งสิ่งจูงใจนั้นมีทั้งที่ผลประโยชน์ตอบแทนเป็นตัวเงินและสิ่งจูงใจไม่ใช่ตัวเงิน

๑. สิ่งจูงใจที่เป็นตัวเงิน (Financial incentive) สิ่งจูงใจประเภทนี้มีลักษณะที่เห็นได้ง่ายและมีอิทธิพลโดยตรงต่อการปฏิบัติงานของพนักงาน อ็อฟซอล และคันเนตเต (Opsahl and Dunnette) อ้างถึงใน อมรรัตน์ กลับคล้าย , ๒๕๕๑, หน้า ๕) ได้พยายามอธิบายถึงผลกระทบของเงินที่มีต่อการปฏิบัติงานว่า

- เงินเป็นเสมือนตัวเสริมแรงที่มีเงื่อนไข ทฤษฎีนี้กล่าวว่าเงินเป็นตัวเสริมแรงขั้นพื้นฐานส่วนการแสวงหาสถานภาพ เป็นตัวเสริมแรงขั้นที่สอง
- เงินเป็นเสมือนสิ่งตอบแทนที่มีเงื่อนไข
- เงินเป็นเสมือนตัวลดความวิตกกังวล
- เงินเป็นเสมือนตัวองค์ประกอบทางความสุข
- เงินเป็นเสมือนตัวกลางของ “ การใช้เป็นเครื่องมือ ”

การจ่ายเงินให้แก่ผู้ที่เราต้องการจูงใจมีมากมายหลายวิธีและเป็นวิธีการที่ค่อนข้างจะได้ผลดี เช่น การใช้อัตราจ้างและเงินเดือนที่เป็นสิ่งจูงใจในการปฏิบัติงาน นับว่าเป็นวิธีการที่ได้ผลและใช้กันแพร่หลายที่สุด

การจ่ายโบนัส มีลักษณะเช่นเดียวกับการใช้อัตรากำลังและเงินเดือนเป็นสิ่งจูงใจเพราะการจ่ายโบนัสโดยทั่วไปมักจ่ายในรูปของเงิน เป็นเงินเพิ่มจากค่าจ้างและเงินเดือน

การแบ่งปันผลกำไร (Profit sharing) ซึ่งหมายถึงวิธีการที่นายจ้างจ่ายหรือให้ผลประโยชน์ตอบแทนแก่ลูกจ้างมากกว่าปกติ

การให้บำเหน็จ บำเหน็จเป็นสิ่งจูงใจในการปฏิบัติงานที่มีมานานแล้ว โดยมอบให้เมื่อพนักงานทำความดี

การให้บำนาญ ระบบบำนาญ ใช้ได้ผลพอสมควรสำหรับการทำงานในประเทศไทย เพราะคนขยันมักถึงสวัสดิการเมื่อออกจากงาน และไม่มีความสามารถในการปฏิบัติงานแล้ว

การใช้ประโยชน์เกื้อกูล (Fringe benefit) ประโยชน์เกื้อกูลนี้อาจมองไม่เห็นรูปของทางการเงินโดยตรง แต่ก็ช่วยทำให้ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของคนงานหรือลูกจ้างภายในองค์กรดีขึ้น

การจัดกองทุนสงเคราะห์ (Financial service) เพื่อช่วยเหลือคนงานหรือลูกจ้างในกรณีเกิดความเดือดร้อนทางการเงิน

๒. สิ่งจูงใจที่ไม่ใช่ตัวเงิน (Non Financial incentive) สิ่งจูงใจประเภทนี้ส่วนใหญ่มักเป็นเรื่องที่จะสามารถสนองความต้องการทางจิตใจ ลักษณะสำคัญสิ่งจูงใจที่ไม่ใช่ตัวเงิน คือ การให้สิ่งอื่นที่ไม่ใช่เงินแก่ผู้ที่เราต้องการจูงใจ ซึ่งนับว่าเป็นสิ่งจำเป็นต่อการปฏิบัติงานขององค์กรเช่นกัน สิ่งจูงใจที่ไม่ใช่ตัวเงินอาจแบ่งเป็นลักษณะต่างกันได้ ดังนี้ คือ

- การยกย่องและการยอมรับนับถือ (Recognition) คนงานที่ปฏิบัติงานได้ผลดีเด่นควรที่จะได้รับการยกย่องชมเชย

- การมีความรู้สึกว่าได้เป็นส่วนหนึ่งของคณะ (Sense of belonging) การที่คนงานมีความรู้สึกว่าได้เป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะหรือองค์กรนี้เป็นสิ่งจูงใจที่สำคัญ

- การแข่งขัน (Competition) การแข่งขันใช้เป็นสิ่งจูงใจในการกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมตามท้องที่การปรารถนาได้อย่างดี

- การเข้ามามีส่วนร่วม (Participation) การเข้ามามีส่วนร่วมเป็นที่ยอมรับกันว่าเป็นสิ่งจูงใจที่ดีที่สุดอย่างหนึ่ง

- โอกาสก้าวหน้า (Opportunity) ความเจริญก้าวหน้าย่อมเป็นสิ่งที่ปรารถนาของทุกคนในการปฏิบัติงานในทุกระดับชั้นในทุกองค์กร

- ความยุติธรรม (Fairness) ความยุติธรรมเป็นเครื่องมือที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งของนักบริหารที่จะใช้เป็นสิ่งจูงใจให้ผู้ได้บังคับบัญชาปฏิบัติงานอย่างเสมอต้นเสมอปลาย

- บริการทางด้านสันทนาการ (Recreation service) นักวิจัยทางสังคมศาสตร์ย่อมทราบดีว่า สิ่งแวดล้อมหรือสิ่งรอบด้านมนุษย์ย่อมมีอิทธิพลมากต่อมนุษย์ ไม่ว่าจะโดยทางร่างกายและจิตใจ สภาพแวดล้อมทางสังคมนี้ ทำให้สมาชิกของสังคมต้องเผชิญกับความเคร่งเครียดทั้งทางร่างกายและจิตใจ ร่างกายมนุษย์ไม่ใช่เครื่องจักรจึงต้องพักผ่อนหย่อนใจ เพื่อให้พลังงานที่ใช้ไปกลับฟื้นคืนมา พร้อมทั้งจะเผชิญกับปัญหาต่างๆ ได้อีกต่อไป

- การประกันสุขภาพ (Health Insurance) การจัดให้มีการประกันความมั่นคงทางกาย ด้วยการให้มีสวัสดิการเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพในการทำงานและมีค่าชดเชยเมื่อเกิดความกระทบกระเทือนด้านสุขภาพอนามัย

- การจัดสวัสดิการแบบให้เลือกได้ (Cafeteria Style Benefit) คือ การให้บริการแบบใหม่ที่เพิ่งเริ่มในทศวรรษ ๑๙๖๐ ได้แก่ การให้คนงานหรือบุคลากรในองค์การเลือกเอาผลประโยชน์ตอบแทนอย่างใดอย่างหนึ่งที่ตนชอบในมูลค่าเท่าๆกัน หรือใกล้เคียงกัน

- การจัดให้มีการติดต่อสื่อสารที่สะดวก (Communicating Employee Benefits) ได้แก่ การจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เกี่ยวกับการติดต่อสื่อสาร เป็นต้น

นอกจากนี้ Chester I. Barnard (1968,P.142-149) ได้แบ่งลักษณะของสิ่งจูงใจที่เป็นเครื่องกระตุ้นให้เกิดความพึงพอใจในการทำงาน ดังนี้

๑. สิ่งจูงใจที่เป็นวัตถุ (Material Inducement) ได้แก่ เงินสิ่งของตอบแทนที่ให้แก่ผู้ปฏิบัติงานในรูปของวัตถุ

๒. สิ่งจูงใจที่เกี่ยวกับโอกาสของบุคคล (Personal Non – Material Opportunities) หมายถึงโอกาสที่มีชื่อเสียง ได้รับเกียรติยศ การยอมรับหรือโอกาสที่จะได้รับตำแหน่งอื่นๆ ที่ดีกว่า

๓. สิ่งจูงใจเกี่ยวกับสภาพทางกายที่พึงปรารถนา (Desirable Physical Conditions) ได้แก่สภาพวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ สภาพแวดล้อมของสถานที่ทำงาน

๔. ผลประโยชน์ทางอุดมคติ (Ideal Benefactions) หมายถึง การที่หน่วยงานสนองความต้องการของบุคคลในด้านความภูมิใจที่ได้แสดงฝีมือ ความรู้สึกพอใจที่ได้ทำงานอย่างเต็มที่

๕. ความดึงดูดใจในทางสังคม (Associational Attractiveness) หมายถึง ความสัมพันธ์อันดีมิตรในหมู่ผู้ร่วมงาน การยกย่องยอมรับนับถือซึ่งกันและกัน

๖. สิ่งจูงใจเกี่ยวกับสภาพการทำงาน โดย ปรับสภาพการทำงานให้เหมาะสมตรงกับความสามารถของบุคคล และทัศนคติของผู้ปฏิบัติงาน (Adaptation of Conditions to Habitual Methods and Attitudes) หมายถึง การปรับวิธีการทำงานให้เหมาะสมตรงกับความสามารถและให้สอดคล้องกับทัศนคติของแต่ละบุคคล

๑. โอกาสที่จะมีส่วนร่วมงานอย่างกว้างขวาง (The Opportunity of Enlarged Participation) หมายถึง การเปิดโอกาสให้บุคลากรแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมซึ่งช่วยให้บุคลากรมีความรู้สึกว่าคุณเป็นบุคคลสำคัญของหน่วยงาน

๒. สภาพของการอยู่ร่วมกันฉันท์มิตร (The Condition of Communion) หมายถึง ความพอใจของบุคลากรที่มีอยู่ร่วมกันฉันท์มิตร รู้จักกันอย่างกว้างขวาง สนับสนุน กลมเกลียว ร่วมมือกันได้ดีในการทำงาน

โดยสรุปแนวคิดเกี่ยวแรงจูงใจและผลประโยชน์ตอบแทน สรุปได้ว่า สิ่งจูงใจในการที่ทำให้บุคคลมีพฤติกรรมในการกระทำสิ่งใดๆ ประกอบด้วย สิ่งจูงใจที่ไม่ใช่ตัวเงิน ซึ่งได้แก่ ความพึงพอใจในการทำงาน สภาพการอยู่ร่วมกันฉันท์มิตร ความสนับสนุนคุ้นเคย เป็นแรงจูงใจที่สำคัญ นอกจากนี้แรงจูงใจที่เป็นผลประโยชน์ตอบแทน เงิน โบนัส บำเหน็จบำนาญ

๓. ทฤษฎีการติดต่อสื่อสาร

แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารแบบสองทาง (Two-way Communication) เกิดขึ้นเนื่องจากนักคิดเห็นต้องกันว่า การส่งผ่านข้อมูลข่าวสารไปยังผู้รับแบบทางเดียวไม่สามารถเป็นหลักประกันได้ว่า ผู้รับจะได้รับข้อมูลข่าวสารเหล่านั้นไปโดยสมบูรณ์แบบ ปราศจากความผิดพลาดและความเข้าใจคลาดเคลื่อน ซึ่งจะเป็นเหตุให้วัตถุประสงค์ในการส่งข่าวสารนั้นผิดพลาดไปไม่บรรลุผล โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หากเป็นข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับแผนงาน/โครงการ ที่จะต้องขอความร่วมมือจากผู้รับข่าวสาร การสื่อสารแบบทางเดียว จะยิ่งประสบปัญหาในการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารเหล่านั้นมากยิ่งขึ้น นักคิดที่สนับสนุนการติดต่อสื่อสารแบบสองทางเชื่อว่าการสื่อสารย้อนกลับ (Feedback) จะช่วยให้ผู้มีอำนาจตัดสินใจหรือผู้ส่งข้อมูลข่าวสาร ได้รับข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจหรือปรับปรุงขบวนการส่งผ่านข้อมูลข่าวสารนั้น ให้ดียิ่งขึ้น (Fett,1972 และ Fett and Schneider,1973)

อย่างไรก็ตามยังมีนักคิดอีกกลุ่มที่เห็นว่าแนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารย้อนกลับก็ยังไม่เพียงพอที่จะเป็นหลักประกันได้ว่า การส่งข้อมูลข่าวสาร จะเป็นไปด้วยความสมบูรณ์ไม่ผิดพลาดหากปราศจากช่องทางหรือ โครงสร้างพื้นฐานที่จะนำข้อมูลย้อนกลับ (Gonzalez,1986) และทรัพยากรที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลย้อนกลับ (Kaufman,1973) นอกจากนี้ยังรวมถึงการที่ผู้มีอำนาจตัดสินใจสนใจรับฟังข้อมูลข่าวสารย้อนกลับเหล่านั้นด้วยหรือไม่ Reader (1972) กล่าวว่า “แม้ระบบการรับฟังข้อมูลข่าวสารจะดีเลิศเพียงใด กลับกลายเป็นว่าผู้มีอำนาจนอกจากจะไม่รับฟัง

ข้อมูลข่าวสารจากภายนอกแล้ว ยังเป็นผู้ปิดบังมิให้ข่าวสารที่ไม่พึงประสงค์เล็ดลอดออกไปสู่สังคมภายนอกด้วย ”

ดังนั้น อาจสรุปได้ว่าคำพังการส่งเสริมให้มีการติดต่อสื่อสารแบบสองทาง ก็ยังไม่เพียงพอที่จะทำให้เชื่อมั่นได้ว่าผู้รับข่าวสารจะได้รับข้อมูลที่เป็นประโยชน์ตามที่ผู้ส่งข่าวสารต้องการ ผู้ส่งข่าวสารจำเป็นต้องมีความจริงใจที่จะรับฟังและลงทุนในการส่งเสริมให้มีช่องทางรับข่าวสารจากผู้รับข่าวสารด้วยในขณะเดียวกัน

๔. แนวคิดการมีส่วนร่วม

ความหมายของการมีส่วนร่วม

Caayuam(อ้างถึงใน สุกัลกษณ์ ดันติวัฒนากุล, ๒๕๔๗ : ๒๕) นิยามการมีส่วนร่วมของของประชาชน (Popular Participation) คือกระบวนการที่ผู้ได้รับประโยชน์จากการพัฒนามีโอกาส มีส่วนร่วมในการแสดงความรู้สึก บ่งบอกความต้องการและประสานสิ่งเหล่านี้ทั้งหมด เพื่อวางแผนดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมาย ตามสถานที่ และวิธีที่ผู้รับประโยชน์คิดไว้ โดยได้รับการช่วยเหลือจากหน่วยงานพัฒนาน้อยที่สุด

ภูมิธรรม (อ้างถึงใน ศิริขวัญ สุทา, ๒๕๔๗ : ๗) การมีส่วนร่วมของประชาชนที่แท้จริง นั้น หมายถึง การที่ประชาชนหรือชุมชนพัฒนาขีดความสามารถของตน จัดการควบคุมการใช้การกระจายทรัพยากรและปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ในสังคม เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจและสังคมตามความจำเป็นอย่างสมศักดิ์ศรี ในฐานะสมาชิกสังคมและได้พัฒนาการรับรู้และภูมิปัญญาซึ่งแสดงออกในรูปแบบของการตัดสินใจ กำหนดชะตาชีวิตของตนเองอย่างที่ตนต้องการ

ลักษณะการมีส่วนร่วม

Upboff (อ้างถึงใน ศิริขวัญ สุทา, ๒๕๔๗ : ๗ -๘) มองการมีส่วนร่วมของประชาชนถึงลักษณะและผลของการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน ดังนี้

ก. พื้นฐานของของการเข้าร่วม ลักษณะการเข้ามามีส่วนร่วมที่มาจากแรงจูงใจภายในจะเป็นแรงหนุน หรือช่วยให้ประชาชนมีความกระตือรือร้นที่จะเข้ามามีส่วนร่วม ส่วนการมีส่วนร่วมที่มาจากปัจจัยภายนอก โดยอาศัยอำนาจบารมี หรือแรงบีบบังคับจากผู้มีอำนาจ ความเกรงใจหรืออิทธิพลของผู้มีอำนาจนอกจากชุมชนเอง ถึงจะสามารถกระทำได้สำเร็จ แต่ไม่มีผลผูกพันทางใจ ความยั่งยืนต่อเนื่องของกิจกรรมหรือโครงการต่างๆ ก็จะลดลง

ข. รูปแบบของการเข้าร่วม การเข้าร่วมของประชาชนนั้นเป็นการเข้าร่วมโดยผ่านองค์กรจัดตั้งของประชาชนเอง โดยเฉพาะกิจกรรมที่คำนึงถึงประโยชน์ที่ได้รับของประชาชน

สำหรับการเข้าร่วมกิจกรรม โดยผ่านกลุ่มตัวแทนกลุ่ม เช่น กรรมการหมู่บ้าน การเข้าร่วมของประชาชนจะอยู่ในลักษณะผู้ให้การสนับสนุนและให้ความร่วมมือ

ค. ขอบเขตของการมีส่วนร่วม เป็นช่วงเวลาการมีส่วนร่วม การใช้เวลาเข้าร่วมในกิจกรรมหรือโครงการต่างๆ จะใช้เวลาอย่างน้อยแตกต่างกัน ความถี่ห่างของจำนวนครั้งที่เข้าร่วม ความสม่ำเสมอและฤดูกาลที่เหมาะสมช่วงเวลาที่ใช้ในกิจกรรมแต่ละครั้ง

ง. ผลการของการเข้าร่วม ลักษณะการเข้าร่วมของประชาชนทำให้เกิดการรวมพลังที่จะสร้างอำนาจต่อรองให้ชุมชนมีศักยภาพเป็นตัวของตัวเองสร้างปฏิสัมพันธ์อันดี มีสามัคคีในมวลสมาชิกของชุมชน

บัตร (อ้างใน ศิริขวัญ สุทา, ๒๕๔๗ : ๘-๙) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมตามขั้นตอนการพัฒนาซึ่งเป็นการวัดเชิงคุณภาพ แบ่งออกเป็น ๕ ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาภายในชุมชน ตลอดจนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดความต้องการของชุมชน และมีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการ

ขั้นตอนที่ ๒ การมีส่วนร่วมในขั้นการวางแผนในการพัฒนาเป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ของโครงการ กำหนดวิธีการและแนวทางการดำเนินงาน ตลอดจนกำหนดทรัพยากรและแหล่งทรัพยากรที่จะใช้

ขั้นตอนที่ ๓ การมีส่วนร่วมในขั้นการดำเนินการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างประโยชน์โดยการสนับสนุนทุนทรัพย์ วัสดุอุปกรณ์และแรงงาน หรือเข้าร่วมบริหารงาน ประสานงานและดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก

ขั้นตอนที่ ๔ การมีส่วนร่วมในขั้นการรับผลประโยชน์จากการพัฒนาเป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่พึงได้จากการพัฒนา หรือยอมรับผลประโยชน์อันเกิดจากการพัฒนาทั้งด้านวัตถุและจิตใจ

ขั้นตอนที่ ๕ การมีส่วนร่วมในขั้นประเมินผลการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนเข้าร่วมประเมินว่า การพัฒนาที่ได้กระทำไปนั้นสำเร็จตามวัตถุประสงค์เพียงใด ซึ่งในการประเมินอาจปรากฏในรูปของการประเมินย่อย เป็นการประเมินผลความก้าวหน้าเป็นระยะๆ หรือกระทำในรูปของการประเมินผลรวม ซึ่งเป็นการประเมินผลสรุปรวมยอด

ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วม

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม ปาริชาติและคณะ (อ้างในสุกัลลักษณ์ ตันดิวัฒนากุล, ๒๕๕๔:๕) ได้กล่าวถึง ปัจจัยที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ ๓ ปัจจัย ดังนี้

๑. ปัจจัยเกี่ยวกับกลไกของภาครัฐทั้งในระดับนโยบาย มาตรการและระดับปฏิบัติที่เอื้ออำนวย หรือสร้างช่องทางการมีส่วนร่วมของประชาชน จำเป็นต้องทำให้มีความโปร่งใส รับฟังความคิดเห็นของทุกฝ่าย และมีการตรวจสอบได้

๒. ปัจจัยด้านประชากร มีสำนึกต่อปัญหาและประโยชน์ส่วนรวม มีสำนึกต่อความสามารถและภูมิปัญญาในการจัดการปัญหาซึ่งเป็นผลจากประสบการณ์และการเรียนรู้ รวมทั้งการสร้างพลังเชื่อมโยงในรูปกลุ่ม องค์กร เครือข่าย และประชาคม

๓. ปัจจัยด้านนักพัฒนาและองค์กรพัฒนา มีบทบาทในการกระตุ้น ส่งเสริมเอื้ออำนวย กระบวนการพัฒนาสนับสนุนข้อมูลข่าวสาร และทรัพยากร ตลอดจนร่วมเรียนรู้กับสมาชิกชุมชน

นอกจากนี้ มีนักเขียนที่สำคัญหลายท่าน ที่ชี้ให้เห็นเกี่ยวกับการปัจจัยที่ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วม ดังนี้

นักเขียนกลุ่มแรกชี้ให้เห็นว่าบุคคลจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมใดมีสาเหตุจากแรงจูงใจของบุคคลนั้น ๆ อีกนัยหนึ่งบุคคลจะมีส่วนร่วมหรือไม่ขึ้นอยู่กับบุคคลนั้น ได้คำนวณเห็นว่าผลจากการมีส่วนร่วมนั้นมีคุณค่ามากน้อยเพียงใด แรงจูงใจดังกล่าวนี้บางครั้งเรียกว่าเป็นลักษณะของจิตใจที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วม อาทิ ทักษะคติแบบเปิดกว้างที่มีต่อบุคคลอื่น นิสัยใจคอที่ชอบแบ่งปัน แบ่งปันคุณค่าในสังคมความคิดที่ไม่ยึดติดกับผลประโยชน์สิ่งหนึ่งสิ่งใดเป็นพิเศษ ความเชื่อใจบุคคลอื่น และความรู้สึกอิสระเสรี ปราศจากแรงกดดันใด ๆ เป็นการเฉพาะ ซึ่ง Almond และ Verba เรียกว่าเป็นวัฒนธรรมแบบชุมชนเมือง (Civic Culture) (Almond and Verba 1963: 6)

กลุ่มที่ ๒ มุ่งเน้นไปที่ผู้มีอำนาจตัดสินใจว่าเป็นผู้ที่มียุทธศาสตร์สำคัญที่จะก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมหรือไม่ โดยใช้อิทธิพลที่มีต่อประชาชนหรือชุมชน ตามความคิดเห็นแนวนี้การมีส่วนร่วมจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อผู้มีอำนาจ และริเริ่มโดยผู้มีอำนาจเท่านั้น ซึ่งเรียกว่าเป็น “การมีส่วนร่วมแบบได้รับอนุญาต (permitted participation)” (Bienen, 1976: 6) หรือ “การมีส่วนร่วมแบบจัดตั้ง (mobilized participation)” (Adams, 1976)

กลุ่มที่ ๓ มองว่าการมีส่วนร่วมขึ้นอยู่กับช่องทางและทรัพยากรที่นำมาใช้ส่งเสริมการมีส่วนร่วม หรือเรียกว่าเป็น “การมีส่วนร่วมแบบผ่านหน่วยงานหรือสถาบัน (institutional participation)” อัตราการมีส่วนร่วมจะมีมากหรือน้อยเป็นไปตามอัตราการใช้ทรัพยากรและจำนวนในช่องทางที่จะใช้ในการมีส่วนร่วม นักคิดแนวนี้รวมเอากลุ่มที่คาดว่าองค์กรท้องถิ่น (local organization) เป็นตัวจักรที่สำคัญที่จะนำไปสู่การมีส่วนร่วม ซึ่งรวมถึงกลุ่มผลประโยชน์และพรรคการเมือง (La Palombara 1966, Gow, 1978)

กลุ่มสุดท้าย ได้แก่กลุ่มที่มองว่าการมีส่วนร่วมขึ้นอยู่กับปัจจัยหลากหลาย กลุ่มนี้ได้แก่ Landerger (1979) Verba, Nie and Kim (1978) และ Dietz and Moore (1979) ปัจจัยที่มีผลต่อการมี

มีส่วนร่วม อาทิ ความผสมกลมกลืนทางสังคมในชุมชนนั้น ๆ ระดับการศึกษาสถานะทางเศรษฐกิจ พื้นเพครอบครัวความทันสมัยการสัมผัสกับสิ่งแวดล้อมและสังคมเมือง ตลอดจนการได้รับการ ได้รับข้อมูลข่าวสาร ฟังวิทยุ และอ่านหนังสือพิมพ์จากในเมือง ค่านิยมสมัยใหม่การเป็นสมาชิก องค์กรในชุมชนหรือพรรคการเมือง และความเป็นชุมชนเมือง (urbanization)

กล่าวโดยสรุป จากการรวบรวมนิยามความหมายของการมีส่วนร่วม และการศึกษา ความหมายต่างๆ เกิดแนวคิดในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการที่ ประชาชนได้เรียนรู้ และรับรู้ความสามารถของตนเอง แล้วพยายามเข้าไปควบคุม ตัดสินใจ และ จัดการทรัพยากรของชุมชนเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ชุมชนของตนเอง อันนำไปสู่การพึ่งพา ตนเอง รวมถึงการเข้าร่วมประชุม/รับฟังการชี้แจงของประชาชนเกี่ยวกับนโยบายของหน่วยงาน ภาครัฐ/ผู้นำชุมชน อาสาสมัครของหน่วยงานภาครัฐ หรือการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การ วางแผน การให้ข้อเสนอแนะการดำเนินงานต่อนโยบายต่างๆ

๕. พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. ๒๕๓๓

การให้ความคุ้มครองระบบผู้ประกันตนตามพ.ร.บ.ประกันสังคม พ.ศ.๒๕๓๓ กำหนดให้มีการคุ้มครองผู้ประกันไว้ ๓ ลักษณะ คือ

๑. ผู้ประกันตนตามมาตรา ๓๓ ใช้กับผู้ประกันตนที่ทำงานเป็นลูกจ้างในสถาน ประกอบการต่างๆ การกำหนดจำนวนเงินจ่ายสมทบไว้ในอัตราร้อยละ ๕ ของค่าจ้างเงินเดือน ภาครัฐจ่ายเงินสมทบในอัตราร้อยละ ๒.๖๕ โดยคุ้มครองผู้ประกันตนใน ๗ กรณี คือ กรณีประสบ อันตรายหรือเจ็บป่วย กรณีทุพพลภาพ กรณีคลอดบุตร กรณีสงเคราะห์บุตร กรณีชราภาพ และ กรณีว่างงาน

๒. ผู้ประกันตนตามมาตรา ๓๔ ซึ่งใช้สำหรับผู้ประกันตนที่เคยเป็นลูกจ้างในสถาน ประกอบการมาแล้ว ๑ ปี แต่ภายหลังได้ลาออกจากงานและสมัครเข้าเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา ๓๔ และเดิมได้กำหนดให้มีการจ่ายเงินสมทบในเดือนละ ๔๓๒ บาท (อัตราร้อยละ ๕ ของฐานค่าจ้าง) เงินที่ใช้เป็นฐานในการคำนวณเงินสมทบ คือ เดือนละ ๔,๘๐๐ บาท เท่ากันทุกคน ซึ่งผู้ประกันตน จะได้รับการคุ้มครองใน ๖ กรณี คือ กรณีประสบอันตรายหรือเจ็บป่วย กรณีทุพพลภาพ กรณีคลอด บุตร กรณีสงเคราะห์บุตร และกรณีชราภาพ

๓. ผู้ประกันตนตามมาตรา ๔๐ หรือผู้ประกันตนที่เป็นผู้ประกอบการอาชีพอิสระทั่วไป ซึ่ง ไม่ใช่ลูกจ้าง และมีภาระรับผิดชอบในการต้องจ่ายเงินสมทบเข้าสู่กองทุนประกันสังคม โดยใน ระยะเวลาแรกซึ่งมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๓๓ ได้รับประโยชน์ทดแทน ๓ กรณีคือ คลอดบุตร ทุพพลภาพ และตาย สำนักงานประกันสังคมจึงมีการขยายความคุ้มครองผู้ประกันตน

มาตรา ๔๐ ตามพระราชกฤษฎีกากำหนดหลักเกณฑ์และอัตราการจ่ายเงินสมทบประเภทประโยชน์ทดแทน ตลอดจนหลักเกณฑ์และเงื่อนไขแห่งสิทธิในการรับประโยชน์ทดแทนของบุคคลซึ่งสมัครเป็นผู้ประกันตน พ.ศ. ๒๕๕๔ ซึ่งมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๕๔ ซึ่งมีการปรับลดเงินสมทบและให้จ่ายเงินสมทบเป็นรายเดือน และมี ๒ ทางเลือก และมีการปรับทางเลือกเพิ่มขึ้นอีก ๑ ทางเลือก ซึ่งมีผลบังคับใช้ ๙ ธันวาคม ๒๕๕๖ ตามพระราชกฤษฎีกา กำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขแห่งสิทธิในการรับประโยชน์ทดแทนของบุคคลซึ่งสมัครเป็นผู้ประกันตน (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๖ ผู้ประกันตนได้รับประโยชน์ทดแทน ดังนี้ กรณีประสบอันตราย/เจ็บป่วย กรณีทุพพลภาพ กรณีตาย กรณีชราภาพ (เงินบำเหน็จ) กรณีชราภาพ (เงินบำนาญ) ซึ่งจะได้อธิบายในหัวข้อต่อไป

๖. พระราชกฤษฎีกากำหนดหลักเกณฑ์และอัตราการจ่ายเงินสมทบ ประเภทของประโยชน์ทดแทน ตลอดจนหลักเกณฑ์และเงื่อนไขแห่งสิทธิในการรับประโยชน์ทดแทนของบุคคลซึ่งสมัครเป็นผู้ประกันตน พ.ศ. ๒๕๕๔

พระราชกฤษฎีกากำหนดหลักเกณฑ์และอัตราการจ่ายเงินสมทบ ประเภทของประโยชน์ทดแทน ตลอดจนหลักเกณฑ์และเงื่อนไขแห่งสิทธิในการรับประโยชน์ทดแทนของบุคคลซึ่งสมัครเป็นผู้ประกันตน พ.ศ. ๒๕๕๔ ฉบับนี้มีผลบังคับใช้วันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๕๔ มีสาระสำคัญคือ

มาตรา ๕ บุคคลตามมาตรา ๔๐ ซึ่งมีอายุไม่ต่ำกว่าสิบห้าปีบริบูรณ์และไม่เกินหกสิบปีบริบูรณ์ หากประสงค์จะสมัครเป็นผู้ประกันตน

มาตรา ๖ ให้ผู้ประกันตนจ่ายเงินสมทบเข้ากองทุนเป็นรายเดือน เดือนละครั้ง ทั้งนี้ผู้ประกันตนอาจจ่ายสมทบล่วงหน้าได้ครั้งละไม่เกินสิบสองเดือน แต่ไม่อาจจ่ายสมทบย้อนหลังได้ การจ่ายเงินสมทบในวันใดของเดือนให้ถือเป็น การจ่ายเงินสมทบของเดือนนั้นและเดือนต่อไปตามจำนวนเงินสมทบที่จ่ายล่วงหน้า

ในการจ่ายเงินสมทบตั้งแต่วันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๕๔ จนถึงวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๕๖ มี ๒ ทางเลือก ได้แก่

ทางเลือกที่ ๑ กรณีผู้ประกันตนจ่ายเงินสมทบเข้ากองทุนเดือนละ ๑๐๐ บาท โดยผู้ประกันตนจ่าย ๗๐ บาท รัฐอุดหนุน ๓๐ บาท ได้รับประโยชน์ ๓ กรณี คือ ประโยชน์ทดแทนในกรณีประสบอันตรายหรือเจ็บป่วย ประโยชน์ทดแทนในกรณีทุพพลภาพ ประโยชน์ทดแทนกรณีตาย

ทางเลือกที่ ๒ กรณีผู้ประกันตนจ่ายเงินสมทบเข้ากองทุนเดือนละ ๑๕๐ บาท โดยผู้ประกันตนจ่าย ๑๐๐ บาท รัฐอุดหนุน ๕๐ บาท ได้รับประโยชน์ ๔ กรณี คือ ประโยชน์ทดแทนในกรณีประสบอันตรายหรือเจ็บป่วย ประโยชน์ทดแทนในกรณีทุพพลภาพ ประโยชน์ทดแทนกรณีตาย ประโยชน์ทดแทนกรณีชราภาพ

ปัจจุบันมีการเพิ่มทางเลือกและปรับปรุงสิทธิประโยชน์จากเดิมมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๕๖ ซึ่งจะได้อธิบายในหัวข้อต่อไป

๓. พระราชกฤษฎีกา กำหนดหลักเกณฑ์และอัตราการจ่ายเงินสมทบ ประเภทของประโยชน์ทดแทนตลอดจนหลักเกณฑ์และเงื่อนไขแห่งสิทธิในการรับประโยชน์ทดแทน ของบุคคลซึ่งสมัครเป็นผู้ประกันตน (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๖

พระราชกฤษฎีกา กำหนดหลักเกณฑ์และอัตราการจ่ายเงินสมทบ ประเภทของประโยชน์ทดแทนตลอดจนหลักเกณฑ์และเงื่อนไขแห่งสิทธิในการรับประโยชน์ทดแทน ของบุคคลซึ่งสมัครเป็นผู้ประกันตน (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๖ มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๕๖ โดยมีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชกฤษฎีกากำหนดหลักเกณฑ์และอัตราการจ่ายเงินสมทบ ประเภทของประโยชน์ทดแทน ตลอดจนหลักเกณฑ์และเงื่อนไขแห่งสิทธิในการรับประโยชน์ทดแทนของบุคคลซึ่งสมัครเป็นผู้ประกันตน พ.ศ. ๒๕๕๔ มีการปรับปรุงสิทธิประโยชน์จากเดิม เดิมมี ๒ ทางเลือก เพิ่มขึ้นอีก ๓ ทางเลือก เป็น ๕ ทางเลือก ปรับปรุงสิทธิประโยชน์เพิ่มเงินทดแทนการขาดรายได้กรณีประสบอันตรายหรือเจ็บป่วย จากวันละ ๒๐๐ บาทไม่เกินปีละ ๒๐ วัน เป็นวันละ ๒๐๐ บาท ปีละไม่เกิน ๓๐ วัน กำหนดเงื่อนไขให้ผู้ประกันตนที่ถึงแก่ความตายเพราะอุบัติเหตุมีสิทธิรับประโยชน์ทดแทนในกรณีตายเมื่อจ่ายเงินสมทบมาแล้ว ไม่น้อยกว่าหนึ่งเดือนก่อนเดือนถึงแก่ความตาย โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนที่มีอายุกว่า ๖๐ ปี สามารถสมัครเป็นผู้ประกันตนมาตรา ๔๐ ได้ในทุกทางเลือก และผู้ที่มีอายุเกิน ๖๕ปี สามารถสมัครได้เฉพาะทางเลือกที่ ๑ เท่านั้น โดยผู้ประกันตนจ่ายเดือนละ ๑๐๐ บาท รัฐบาลสมทบเดือนละ ๑๐๐ บาท ได้รับสิทธิประโยชน์การออมเงินไว้ใช้ในยามชราภาพอย่างเดียว พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้ประกันตนที่เลือกทางเดิม ๑,๒ สามารถเพิ่มทางเลือก ๓รวมกับทางเลือกเดิมเป็นทางเลือก ๑บวก ๓ เป็นทางเลือก ๔หรือทางเลือก ๒บวก ๓ เป็นทางเลือก ๕ เพื่อให้ได้รับสิทธิประโยชน์เพิ่มขึ้น สำหรับผู้ที่มีอายุเกินกว่า ๖๐ ปี สามารถสมัครได้ภายในวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๕๖

๔. สิทธิประโยชน์ผู้ประกันตนมาตรา ๔๐

พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. ๒๕๓๓ มีผลบังคับใช้ตั้งแต่ ๒ กันยายน ๒๕๓๓ และบทบัญญัติมาตรา ๔๐ ให้ใช้บังคับภายในสี่ปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. ๒๕๓๓ ใช้บังคับ (พระราชบัญญัติประกันสังคม, ๒๕๓๓) ซึ่งมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๓๓ ตามพระราชกฤษฎีกากำหนดหลักเกณฑ์ และอัตราการจ่ายเงินสมทบ ประเภทของประโยชน์ทดแทน ตลอดจนหลักเกณฑ์และเงื่อนไขแห่งสิทธิในการรับประโยชน์ทดแทนของผู้ประกันตนซึ่งมิใช่ลูกจ้าง พ.ศ. ๒๕๓๓ ซึ่งตามพระราชกฤษฎีกานับดังกล่าว ผู้ประกันตนมาตรา ๔๐ ได้รับประโยชน์ทดแทน ๓ กรณี คือ คลอดบุตร ทูพลาภาพ และตาย โดยส่งเงินสมทบเข้ากองทุนปีปีพ.ศ. ๒๕๓๓-๒๕๓๘ ปีละ ๒,๘๘๐ บาท ปี พ.ศ. ๒๕๓๙ ถึง พ.ศ. ๒๕๔๐ ปีละ ๓,๑๑๐ บาท และตั้งแต่ปี ๒๕๔๑ จนถึงวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๕๔ ปีละ ๓,๓๖๐ บาท ต่อมาได้มีการขยายสิทธิในการรับประโยชน์ทดแทนมาตรา ๔๐ ซึ่งมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๕๔ ตามพระราชกฤษฎีกากำหนดหลักเกณฑ์และอัตราการจ่ายเงินสมทบ ประเภทของประโยชน์ ทดแทน ตลอดจนหลักเกณฑ์และเงื่อนไขแห่งสิทธิในการรับประโยชน์ทดแทนของบุคคลซึ่งสมัครเป็นผู้ประกันตน พ.ศ. ๒๕๕๔ ซึ่งผู้ประกันตนมาตรา ๔๐ มีสิทธิประโยชน์ ๒ ทางเลือก

ทางเลือกที่ ๑ กรณีผู้ประกันตนจ่ายเงินสมทบเข้ากองทุนเดือนละ ๑๐๐ บาท โดยผู้ประกันตนจ่าย ๗๐ บาท รัฐอุดหนุน ๓๐ บาท ได้รับประโยชน์ ๓ กรณี คือ

(๑) ประโยชน์ทดแทนในกรณีประสบอันตรายหรือเจ็บป่วย (รักษาฟรีจากบัตรทอง) เงื่อนไขการเกิดสิทธิ ๒๐๐ บาทต่อวัน ไม่เกิน ๒๐ วันต่อปี เป็นผู้ป่วยตั้งแต่ ๒ วันขึ้นไป และจ่ายเงินสมทบอย่างน้อย ๓ ใน ๔ เดือน

(๒) ประโยชน์ทดแทนในกรณีทุพพลภาพ รับประโยชน์ทดแทน ๑๕ ปี ได้รับเงินทดแทนการขาดรายได้ตั้งแต่ ๕๐๐ – ๑,๐๐๐ บาท เป็นระยะเวลา ๑๕ ปี ตายก่อนครบ ๑๕ ปี ได้ค่าทำศพ ๒๐,๐๐๐ บาท

(๓) กรณีเสียชีวิต ค่าทำศพ ๒๐,๐๐๐ บาท จ่ายเงินสมทบ ๖ ใน ๑๒ เดือน

ทางเลือกที่ ๒ กรณีผู้ประกันตนจ่ายเงินสมทบเข้ากองทุนเดือนละ ๑๕๐ บาท โดยผู้ประกันตนจ่าย ๑๐๐ บาท รัฐอุดหนุน ๕๐ บาท ได้รับประโยชน์ เหมือนทางเลือกที่ ๑ แต่เพิ่มประโยชน์ทดแทนกรณีชราภาพ ซึ่งจะได้รับเมื่ออายุ ๖๐ ปี บริบูรณ์ ทางเลือกที่ ๒ มี ๔ กรณี คือ ประโยชน์ทดแทนในกรณีประสบอันตรายหรือเจ็บป่วย ประโยชน์ทดแทนในกรณีทุพพลภาพ ประโยชน์ทดแทนกรณีตาย ประโยชน์ทดแทนกรณีชราภาพ

ในปัจจุบันได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชกฤษฎีกาดังกล่าว ซึ่งมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๖ ซึ่งมีมีการปรับปรุงสิทธิประโยชน์และเพิ่มทางเลือก จาก ๒ ทางเลือก เป็น ๕ ทางเลือก ดังนี้ (สำนักงานประกันสังคม ,ออนไลน์ , ๒๕๕๘)

การจ่ายเงินสมทบได้ ๕ ทางเลือก คือ

ทางเลือกที่ ๑ จ่ายเงินสมทบ ๑๐๐ บาท/เดือน (จ่ายเอง ๗๐ บาท รัฐสนับสนุน ๓๐ บาท) สิทธิประโยชน์พื้นฐานคุ้มครองสำหรับทางเลือกที่ ๑ คุ้มครอง ๓ กรณี คือ กรณีประสบอันตราย/เจ็บป่วย กรณีทุพพลภาพ กรณีตาย

ทางเลือกที่ ๒ จ่ายเงินสมทบ ๑๕๐ บาท/เดือน

(จ่ายเอง ๑๐๐ บาท รัฐสนับสนุน ๕๐ บาท)

สิทธิประโยชน์พื้นฐานทางเลือกที่ ๒ คุ้มครอง ๔ กรณี คือ กรณีประสบอันตราย/เจ็บป่วย กรณีทุพพลภาพ กรณีตาย กรณีชราภาพ (เงินบำเหน็จ)

ทางเลือกที่ ๓ จ่ายเงินสมทบ ๒๐๐ บาท/เดือน

(จ่ายเอง ๑๐๐ บาท รัฐสนับสนุน ๑๐๐ บาท)

สิทธิประโยชน์พื้นฐานทางเลือกที่ ๓ คุ้มครอง ๑ กรณี คือ กรณีชราภาพ (เงินบำนาญ)

ทางเลือกที่ ๔ (ทางเลือกที่ ๑+๓) จ่ายเงินสมทบ ๓๐๐ บาท/เดือน

(จ่ายเอง ๑๗๐ บาท รัฐสนับสนุน ๑๓๐ บาท)

สิทธิประโยชน์พื้นฐานทางเลือกที่ ๔ คุ้มครอง ๔ กรณี คือ กรณีประสบอันตราย/เจ็บป่วย กรณีทุพพลภาพ กรณีตาย กรณีชราภาพ (เงินบำนาญ)

ทางเลือกที่ ๕ (ทางเลือกที่ ๒+๓) จ่ายเงินสมทบ ๓๕๐ บาท/เดือน

(จ่ายเอง ๒๐๐ บาท รัฐสนับสนุน ๑๕๐ บาท)

สิทธิประโยชน์พื้นฐานทางเลือกที่ ๕ คุ้มครอง ๕ กรณี คือ กรณีประสบอันตราย เจ็บป่วย กรณีทุพพลภาพ กรณีตาย กรณีชราภาพ (เงินบำเหน็จ) กรณีชราภาพ (เงินบำนาญ)

ทั้งนี้ผู้ประกันตนที่ประสงค์รับเงินบำเหน็จชราภาพเพิ่มขึ้นสามารถจ่ายเงินสมทบเพิ่มเติมได้ไม่เกินเดือนละ ๑,๐๐๐ บาทต่อเดือน ยกเว้น กรณีทางเลือกที่ ๕ (๒+๓) สามารถจ่ายเงินสมทบเพิ่มเติมได้ไม่เกินเดือนละ ๒,๐๐๐ บาท ผู้ประกันตนที่เลือกความคุ้มครองทางเลือกที่ ๓ สามารถจ่ายเงินสมทบย้อนหลังได้ไม่เกินเดือนพฤษภาคม ๒๕๕๕ แต่ต้องจ่ายในระยะเวลา ๑ ปี ตั้งแต่วันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๖ ถึงวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๕๗ การแจ้งเปลี่ยนแปลงข้อมูล เมื่อเป็นผู้ประกันตนแล้วหากมีการเปลี่ยนแปลงข้อมูล เช่น เปลี่ยนคำนำหน้านาม ชื่อ - สกุล ที่อยู่ติดต่อขอเปลี่ยนทางเลือกจ่ายเงินสมทบ หรือแจ้งความไม่ประสงค์เป็นผู้ประกันตนต่อไป

(ลาออก) เป็นต้น ให้แจ้งต่อสำนักงานประกันสังคม กรณีขอเปลี่ยนทางเลือกจ่ายเงินสมทบจะทำได้ ปีละ ๑ ครั้ง โดยเมื่อยื่นขอเปลี่ยนแปลงทางเลือกแล้วจะมีผลในเดือนถัดไป

สิทธิประโยชน์พื้นฐาน

๑. **กรณีประสบอันตราย/เจ็บป่วย** เมื่อนอนโรงพยาบาลเป็นผู้ป่วยในตั้งแต่ ๑ วันขึ้นไป จะได้รับเงินทดแทนการขาดรายได้จำนวน ๒๐๐ บาทต่อวัน ไม่เกิน ๓๐ วันต่อปี เงื่อนไขจ่ายเงินสมทบครบ ๓ เดือน ภายในระยะเวลา ๔ เดือน (การรักษาพยาบาลใช้สิทธิหลักประกันสุขภาพจากสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ)

๒. **กรณีทุพพลภาพ** รับเงินทดแทนการขาดรายได้จำนวน ๕๐๐-๑,๐๐๐ บาทต่อเดือน เป็นเวลานานถึง ๑๕ ปี เงื่อนไขเงินทดแทนการขาดรายได้เมื่อทุพพลภาพขึ้นอยู่กับระยะเวลาการจ่ายเงินสมทบครบ ๖ เดือนขึ้นไป (ต้องเป็นผู้ทุพพลภาพหรือทุพพลภาพเพิ่มขึ้นตามคำวินิจฉัยของคณะกรรมการการแพทย์)

๓. **กรณีตาย** จะได้รับค่าทำศพจำนวน ๒๐,๐๐๐ บาทต่อราย เงื่อนไขจ่ายเงินสมทบครบ ๖ เดือน ภายในระยะเวลา ๑๒ เดือน ก่อนเสียชีวิต ยกเว้น เสียชีวิตด้วยอุบัติเหตุ เงื่อนไข จ่ายเงินสมทบครบ ๑ เดือน ภายในระยะเวลา ๖ เดือน ก่อนเสียชีวิต

๔. **กรณีชราภาพ (เงินบำเหน็จ)** ผู้ประกันตนสามารถรับเงินก่อนเมื่ออายุครบ ๖๐ ปีบริบูรณ์ เงื่อนไข มีอายุครบ ๖๐ ปีบริบูรณ์ และสิ้นสุดความเป็นผู้ประกันตน

๕.กรณีชราภาพ (เงินบำนาญ)

ผู้ประกันตนสามารถรับเงินบำนาญเมื่ออายุครบ ๖๐ ปีบริบูรณ์ และสิ้นสุดความเป็นผู้ประกันตน โดย ต้องจ่ายเงินสมทบถึงบำนาญขั้นต่ำหรือไม่น้อยกว่า ๔๒๐ เดือน (๓๕ ปี) ได้รับเงินบำนาญชราภาพขั้นต่ำเดือนละ ๖๐๐ บาท ตลอดชีวิต

คุณสมบัติผู้สมัคร

๑. อายุ ๑๕- ๖๐ ปีบริบูรณ์ ไม่เป็นผู้ประกันตนตามมาตรา ๓๓ มาตรา ๓๔ ไม่เป็นข้าราชการหรือบุคคลที่ถูกยกเว้นตามกฎหมายประกันสังคม

๒. บุคคลพิการที่สามารถรับรู้สิทธิประกันสังคม

๓. เฉพาะปีแรก (มีผลบังคับใช้วันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๖ - วันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๕๗) เปิดโอกาสให้ผู้สมัครที่มีอายุ ๖๐-๖๕ ปี สมัครเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา ๔๐ ได้ทุกทางเลือก

๔. สำหรับผู้สมัครที่มีอายุเกินกว่า ๖๕ ปี เฉพาะปีแรก (มีผลบังคับใช้วันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๖ - วันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๕๗) สามารถสมัครเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา ๔๐ ได้เฉพาะทางเลือก ๓ เท่านั้น และไม่มีสิทธิเปลี่ยน

วิธีการนำส่งเงินสมทบ

จ่ายเป็นเงินสด ผ่านสำนักงานประกันสังคมกรุงเทพมหานครพื้นที่/จังหวัด/สาขา หน่วยบริการเคลื่อนที่ของสำนักงานประกันสังคม เคาน์เตอร์เซอร์วิส เคาน์เตอร์ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) เคาน์เตอร์ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน) ห้างเทศโก้โลตัส ไปรษณีย์ (ชานาดี) หรือหักผ่านบัญชีธนาคาร ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ช.ก.ส.) ธนาคารออมสิน ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน)

๕. นโยบายรัฐบาล

พล.เอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้แถลงต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติเมื่อวันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๕๗ มีนโยบายที่เกี่ยวข้องกับแรงงานนอกระบบ คือ

“ในระยะต่อไป จะพัฒนาระบบการคุ้มครองทางสังคม ระบบการออมและระบบสวัสดิการชุมชนให้มีประสิทธิภาพและมีความยั่งยืนมากยิ่งขึ้น รวมทั้งการดูแลให้มีระบบการคุ้มครองที่เป็นธรรมและการสงเคราะห์ผู้ยากไร้ อีตภาพ พัฒนาศักยภาพ กลุ่มครองและพิทักษ์สิทธิจัดสวัสดิการช่วยเหลือและพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ ผู้สูงอายุ สตรีและเด็ก...”

๑๐. นโยบายกระทรวงแรงงาน

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงาน (พลเอกสุรศักดิ์ กาญจนรัตน์) ประชุมผู้บริหารระดับสูงของกระทรวงแรงงาน เมื่อวันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๕๗ เวลา ๑๕.๐๐ น. ณ ห้องประชุมระณะนันท์ ชั้น ๕ อาคารกระทรวงแรงงาน ได้มอบแนวทางการปฏิบัติราชการ ที่เกี่ยวข้องกับการประกันสังคมมาตรา ๔๐ ดังนี้

“ การทำงานให้ยึดตามยุทธศาสตร์ของกระทรวงแรงงานและแผนปฏิบัติการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ ... ”

ตามแผนปฏิบัติราชการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘ (กระทรวงแรงงาน, ๒๕๕๗, หน้า ๑๗๓) ได้กำหนดตัวชี้วัดว่า “ จำนวนแรงงานนอกระบบได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายประกันสังคม ” เป้าหมายทั้งประเทศ ๒,๑๕๐,๐๐๐ คน

นอกจากนี้ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงาน (พลเอก สุรศักดิ์ กาญจนรัตน์) ได้มอบนโยบาย เมื่อวันที่ ๒๒ กันยายน ๒๕๕๗ ณ ห้องประชุมจอมพลป. พิบูลสงคราม กระทรวงแรงงาน ว่า “ นโยบายในการขยายความคุ้มครองแรงงานนอกระบบโดย มุ่งส่งเสริมคุณภาพชีวิตการทำงานของแรงงานนอกระบบในทุกกลุ่มอาชีพ รวมทั้งสร้างเครือข่ายและพัฒนากลไกในการ

คุ้มครองแรงงานนอกระบบ ตลอดจนรณรงค์ส่งเสริมแรงงาน นอกระบบสมัครเป็นผู้ประกันตน มาตรา ๔๐ และรักษาสถานะ การเป็นผู้ประกันตนอย่างต่อเนื่อง”

๑๑. แผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการแรงงานนอกระบบ พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๘

ตามแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการแรงงานนอกระบบ พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๘ ได้ให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการแรงงานนอกระบบ โดยเน้นให้แรงงานนอกระบบมีหลักประกันทางสังคม โดยมีวิสัยทัศน์ คือ (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, ๒๕๕๕ : ๑๐๑-๑๐๒)

“แรงงานนอกระบบได้รับการคุ้มครอง มีหลักประกันทางสังคม นำสู่คุณภาพชีวิต ”

โดยมีพันธกิจในการขยายความคุ้มครองสู่แรงงานนอกระบบครอบคลุมทุกกลุ่มอาชีพอย่างเท่าเทียมกันและเป็นธรรม ปรับปรุงและพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้อง พัฒนาสมรรถนะและขยายโอกาสการมีงานทำ เสริมสร้างการเข้าถึงแหล่งงานและความยั่งยืนของอาชีพให้กับแรงงานนอกระบบ ส่งเสริมการรวมกลุ่มและสร้างเครือข่าย พัฒนา ส่งเสริมสนับสนุนความมั่นคงด้านสุขภาพ ในมิติอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในการทำงาน

เป้าประสงค์

(๑) แรงงานนอกระบบทุกกลุ่มอาชีพได้รับการคุ้มครองจากระบบประกันสังคมอย่างเท่าเทียมเป็นธรรมและมีความใกล้เคียงกับสิทธิประโยชน์ที่แรงงานในระบบได้รับ

(๒) มีกฎหมายคุ้มครองแรงงานนอกระบบภายใต้หลักมาตรฐานขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ และงานที่มีคุณค่า (Decent Work)

(๓) แรงงานนอกระบบมีสมรรถนะตรงกับความต้องการของแรงงานนอกระบบและตลาดแรงงาน

(๔) แรงงานนอกระบบมีโอกาสเข้าถึงข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับตลาดแรงงาน และแหล่งเงินทุนเพื่อการประกอบอาชีพ

(๕) มีกลไกการทำงานลักษณะภาคีและเครือข่ายระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดูแลแรงงานนอกระบบ ชุมชน กลุ่มการเกษตร กลุ่มอาชีพ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการแรงงานนอกระบบให้มีประสิทธิภาพ

(๖) ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องรวมถึงแรงงานนอกระบบตระหนักถึงความสำคัญของสุขภาพ ความปลอดภัยในการทำงาน

ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการแรงงานนอกระบบ พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๘

(๑) ขยายขอบเขตการคุ้มครองและสร้างหลักประกันความมั่นคง

(๒) เสริมสร้างองค์ความรู้และพัฒนาสมรรถนะแรงงานนอกระบบเพื่อขยายโอกาสการมีงานทำ

(๓) เพิ่มสมรรถนะการบริหารจัดการแรงงานนอกระบบ

๑๒. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ

(อารักษ์ พรหมณี, ๒๕๓๗) ได้ศึกษาเรื่องการประกันสังคมสำหรับบุคคลทั่วไป : ผลกระทบของการขยายระบบประกันสังคม กรณีศึกษาจังหวัดเชียงใหม่และแม่ฮ่องสอน ผลการศึกษาพบว่าในด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องประกันสังคม ประชาชนโดยทั่วไปยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องวิธีการและหลักการเกี่ยวกับการประกันสังคมอย่างเพียงพอ จึงต้องการให้สำนักงานประกันสังคมจัดให้มีการโฆษณาประชาสัมพันธ์ ให้ประชาชนได้รับทราบมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ทั้งนี้เพื่อประชาชนจะได้มีความรู้ความเข้าใจ ในเรื่องหลักเกณฑ์ของการประกันสังคมอย่างแท้จริง เพราะประชาชนส่วนใหญ่ยังมีความคิดความกลัวจะถูกหลอกลวงเหมือนการประกันภัยเอกชน ในด้านความพร้อมของประชาชน ประชาชนทั่วไปยังมีความพร้อมที่จะสมัครเข้าเป็นผู้ประกันตนไม่มากนัก สาเหตุสำคัญที่ทำให้ประชาชนไม่สนใจที่จะสมัครเข้าสู่ระบบประกันสังคม ก็เพราะยังไม่เข้าใจในระบบประกันสังคม และมีความคิดว่าการประกันสังคมเป็นเรื่องยุ่งยากซับซ้อน เสียหายเงินที่จะต้องจ่ายเพราะมีรายได้น้อยอยู่แล้ว ในด้านสิทธิประโยชน์ทดแทนที่ผู้สนใจสมัครประกันตนต้องการจะได้รับ บุคคลทั่วไปต้องการประกันการเจ็บป่วยเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาเป็นการประกันทุพพลภาพ ชราภาพ และเสียชีวิต สำหรับการประกันคลอดบุตรและสงเคราะห์บุตรกลับได้รับความสนใจน้อย ส่วนรูปแบบของการจัดเก็บเงินสมทบ บุคคลส่วนใหญ่ต้องการให้ใช้วิธีจัดเก็บเงินสมทบตามช่วงชั้นของรายได้ โดยให้มีการนำส่งเงินสมทบเป็นรายเดือนแต่อัตราเงินสมทบของระดับช่วงชั้นรายได้ขั้นต่ำที่จะต้องจ่ายนั้นไม่ควรเกิน ๗๐ บาทต่อเดือน มิฉะนั้นแล้วผู้มีรายได้น้อยอาจไม่สามารถจ่ายได้ นอกจากนี้ส่วนใหญ่ยังมีความเห็นว่ารัฐบาลควรร่วมจ่ายเงินสมทบด้วยในอัตรา ๑ ส่วน ต่อประชาชน ๒ ส่วน

(สุชาติ เปรมสุริยา, ๒๕๔๔) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจประกันตนของผู้ประกอบอาชีพซักรีดแท็กซี่ ในการสมัครเป็นผู้ประกันตนตามพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. ๒๕๓๗ มาตรา ๔๐ จากการศึกษา พบว่า เหตุผลการตัดสินใจสมัครเป็นผู้ประกันตนของผู้ประกอบอาชีพซักรีดแท็กซี่ พบว่าร้อยละ ๓.๔ ดังเล็งใจในการตัดสินใจเป็นผู้ประกันตน รองลงมาร้อยละ ๓๔.๓ ไม่ตัดสินใจเป็นผู้ประกันตน มีเพียงร้อยละ ๒๒.๓ ที่ตัดสินใจสมัครเป็นผู้ประกันตน รายได้มีผลต่อการตัดสินใจเป็นผู้ประกันตน ผู้ที่มีรายได้มากตัดสินใจสมัครเป็นผู้ประกันตน แต่ผู้มีรายได้น้อยไม่ตัดสินใจสมัครเป็นผู้ประกันตน

(ประณีต นาคคล้าย, ๒๕๕๑) ได้ศึกษาเรื่อง ความรู้และความต้องการต่อการประกันสังคมของแรงงานนอกระบบ กลุ่มผู้ขับรถสามล้อเครื่องรับจ้างในจังหวัดนนทบุรี จากการศึกษา พบว่า กลุ่มผู้ขับรถสามล้อเครื่องรับจ้าง มีความรู้เกี่ยวกับการประกันสังคม ด้านความหมายการประกันสังคม ด้านหลักการประกันสังคม ด้านเงื่อนไขการเกิดสิทธิประโยชน์และสิทธิประโยชน์ที่ได้รับในระดับสูง เว้นความรู้เกี่ยวกับสิทธิประโยชน์กรณีตายที่มีความรู้ในระดับต่ำ มีความต้องการประโยชน์ทดแทนกรณีเจ็บป่วยในระดับสูง มีความสามารถจ่ายเงินสมทบผ่านศูนย์บริการ เมื่อเข้าสู่ระบบประกันสังคม โดยภาพรวมกลุ่มผู้ขับรถสามล้อเครื่องรับจ้างมีความรู้และความต้องการต่อการประกันสังคมในระดับสูง

(อุเทน วงศ์หล้า, ๒๕๕๕) ได้ศึกษาเรื่องระบบประกันสังคมและผู้ประกอบการสี่ล้อแดงในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ผู้ประกอบการรถสี่ล้อแดงที่ไม่ได้เป็นผู้ประกันตนในระบบประกันสังคม เพราะไม่ทราบว่าแรงงานนอกระบบแบบผู้ประกอบการรถสี่ล้อแดงนั้นสามารถที่จะสมัครเป็นผู้ประกันตนในระบบประกันสังคม ได้เหมือนแรงงานในระบบที่เป็นลูกจ้างตามสถานประกอบการต่างๆ บางส่วนที่ได้ทราบข่าวเรื่องของการประกันสังคมในส่วนของแรงงานนอกระบบว่าอาชีพของตนนั้นสามารถที่จะสมัครเป็นผู้ประกันตนได้แต่กลับไม่ทราบถึงรายละเอียดในเรื่องสิทธิประโยชน์ กระบวนการสมัคร ผู้ประกอบการรถสี่ล้อแดงเห็นว่า สิทธิประโยชน์ของการประกันสังคมของแรงงานนอกระบบน้อยกว่าของแรงงานในระบบ โดยเฉพาะสิทธิเรื่องการรักษาพยาบาลทำให้ผู้ประกอบการรถสี่ล้อแดงไม่สนใจที่จะสมัครเป็นผู้ประกันตนในระบบประกันสังคม และเห็นว่าเงินสมทบการประกันสังคมที่จะต้องจ่ายในแต่ละเดือนนั้นเป็นการเพิ่มภาระค่าใช้จ่ายให้กับตนเองเพราะในทุกวันนี้ก็มีภาระค่าใช้จ่ายในครอบครัว ค่าใช้จ่ายในการบำรุงรักษารถ ค่าน้ำมันที่มีราคาสูง จึงไม่อยากจะเพิ่มภาระค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นอีกจึงได้ไม่สมัครเป็นผู้ประกันตนในระบบประกันสังคม รวมถึงผู้ประกอบการรถสี่ล้อแดงเห็นว่าสวัสดิการที่ตนเองได้รับเพียงพออยู่แล้ว ไม่ว่าจะเป็นสวัสดิการการรักษาพยาบาลที่ได้จากโครงการ ๓๐ บาท รักษาทุกโรค การคุ้มครองอุบัติเหตุจากการประกันภัย จากพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถที่จะต้องทำทุกปี และสวัสดิการจากสหกรณ์นครลานนาเดินรถ จำกัด ที่ตนเองสังกัดอยู่ด้วยคือ เงินฌาปนกิจในกรณีที่สมาชิกเสียชีวิตหรือคู่สมรสเสียชีวิต เงินช่วยเหลือค่าซ่อมรถเมื่อเกิดอุบัติเหตุ ส่วนลดราคาในการเติมน้ำมันและเปลี่ยนน้ำมันเครื่องและเงินกู้ไว้ช่วยเหลือในยามฉุกเฉิน

(จันทร์จิรา วงศ์สุนทร, ๒๕๕๖) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการสมัครเข้าร่วมโครงการประกันสังคมแรงงานนอกระบบของแรงงานนอกระบบ กรณีศึกษา งานบริการประเภทหาบเร่แผงลอย บริเวณรอบมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่างได้แก่กลุ่มที่เลือกทำประกันสังคม และไม่เลือกทำประกันสังคม เห็นว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสมัครเข้าร่วมโครงการประกันสังคมแรงงานนอก

ระบบ ปัจจัยด้านสถานที่ให้บริการมีอิทธิพลมากที่สุด รองลงมาคือ ปัจจัยด้านกระบวนการให้บริการ ปัจจัยด้านราคา และปัจจัยแวดล้อม ตามลำดับ โดยปัจจัยด้านสถานที่ให้บริการนั้น ความสะดวกสบายในการเข้าถึงสถานบริการ มีความสำคัญต่อการเลือกทำประกันสังคมมากที่สุด รองลงมาคือ จำนวนคนที่เข้ามาใช้บริการ ส่วนปัจจัยด้านกระบวนการให้บริการนั้น การจัดลำดับคิวในการขอรับบริการมีความสำคัญต่อการเลือกทำประกันสังคมมากที่สุด รองลงมาคือ ระยะเวลาในการขอรับบริการจากเจ้าหน้าที่ปัจจัยด้านราคานั้น ความคุ้มค่ากับเบี้ยประกันที่เสียไปมีความสำคัญต่อการเลือกทำประกันสังคมมากที่สุด รองลงมาคือ ความเหมาะสมของเบี้ยประกัน และปัจจัยแวดล้อม พบว่า ปัญหาสุขภาพและโรคประจำตัวส่งผลกระทบต่อการตัดสินใจทำประกันสังคมมากที่สุด รองลงมาคือ จำนวนเงินออมที่มีผลต่อการทำประกันสังคม

(Chen ,2010) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับกองทุน Rural Pension System ของจีน ซึ่งจากการศึกษาพบว่า Rural Pension System ประกอบด้วย ๔ ประการสำคัญ คือ การรับรองสิทธิประโยชน์แรงงานพึงได้รับ คลอบคลุม ชีดยุ่่น และมีความยั่งยืน กองทุนบำนาญ สามารถแยกเป็น ๒ ประเภท ๑) ระบบบำนาญที่ภาครัฐส่วนกลางและท้องถิ่นเป็นผู้รับผิดชอบเงินสนับสนุนรัฐจะเป็นผู้จ่ายเงินบำนาญให้แก่ผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ ๖๐ ปีขึ้นไป เดือนละ ๕๕ หยวน หรือ ๘ ดอลลาร์สหรัฐต่อเดือน ๒) ระบบบำนาญที่แรงงานเป็นผู้รับผิดชอบทางการเงินด้วยตนเองผู้ที่ประสงค์จะเข้าร่วมโครงการจะต้องมีอายุตั้งแต่ ๑๖ ปีขึ้นไป และสามารถรับประโยชน์ได้เมื่ออายุครบ ๖๐ ปี สำหรับแรงงานชาย และ ๕๕ ปี สำหรับแรงงานหญิง ทั้งนี้ต้องส่งเงินเข้ากองทุนมาแล้วไม่ต่ำกว่า ๑๕ ปี

(สถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาประเทศไทย,๒๕๕๕) ได้ศึกษาเกี่ยวนโยบายการบริหารจัดการแรงงานนอกระบบของต่างประเทศ ในด้านความมั่นคงด้านรายได้ในบั้นปลายชีวิต เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่มีความจำเป็นแรงงานในระบบเมื่อเกษียณอายุย่อมได้รับหลักประกันทางด้านรายได้ซึ่งออกมาในรูปของบำเหน็จ บำนาญ หรือกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ แต่สำหรับคนชราที่มาจากสังคมของแรงงานนอกระบบ ยังคงขาดหลักประกันรายได้ในบั้นปลายชีวิต โดยเฉพาะแรงงานนอกระบบ ในภาคเกษตร จากการศึกษ พบว่าหลายๆประเทศ ที่มีแรงงานนอกระบบเป็นตัวขับเคลื่อนเศรษฐกิจให้มีความพยายามที่จะสร้างหลักประกันเมื่อแรงงานนอกระบบเข้าสู่วัยชรา โดยใช้โครงสร้างของ National Pension Scheme โดยได้ศึกษาแนวปฏิบัติของประเทศศรีลังกา จีน และเกาหลีใต้ รายละเอียด ดังนี้

ประเทศศรีลังกา มีกองทุนสำรองเลี้ยงชีพสำหรับเกษตรกร เพื่อสร้างความมั่นคงด้านรายได้ให้แก่แรงงานนอกระบบที่เป็นเกษตรกร ทั้งนี้เกษตรกรที่จะเข้าร่วมกองทุนดังกล่าวจะต้องมีอายุ ๑๘ ปีบริบูรณ์ และไม่เกิน ๕๕ ปีบริบูรณ์ ณ วันที่เข้าร่วมโครงการ สำหรับเกษตรกรที่เข้าร่วม

โครงการดังกล่าวจะได้รับสิทธิประโยชน์ในรูปแบบเงินบำนาญ ในกรณีที่มีอายุครบ ๖๐ ปีบริบูรณ์ หรือมีการทุพพลภาพบางส่วนหรือถาวร และในกรณีที่เสียชีวิตทายาทของผู้เข้าร่วมโครงการจะได้รับสินไหมทดแทน นอกจากนี้ยังมีกองทุนเลี้ยงชีพสำหรับชาวประมง โดยมีวัตถุประสงค์หลัก ๕ ประการ ได้แก่ เพื่อสร้างหลักประกันความมั่นคงทางสังคมให้แก่ชาวประมงที่เข้าสู่วัยชราหรือทุพพลภาพ ให้การดูแลแก่ทายาทของสมาชิกที่เสียชีวิต สนับสนุนให้ชาวประมงสามารถที่จะประกอบอาชีพต่อไปได้ และเพื่อดึงดูดให้คนรุ่นใหม่เข้าสู่อุตสาหกรรมประมงมากยิ่งขึ้น รวมถึงเพื่อส่งเสริมให้ชาวประมงมีการออมมากขึ้น คุณสมบัติผู้เข้าร่วมโครงการ ได้แก่ ชาวประมงที่มีอายุ ๑๘ ปีบริบูรณ์ และไม่เกิน ๕๕ ปีบริบูรณ์ ณ วันที่เข้าร่วมโครงการ คำว่า “ชาวประมง” หมายถึง ผู้ที่ประกอบอาชีพตกปลาหรือเลี้ยงปลา ทั้งในทะเล ทะเลสาบ หรือแหล่งน้ำบนแผ่นดินใหญ่

ประเทศจีน โครงสร้างกองทุนบำเหน็จและบำนาญ ของแรงงานในสถานประกอบการ ทั้งภาครัฐและเอกชน และแรงงานนอกระบบอยู่ภายใต้โครงสร้างใหญ่ คือ โครงสร้างระบบกองทุนบำนาญของภาครัฐและเอกชน โดยมีรูปแบบที่เกี่ยวกับแรงงานนอกระบบ คือ กองทุนบำนาญรูปแบบที่ ๓ Individual Voluntary Plan เป็นกองทุนที่แรงงานเป็นผู้จ่ายเงินเข้ากองทุนด้วยตนเอง โดยสิทธิประโยชน์ที่แรงงานจะได้รับขึ้นอยู่กับบัญชีสิทธิประโยชน์ของแต่ละบุคคล สำหรับกองทุนบำนาญในประเทศจีนมีรูปแบบการบริหารงานแบบกระจายอำนาจ โดยราชการในระดับมณฑลหรือแคว้นมีสิทธิและอำนาจอย่างเต็มที่ในการบริหารจัดการกองทุน จึงทำให้การทำงานขาดการประสานกับหน่วยงานส่วนกลาง นอกจากนี้ยังมีความสลับซับซ้อนเนื่องจากมีผู้รับผิดชอบหลากหลายในกระบวนการบริหารและควบคุมดูแล

ประเทศเกาหลีใต้ มีรูปแบบ National Pension Scheme แบ่งออกเป็น ๔ ประเภท ได้แก่ Work Place Base Insured Person , Individually Insured Person , Voluntary Insured Person และ Voluntary & Continuously Insured Persons

Workplace Based Insured Person คุณสมบัติของผู้เข้าร่วมโครงการประเภทนี้ได้แก่ ลูกจ้างและนายจ้างที่มีอายุตั้งแต่ ๑๘ ปีขึ้นไปแต่ไม่เกิน ๕๕ ปี

Individually Insured Person คุณสมบัติของผู้เข้าร่วมโครงการ ผู้ที่ไม่มีรายได้ที่มีอายุ ๑๘-๒๗ ปี และผู้ที่ไม่มีรายได้ตั้งแต่อายุ ๒๗ ปีขึ้นไป เจ้าของสถานประกอบการ

Voluntarily Insured Person คุณสมบัติของผู้เข้าร่วมโครงการ คู่สมรสที่ไม่มีรายได้ของบุคคลที่ได้รับการดูแลภายใต้กองทุนบำนาญแห่งชาติ กองทุนบำนาญของข้าราชการและลูกจ้างของรัฐ กองทุนบำนาญของบุคลากรกองทัพบก กองทุนบำนาญสำหรับครูในสถานศึกษาเอกชน และกองทุนบำนาญสำหรับพนักงานไปรษณีย์ รวมถึงบุคคลทั่วไปที่มีอายุต่ำกว่า ๒๗ ปี และเป็นผู้

ไม่มีรายได้หรือได้รับประโยชน์จากกองทุนบำนาญใดๆ บุคคลซึ่งอยู่ภายใต้ข้อบังคับตามพระราชบัญญัติการประกันความมั่นคงในสิ่งจำเป็นพื้นฐาน และข้าราชการเกษียณ

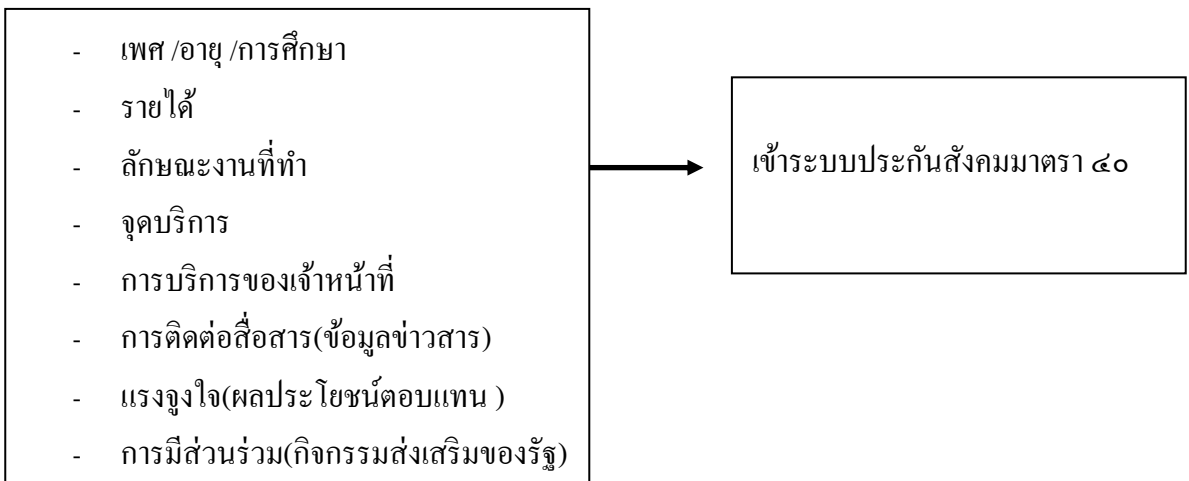
Voluntary & Continuously Insured Persons ผู้เข้าร่วมโครงการ สมาชิกเงินกองทุนที่มีอายุ ๖๐ ปี ขึ้นไป และมีการส่งเงินเข้ากองทุนติดต่อกันเป็นระยะเวลา ๒๐ ปี หรือ เป็นลูกจ้างหรือประกอบอาชีพประมงที่มีอายุ ๕๕ ปีขึ้นไป

(Yang, Yinan, John B. Wilimason, and Ce Shen , 2009) ได้การศึกษาเรื่องประกันสังคมในประเทศจีน “Social Security for China’s Rural Aged ” พบว่า ผู้สูงอายุจีนในชนบทบางคนยังไม่ได้รับความคุ้มครองจากหลักประกันสังคมซึ่งทำให้เกิดความเลื่อมล้ำทางสังคมและทางเศรษฐกิจระหว่างคนเมืองกับชนบทมากยิ่งขึ้น ทำให้อัตราการลดลงของความยากจนเป็นไปอย่างเชื่องช้าและก่อให้เกิดความวิตกกังวลเกี่ยวกับความยุติธรรมทางสังคมเพิ่มมากขึ้น การวิเคราะห์ที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ เอกสารรัฐบาลจีน และหนังสือพิมพ์ ผู้วิจัยจึงได้เสนอให้มีบำนาญผู้สูงอายุแบบถ้วนทั่วชนิตที่ไม่ต้องจ่ายเงินสมทบ ซึ่งจะช่วยลดความยากจนในพื้นที่ชนบทและอัตราความไม่เท่าเทียมกันของรายได้ระหว่างชนบทและในเมือง พร้อมกับจะส่งเสริมเสถียรภาพทางสังคมและการเมืองในขณะเดียวกัน

สรุป จากการทบทวนผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นผู้ประกันตนของแรงงานนอกระบบ คือ สถานที่ติดต่อ กระบวนการทำงานของเจ้าหน้าที่ ความสะดวกสบายในการติดต่องาน รายได้ของแรงงานนอกระบบ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเกี่ยวกับการประกันสังคม และสิทธิประโยชน์และความคุ้มครองทางสังคมที่มีอยู่แล้ว

๑๓ กรอบความคิดของการวิจัย

การวิจัยแรงงานนอกระบบกับประกันสังคม มาตรา ๔๐ ตามพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. ๒๕๓๓ มีกรอบความคิดการวิจัย ดังนี้

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “ แรงงานนอกระบบกับประกันสังคม มาตรา ๔๐ ตามพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. ๒๕๓๓ ” เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ รูปแบบการวิจัยที่นำมาใช้ คือ การวิจัยเชิงสำรวจ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างได้แก่ กลุ่มตัวอย่างของผู้ประกันตนมาตรา ๔๐ ในจังหวัดขอนแก่น จำนวน ๓๕๕ คน ซึ่งใช้การสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายตามสูตรทาโรยามาเน่ (Taro Yamane) ข้อมูล เดือนกันยายน ๒๕๕๗ จังหวัดขอนแก่นมีผู้ประกันตนมาตรา ๔๐ จำนวน ๒๕,๑๓๙ คน

สูตรทาโรยามาเน่

$$\frac{N}{1 + Ne^2}$$

$$N = 29,139$$

$$e = 0.05 \text{ (ค่าความคลาดเคลื่อน)}$$

แทนค่าตามสูตร

$$= \frac{29,139}{1 + (29,139)(0.05)^2}$$

$$= ๓๕๕ \text{ คน}$$

ตัวแปร และการวัดตัวแปร

ตัวแปรอิสระ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าสู่ระบบประกันสังคมมาตรา ๔๐ ประกอบด้วย การให้บริการของรัฐ ลักษณะงานที่ทำ แรงจูงใจ ผลประโยชน์ตอบแทนจากการประกันตน การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร การมีส่วนร่วมกับกิจกรรมส่งเสริมของรัฐ และปัจจัยด้านอื่นๆ

ตัวแปรตาม ได้แก่ การเข้าระบบประกันสังคมมาตรา ๔๐

สำหรับการวัดตัวแปรดังกล่าว ผู้วิจัยได้นำกรอบแนวคิดการวิจัยมาออกแบบสอบถามการวัด โดยวัดเป็นคำร้อยละจากสภาพข้อเท็จจริงของผู้ประกันตนมาตรา ๔๐ ซึ่งเป็นข้อคำถามใน ส่วนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไป จำนวน ๑๘ ข้อ และข้อคำถามในส่วนที่ ๒ วัดแบบมาตราส่วนประมาณค่า

ตามแบบ Likert Scale ซึ่งแบ่งเป็น ๕ ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด โดยเป็นคำถามเกี่ยวกับข้อคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าสู่ระบบประกันสังคมมาตรา ๔๐ ซึ่งปัจจัยประกอบด้วย

- (๑) ปัจจัยด้านการบริการของเจ้าหน้าที่
- (๒) ปัจจัยด้านจำนวนจุดบริการ
- (๓) ปัจจัยในด้านข้อมูลข่าวสาร
- (๔) ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับกิจกรรมส่งเสริมของภาครัฐ
- (๕) ปัจจัยด้านแรงงานจูงใจ ผลประโยชน์ตอบแทน
- (๖) ปัจจัยด้านอื่นๆ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้สร้างแบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนในการสร้างแบบสอบถามผู้วิจัยได้สร้างโดยให้มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และสมมติฐานรวมทั้งกรอบความคิดในการวิจัย

แบบสอบถามในการศึกษาครั้งนี้แบ่งเป็น ๓ ส่วนและใช้คำถามที่ง่ายต่อการเข้าใจของประชากรที่จะตอบแบบสอบถาม โดยสรุป โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไป เป็นคำถามปลายปิด (Close-ended) และคำถามปลายเปิด (Open – ended) จำนวน ๑๘ ข้อ

๑. เพศ
๒. อายุ
๓. สถานภาพสมรส
๔. ระดับการศึกษา
๕. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน
๖. ที่พักอาศัย
๗. อาชีพหลัก
๘. นอกจากงานหลักแล้ว มีตำแหน่งอื่นๆ หรือไม่
๙. อาชีพที่ทำอยู่มีการรวมกลุ่มอาชีพหรือไม่
๑๐. เป็นผู้ประกันตนมาตรา ๔๐ ทางเลือกใด
๑๑. นอกจากความคุ้มครองประกันสังคมตามมาตรา ๔๐ แล้ว ท่านมีสวัสดิการอื่นๆ

หรือไม่

๑๒. ช่องทางในการชำระเงินสมทบ

๑๓. ท่านเคยเข้าร่วมฟังบรรยาย ร่วมกิจกรรมส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประกันสังคม มาตรา ๔๐ ของส่วนราชการหรือไม่

๑๔. ช่องทางในการรับข้อมูลข่าวสารทางรายการวิทยุของท่านและเพื่อนร่วมอาชีพ เดียวกันของท่าน ส่วนมากรับฟังจากช่องทางใด

๑๕. ประเภทรายการโทรทัศน์ที่ท่านรับชมมากที่สุดคือรายการประเภทใด

๑๖. ท่านอ่านข้อมูลข่าวสารทั่วไปจากหนังสือพิมพ์ หรือวารสาร หรือไม่

๑๗. ท่านเคยชักชวนคนในครอบครัว หรือคนรู้จัก สมัครเป็นผู้ประกันตนมาตรา ๔๐ หรือไม่

๑๘. หากมีโครงการเกี่ยวกับเงินออมของภาครัฐเพิ่มขึ้นท่านต้องการสมัครเข้าร่วม โครงการหรือไม่

ส่วนที่ ๒ เป็นการวัดระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าสู่ระบบประกันสังคม มาตรา ๔๐ ใน ๖ ปัจจัย จำนวน ๑๕ ข้อ ประกอบด้วย

ปัจจัยด้านการบริการของเจ้าหน้าที่ ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ให้บริการด้วยความเป็นกันเองยิ้มแย้มแจ่มใส จำนวน ๑ ข้อ

ปัจจัยด้านจำนวนจุดบริการ ประกอบด้วย จุดบริการในการรับสมัคร การชำระเงินสมทบสะดวก จำนวน ๑ ข้อ

ปัจจัยในด้านข้อมูลข่าวสาร ประกอบด้วย การรับทราบข่าวสารจากวิทยุ การรับทราบข้อมูลข่าวสารจากหนังสือพิมพ์ /วารสาร /เอกสาร /แผ่นพับ / ป้าย การรับทราบข้อมูลข่าวสารจากโทรทัศน์ จำนวน ๓ ข้อ

ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับกิจกรรมส่งเสริมของภาครัฐ ประกอบด้วย การเข้าร่วมรับฟังบรรยาย / ประชุม เกี่ยวกับกิจกรรมส่งเสริมความรู้ประกันสังคมมาตรา ๔๐ ของส่วนราชการ ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน ๑ ข้อ

ปัจจัยด้านแรงงานจูงใจ ผลประโยชน์ตอบแทน ประกอบด้วย ผลประโยชน์ตอบแทนเรื่องเงินทดการขาดรายได้กรณีทุพพลภาพ เงินบำเหน็จ/บำนาญ เงินค่าทำศพ จำนวน ๔ ข้อ

ปัจจัยด้านอื่นๆ ประกอบด้วย การจ่ายเงินสมทบมาตรา ๔๐ ราคาถูก คนในชุมชนให้บริการส่งเงินสมทบ ไม่ต้องจ่ายเงินเองมีญาติ/บุตร ส่งเงินสมทบให้ จำนวน ๕ ข้อ

ส่วนที่ ๓ ข้อเสนอแนะต่อการดำเนินงานประกันสังคมมาตรา ๔๐

การทดสอบเครื่องมือ

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดสอบกับผู้ประกันตนมาตรา ๔๐ ที่มาขอใช้บริการ ณ สำนักงานประกันสังคมจังหวัดขอนแก่น จำนวน ๑๐ คน และนำแบบไปแก้ไขเพื่อให้เหมาะสม สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และสมมติฐานรวมทั้งกรอบความคิดในการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลโดยมีผู้ช่วย จำนวน ๕ คน ในการเก็บข้อมูลจำนวน ๓๕๕ ชุด โดยมีการอบรมผู้ช่วยเก็บข้อมูลให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแบบสอบถาม โดยจัดเก็บข้อมูลระหว่างวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘ ถึงวันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๕๘ ใช้เวลาเก็บรวบรวมข้อมูล ๓๗ วัน โดยสำรวจผู้ประกันตน ที่มาชำระเงินสมทบ ณ สำนักงานประกันสังคมจังหวัดขอนแก่น จำนวน ๕๕ คน ผู้ประกันที่มาจากชำระเงินสมทบกับหน่วยเคลื่อนที่อำเภอจำนวน ๒๕ อำเภอ อำเภอละ ๒๕ คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติเชิงพรรณนาโดยใช้ค่าร้อยละ (Percentage) และค่าเฉลี่ย (Mean) โดยใช้ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ในการกระจายน้ำหนักของคำตอบ ซึ่งใช้โปรแกรม SPSS 11.5 for Windows ในการประมวลผล โดยวิเคราะห์ในประเด็นดังนี้

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไป ใช้สถิติเชิงพรรณนาการ หาค่าร้อยละ (Percentage)

$$\text{การหาค่าร้อยละ} = \frac{\text{จำนวนคำตอบ} \times 100}{\text{จำนวนผู้ตอบทั้งหมด}}$$

ส่วนที่ ๒ เป็นการวัดระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าสู่ระบบประกันสังคม มาตรา ๔๐ ใช้สถิติเชิงพรรณนาโดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในการกระจายน้ำหนักของคำตอบ ใช้วิธีการ (Summated Rating Scale) ของ Linkert โดยให้คะแนนในข้อคำถามซึ่งมีคำตอบในลักษณะของมาตราส่วนประมาณการให้คะแนน ดังนี้

๕ คะแนน	หมายถึง	มากที่สุด
๔ คะแนน	หมายถึง	มาก
๓ คะแนน	หมายถึง	ปานกลาง
๒ คะแนน	หมายถึง	น้อย
๑ คะแนน	หมายถึง	น้อยที่สุด

ในข้อนี้ต้องการประเมินเป็น ๓ ระดับ คือ มาก ปานกลาง น้อย

$$\begin{aligned} \text{เกณฑ์การประเมินค่าเฉลี่ย} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{๕ - ๑}{๓} \\ &= ๑.๓๐ \end{aligned}$$

ระดับของคะแนนเฉลี่ยจะมีชั้นของคะแนนดังนี้

- ๑.๐๐ – ๒.๓๐ หมายถึง อยู่ในระดับน้อย
- ๒.๓๑ – ๓.๖๐ หมายถึง อยู่ในระดับปานกลาง
- ๓.๖๑ – ๕.๐๐ หมายถึง อยู่ในระดับมาก

การหาค่าเฉลี่ย โดยการหาค่ามัชฌิม เลขคณิต (Mean)

$$\bar{X} = \frac{\sum fx}{N}$$

\bar{X} = ค่าคะแนนเฉลี่ย

N = จำนวนคำตอบทั้งหมด

f = จำนวนความถี่ของแต่ละคำตอบ

X = ค่าน้ำหนักคะแนนในแต่ละข้อ

การกระจายน้ำหนักของคำตอบ โดยการหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยมีสูตรดังนี้

$$S.D. = \sqrt{\frac{\sum (X - \bar{X})^2}{N}}$$

\bar{X} = ค่าคะแนนเฉลี่ย

N = จำนวนคำตอบทั้งหมด

X = ค่าน้ำหนักคะแนนในแต่ละข้อ

บทที่ ๔

ผลการวิจัย

การศึกษาแรงงานนอกระบบกับประกันสังคมมาตรา ๔๐ ตามพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. ๒๕๓๓ กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ประกันตนมาตรา ๔๐ ในจังหวัดขอนแก่น จำนวน ๓๕๕ ตัวอย่าง ผู้วิจัยได้จัดแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูล เป็น ๓ ส่วน คือ

๑. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป

๒. ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าสู่ระบบประกันสังคมมาตรา ๔๐

๓. ข้อเสนอแนะของกลุ่มตัวอย่างผู้ประกันตนมาตรา ๔๐

๑. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป

ข้อมูลในส่วนนี้ ประกอบด้วย ข้อมูลเกี่ยวกับ เพศ อายุ สถานภาพสมรสระดับการศึกษารายได้เฉลี่ยต่อเดือน ที่พักอาศัย อาชีพหลัก ตำแหน่งอื่นๆนอกจากงานหลักการรวมกลุ่มอาชีพประเภทผู้ประกันตนมาตรา ๔๐ สวัสดิการที่ได้รับนอกจากประกันสังคมมาตรา ๔๐ ช่องทางการชำระเงินสมทบ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของภาครัฐ ช่องทางการรับข้อมูลข่าวสาร การชักชวนคนในครอบครัว หรือคนรู้จักสมัครเป็นผู้ประกันตนมาตรา ๔๐ ข้อมูลเกี่ยวกับกัอ่านหนังสือพิมพ์/วารสาร การรับชมโทรทัศน์ ความต้องการในการออมเงินกับภาครัฐ ซึ่งข้อมูลในส่วนนี้จะทำให้ทราบถึงสภาพทั่วไปเกี่ยวกับปัญหาที่ทำให้เกิดการขาดแคลนหลักประกันทางสังคมรวมถึงจะทำให้ทราบถึงปัญหาที่ทำให้เกิดการขาดแคลนหลักประกันทางสังคมของแรงงานนอกระบบจากการศึกษา พบว่า

๑.๑ เพศของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน ๒๑๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๓.๔๒ และเพศชาย จำนวน ๑๔๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๖.๕๘ ตามตารางที่ ๔.๑

ตารางที่ ๔.๑ แสดงค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ข้อมูลทั่วไปของ
กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน (n=395)	ร้อยละ
ชาย	๑๘๔	๔๖.๕๘
หญิง	๒๑๑	๕๓.๔๒
รวม	๓๙๕	๑๐๐

ที่มา : การประมวลผลจากแบบสอบถามงานวิจัยแรงงานนอกระบบกับประกันสังคมมาตรา ๔๐
ตามพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. ๒๕๓๓

๑.๒ อายุของกลุ่มตัวอย่างส่วนมาก ๔๕-๕๕ ปี จำนวน ๑๕๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๘.๓๕ รองลงมาอายุ ๓๐-๔๔ ปี จำนวน ๙๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๒๙ และน้อยสุดอายุ ๑๕-๒๒ ปี จำนวน ๒๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๕.๕๗ ตามตารางที่ ๔.๒

ตารางที่ ๔.๒ แสดงค่าความถี่ (Frequency)และค่าร้อยละ (Percentage) ข้อมูลทั่วไปของกลุ่ม
ตัวอย่างจำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน (n=395)	ร้อยละ
๑๕-๒๙ ปี	๒๒	๕.๕๗
๓๐-๔๔ ปี	๙๒	๒๓.๒๙
๔๕-๕๕ ปี	๑๕๑	๔๘.๓๕
๖๐ ปีขึ้นไป	๙๐	๒๒.๗๙
รวม	๓๙๕	๑๐๐

ที่มา : การประมวลผลจากแบบสอบถามงานวิจัย แรงงานนอกระบบกับประกันสังคมมาตรา ๔๐ ตาม
พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. ๒๕๓๓

๑.๓ สถานภาพสมรม กลุ่มตัวอย่างส่วนมากสมรส จำนวน ๓๐๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๗.๙๗ รองลงมาได้แก่โสด จำนวน ๕๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๑๘ และน้อยสุดหย่าร้าง ๓๑ คน
คิดเป็นร้อยละ ๗.๘๕ ตามตารางที่ ๔.๓

ตารางที่ ๔.๓ แสดงค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสถานภาพสมรส

สถานภาพสมรส	จำนวน (n=395)	ร้อยละ
สมรส	๓๐๘	๗๗.๕๗
โสด	๕๖	๑๔.๑๘
หย่าร้าง	๓๑	๗.๘๕
รวม	๓๙๕	๑๐๐

ที่มา : การประมวลผลจากแบบสอบถามงานวิจัยแรงงานนอกระบบกับประกันสังคมมาตรา ๔๐ ตามพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. ๒๕๓๓

๑.๔ ระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างส่วนมากจบประถมศึกษาปีที่ ๔ จำนวน ๑๐๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๐๘ รองลงมาได้แก่ ประถมศึกษาปีที่ ๖ จำนวน ๗๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๗.๗๒ และน้อยที่สุดระดับปริญญาตรีขึ้นไป จำนวน ๒๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๕.๕๗ ตามตารางที่ ๔.๔

ตารางที่ ๔.๔ แสดงค่าความถี่ (Frequency)และค่าร้อยละ (Percentage) ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน (n=395)	ร้อยละ
ประถมศึกษาปีที่ ๔	๑๐๓	๒๖.๐๘
ประถมศึกษาปีที่ ๖	๗๐	๑๗.๗๒
ประถมศึกษาปีที่ ๗	๑๔	๓.๕๔
มัธยมศึกษาปีที่ ๓	๔๕	๑๒.๔๑
มัธยมศึกษาปีที่ ๖	๕๗	๑๔.๔๓
ปวช.	๔๔	๑๑.๑๔
ปวส.	๓๖	๙.๑๑
ปริญญาตรี ขึ้นไป	๒๒	๕.๕๗
รวม	๓๙๕	๑๐๐

ที่มา : การประมวลผลจากแบบสอบถามงานวิจัยแรงงานนอกระบบกับประกันสังคมมาตรา ๔๐ ตามพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. ๒๕๓๓

๑.๕ รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของกลุ่มตัวอย่างส่วนมากน้อยกว่า ๕,๐๐๐ บาท จำนวน ๒๒๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๗.๒๒ รองลงมาได้แก่ ๕,๐๐๑ - ๑๓,๐๐๐ บาท จำนวน ๑๑๕ คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๑๑ และ ๑๓,๐๐๑ - ๒๑,๐๐๐ บาท ตามลำดับ จำนวน ๓๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๘.๖๑ ตามตารางที่ ๔.๕

ตารางที่ ๔.๕ แสดงค่าความถี่ (Frequency)และค่าร้อยละ (Percentage) ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	จำนวน (n=395)	ร้อยละ
น้อยกว่า ๕,๐๐๐ บาท	๒๒๖	๕๗.๒๒
๕,๐๐๑ - ๑๓,๐๐๐ บาท	๑๑๕	๒๕.๑๑
๑๓,๐๐๑ - ๑๗,๐๐๐ บาท	๓๔	๘.๖๑
๑๗,๐๐๑ - ๒๑,๐๐๐ บาท	๕	๑.๒๘
มากกว่า ๒๑,๐๐๑ บาท	๑๑	๒.๗๘
รวม	๓๙๕	๑๐๐

ที่มา : การประมวลผลจากแบบสอบถามงานวิจัยแรงงานนอกระบบกับประกันสังคมมาตรา ๔๐ ตามพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. ๒๕๓๗

๑.๖ ที่พักอาศัยของกลุ่มตัวอย่างส่วนมากอยู่ในเขตชนบท จำนวน ๒๑๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๔.๑๘ และเขตเมือง จำนวน ๑๘๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๕.๘๒ ตามตารางที่ ๔.๖

ตารางที่ ๔.๖ แสดงค่าความถี่ (Frequency)และค่าร้อยละ (Percentage) ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามที่พักอาศัย

ที่พักอาศัย	จำนวน (n=395)	ร้อยละ
เขตเมือง	๑๘๑	๔๕.๘๒
เขตชนบท	๒๑๔	๕๔.๑๘
รวม	๓๙๕	๑๐๐

ที่มา : การประมวลผลจากแบบสอบถามงานวิจัยแรงงานนอกระบบกับประกันสังคมมาตรา ๔๐ ตามพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. ๒๕๓๗

๑.๗ อาชีพของกลุ่มตัวอย่างส่วนมากประกอบอาชีพเกษตรกร จำนวน ๒๒๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๕.๗๐ รองลงมาได้แก่อาชีพค้าขาย จำนวน ๕๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๕๐ และรับงานไปทำที่บ้าน จำนวน ๓๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๙.๘๗ ตามตารางที่ ๔.๖

ตารางที่ ๔.๖ แสดงค่าความถี่ (Frequency)และค่าร้อยละ (Percentage) ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	จำนวน (n=395)	ร้อยละ
เกษตรกร	๒๒๐	๕๕.๗๐
รับงานไปทำที่บ้าน	๓๕	๙.๘๗
ค้าขาย	๕๔	๒๑.๕๐
ช่างทำผม	๑๐	๒.๕๓
ขับรถรับจ้าง	๑๕	๓.๘๐
อื่นๆ	๑๖	๔.๑๐
รวม	๓๙๕	๑๐๐

ที่มา : การประมวลผลจากแบบสอบถามงานวิจัยแรงงานนอกระบบกับประกันสังคมมาตรา ๔๐ ตามพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. ๒๕๓๗

๑.๘ ตำแหน่งอื่นๆ นอกจากอาชีพหลัก ส่วนมากกลุ่มตัวอย่าง ไม่มีตำแหน่งอื่นๆ นอกจากอาชีพหลัก จำนวน ๓๑๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๙.๖๕ และมีตำแหน่งอื่นๆด้วย จำนวน ๘๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๓๕ ตามตารางที่ ๔.๗

ตารางที่ ๔.๗ แสดงค่าความถี่ (Frequency)และค่าร้อยละ (Percentage) ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามตำแหน่งอื่นๆ

ตำแหน่งอื่นๆ	จำนวน (n=395)	ร้อยละ
ไม่มี	๓๑๕	๗๙.๖๕
มี	๘๐	๒๐.๓๕
รวม	๓๙๕	๑๐๐.๐๐

ที่มา : การประมวลผลจากแบบสอบถามงานวิจัยแรงงานนอกระบบกับประกันสังคมมาตรา ๔๐ ตามพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. ๒๕๓๗

๑.๘ การรวมกลุ่มอาชีพส่วนมากอาชีพของกลุ่มตัวอย่างไม่มีการรวมกลุ่ม จำนวน ๓๓๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๕.๘๒ และมีการรวมกลุ่มอาชีพ จำนวน ๕๖ ราย คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๑๘ ตามตารางที่ ๔.๘

ตารางที่ ๔.๘ แสดงค่าความถี่ (Frequency)และค่าร้อยละ (Percentage) ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการรวมกลุ่มอาชีพ

ตำแหน่งอื่นๆ	จำนวน (n=395)	ร้อยละ
มี	๕๖	๑๔.๑๘
ไม่มี	๓๓๕	๘๕.๘๒
รวม	๓๙๕	๑๐๐

ที่มา : การประมวลผลจากแบบสอบถามงานวิจัยแรงงานนอกระบบกับประกันสังคมมาตรา ๔๐

ตามพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. ๒๕๓๓

๑.๑๐ ทางเลือกในการจ่ายเงินสมทบ ส่วนมากกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ประกันตนมาตรา ๔๐ ทางเลือกที่ ๒ จำนวน ๑๖๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๒.๒๘ รองลงมาได้แก่ทางเลือกที่ ๕ จำนวน ๑๕๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๙.๔๙ และทางเลือกที่ ๓ จำนวน ๔๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๖๕ ตามตารางที่ ๔.๑๐

ตารางที่ ๔.๑๐ แสดงค่าความถี่ (Frequency)และค่าร้อยละ (Percentage) ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามทางเลือกในการจ่ายเงินสมทบ

ทางเลือกในการจ่ายเงินสมทบ	จำนวน (n=395)	ร้อยละ
ทางเลือกที่ ๑	๑๕	๔.๘๑
ทางเลือกที่ ๒	๑๖๗	๔๒.๒๘
ทางเลือกที่ ๓	๔๖	๑๑.๖๕
ทางเลือกที่ ๔	๗	๑.๗๗
ทางเลือกที่ ๕	๑๕๖	๓๙.๔๙
รวม	๓๙๕	๑๐๐

ที่มา : การประมวลผลจากแบบสอบถามงานวิจัยแรงงานนอกระบบกับประกันสังคมมาตรา ๔๐

ตามพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. ๒๕๓๓

๑. ๑๑ สวัสดิการอื่นๆ นอกจากความคุ้มครองจากประกันสังคมมาตรา ๔๐ ส่วนมากกลุ่มตัวอย่าง มีสวัสดิการอื่นๆนอกจากการความคุ้มครองจากประกันสังคมมาตรา ๔๐ จำนวน ๒๔๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๑.๗๗ แยกเป็นสวัสดิการจากฌาปนกิจสงเคราะห์ของหมู่บ้าน จำนวน ๒๓๕ คน ประกันชีวิตจำนวน ๕ คน และไม่มีสวัสดิการอื่นๆเลยนอกจากประกันสังคมมาตรา ๔๐ เท่านั้น จำนวน ๑๕๑ ราย คิดเป็นร้อยละ ๓๘.๒๓ ตามตารางที่ ๔.๑๑

ตารางที่ ๔.๑๑ แสดงค่าความถี่ (Frequency)และค่าร้อยละ (Percentage) ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสวัสดิการอื่นๆนอกจากประกันสังคมตามมาตรา ๔๐

สวัสดิการอื่นๆ	จำนวน (n=395)	ร้อยละ
มี	๒๔๔	๖๑.๗๗
-ฌาปนกิจสงเคราะห์	(๒๓๕)	(๕๘.๕๐)
-ประกันชีวิต	(๕)	(๑.๒๗)
ไม่มี	๑๕๑	๓๘.๒๓
รวม	๓๙๕	๑๐๐

ที่มา : การประมวลผลจากแบบสอบถามงานวิจัยแรงงานนอกระบบกับประกันสังคมมาตรา ๔๐

ตามพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. ๒๕๓๓

๑.๑๒ ช่องทางในการชำระเงินสมทบ ส่วนมากกลุ่มตัวอย่างชำระเงินสมทบโดย ช่องทางการออกหน่วยเคลื่อนที่ของสำนักงานประกันสังคม จำนวน ๑๗๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๓.๘๐ รองลงมาได้แก่ชำระเงินสมทบ ณ สำนักงานประกันสังคมจังหวัด/สาขา จำนวน ๑๖๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๐.๕๑ และเคาน์เตอร์เซอร์วิสเซเว่นอีเลฟเว่น จำนวน ๓๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๘.๑๐ น้อยที่สุดได้แก่ ช่องทางชำระโดยหักผ่านบัญชีธนาคาร จำนวน ๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๐.๗๖ ตามตารางที่ ๔.๑๒

ตารางที่ ๔.๑๒ แสดงค่าความถี่ (Frequency)และค่าร้อยละ (Percentage) ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามช่องทางในการชำระเงินสมทบ

ช่องทางในการชำระเงินสมทบ	จำนวน (n=395)	ร้อยละ
การออกหน่วยเคลื่อนที่ของสำนักงานประกันสังคม	๑๗๓	๔๓.๘๐
ณ สำนักงานประกันสังคม	๑๖๐	๔๐.๕๑
เคาน์เตอร์เซอร์วิสเซเว่น อีเลฟเว่น	๓๒	๘.๑๐
เคาน์เตอร์ธนาคาร	๑๑	๒.๗๘
หักผ่านบัญชีธนาคาร	๓	.๗๖
อื่นๆ (ฝากอาสาสมัครแรงงานชำระ)	๑๖	๔.๐๕
รวม	๓๙๕	๑๐๐

ที่มา : การประมวลผลจากแบบสอบถามงานวิจัยแรงงานนอกระบบกับประกันสังคมมาตรา ๔๐ ตามพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. ๒๕๓๓

๑.๑๓ การเข้าร่วมรับฟังบรรยาย ร่วมประชุม ร่วมกิจกรรม เกี่ยวกับส่งเสริมความรู้ประกันสังคมมาตรา ๔๐ ของส่วนราชการ ส่วนมากกลุ่มตัวอย่างไม่เคย จำนวน ๒๒๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๗.๕๗ และเคย จำนวน ๑๖๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๒.๐๓ ตามตารางที่ ๔.๑๓

ตารางที่ ๔.๑๓ แสดงค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการเข้าร่วมรับฟังบรรยาย ร่วมประชุม ร่วมกิจกรรม

การเข้าร่วมรับฟังบรรยาย ประชุม ร่วมกิจกรรม	จำนวน (n=395)	ร้อยละ
ไม่เคย	๒๒๕	๕๗.๕๗
เคย	๑๖๖	๔๒.๐๓
รวม	๓๙๕	๑๐๐

ที่มา : การประมวลผลจากแบบสอบถามงานวิจัยแรงงานนอกระบบกับประกันสังคมมาตรา ๔๐ ตามพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. ๒๕๓๓

๑.๑๔ ช่องทางในการรับข้อมูลข่าวสารทางวิทยุของกลุ่มตัวอย่างส่วนมากไม่ได้รับฟังวิทยุจำนวน ๒๕๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๔.๕๖ รองลงมาได้แก่รายการวิทยุสถานีหลักของราชการจำนวน ๗๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๐ และรับฟังรายการวิทยุชุมชน จำนวน ๖๑ คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๔๔ และ ตามตารางที่ ๔.๑๔

ตารางที่ ๔.๑๔ แสดงค่าความถี่ (Frequency)และค่าร้อยละ (Percentage) ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามช่องทางในการรับข้อมูลข่าวสารทางวิทยุ

ช่องทางในการรับข้อมูลข่าวสารทางวิทยุ	จำนวน (n=395)	ร้อยละ
รายการวิทยุสถานีหลักของราชการ	๗๕	๒๐
วิทยุชุมชน	๖๑	๑๕.๔๔
ไม่ได้ฟัง	๒๕๕	๖๔.๕๖
รวม	๓๙๕	๑๐๐

ที่มา : การประมวลผลจากแบบสอบถามงานวิจัยแรงงานนอกระบบกับประกันสังคมมาตรา ๔๐

ตามพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. ๒๕๓๓

๑.๑๕ การรับชมโทรทัศน์ ส่วนมากกลุ่มตัวอย่างรับชมโทรทัศน์ประเภทข่าวมากที่สุด จำนวน ๑๘๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๖.๕๘ รองลงมาได้แก่ ประเภทละคร จำนวน ๑๔๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๖.๖๒ และไม่ได้รับชม จำนวน ๕๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๙๒ ตามตารางที่ ๔.๑๕

ตารางที่ ๔.๑๕ แสดงค่าความถี่ (Frequency)และค่าร้อยละ (Percentage) ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการรับชมโทรทัศน์

การรับชมโทรทัศน์	จำนวน (n=395)	ร้อยละ
ประเภทข่าว	๑๘๔	๔๖.๕๘
ประเภทละคร	๑๔๕	๓๖.๖๒
ไม่ได้รับชม	๕๕	๑๓.๙๒
อื่นๆ (สารคดี)	๑๑	๒.๘๑
รวม	๓๙๕	๑๐๐

๑.๑๖ การรับข้อมูลข่าวสารทางหนังสือพิมพ์/วารสาร ส่วนมากกลุ่มตัวอย่างไม่ได้
อ่านหนังสือพิมพ์/วารสาร จำนวน ๒๖๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๖.๕๘ และอ่านจำนวน ๑๓๒ คน
คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๔๒ ตามตารางที่ ๔.๑๖

ตารางที่ ๔.๑๖ แสดงค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ข้อมูลทั่วไปของกลุ่ม
ตัวอย่างจำแนกตามการรับข่าวสารทางหนังสือพิมพ์

การรับข่าวสารทาง หนังสือพิมพ์	จำนวน (n=395)	ร้อยละ
อ่าน	๑๓๒	๓๓.๔๒
ไม่ได้อ่าน	๒๖๓	๖๖.๕๘
รวม	๓๙๕	๑๐๐

ที่มา : การประมวลผลจากแบบสอบถามงานวิจัยแรงงานนอกระบบกับประกันสังคมมาตรา ๔๐

ตามพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. ๒๕๓๓

๑.๑๗ การชักชวนคนในครอบครัว หรือคนรู้จัก สมัครเป็นผู้ประกันตนมาตรา ๔๐
ส่วนมากกลุ่มตัวอย่างจะชักชวนและมีผู้สมัคร จำนวน ๒๒๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๖.๒๐ รองลงมา
ได้แก่ไม่ได้เชิญชวน จำนวน ๘๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๒๘ และน้อยที่สุดเชิญชวนแต่ไม่มีคน
สมัคร จำนวน ๘๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๕๒ ตามตารางที่ ๔.๑๗

ตารางที่ ๔.๑๗ แสดงค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ข้อมูลทั่วไปของกลุ่ม
ตัวอย่างจำแนกตามการชักชวนสมัครผู้ประกันตนมาตรา ๔๐

การชักชวนสมัคร ผู้ประกันตนมาตรา ๔๐	จำนวน (n=395)	ร้อยละ
เชิญชวนแต่ไม่มีคนสมัคร	๘๕	๒๑.๕๒
เชิญชวนและมีผู้สมัคร	๒๒๒	๕๖.๒๐
ไม่ได้เชิญชวน	๘๘	๒๒.๒๘
รวม	๓๙๕	๑๐๐

ที่มา : การประมวลผลจากแบบสอบถามงานวิจัยแรงงานนอกระบบกับประกันสังคมมาตรา ๔๐

ตามพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. ๒๕๓๓

๑.๑๘ ความต้องการในการออม หากมีโครงการเกี่ยวกับการออมเพิ่มขึ้น กลุ่มตัวอย่างส่วนมากมีความต้องการเข้าร่วมโครงการ จำนวน ๒๒๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๖.๗๑ รองลงมาได้แก่ไม่แน่ใจ จำนวน ๑๒๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๔๑ และไม่ต้องการ จำนวน ๔๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๘๙ ตามตารางที่ ๔.๑๘

ตารางที่ ๔.๑๘ แสดงค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความต้องการในการออม

ความต้องการในการออม	จำนวน (n=395)	ร้อยละ
ต้องการ	๒๒๔	๕๖.๗๑
ไม่ต้องการ	๔๓	๑๐.๘๙
ไม่แน่ใจ	๑๒๘	๓๒.๔๑
รวม	๓๙๕	๑๐๐

ที่มา : การประมวลผลจากแบบสอบถามงานวิจัยแรงงานนอกระบบกับประกันสังคมมาตรา ๔๐

ตามพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. ๒๕๓๓

๒. ผลการการวิเคราะห์ความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าสู่ระบบประกันสังคม มาตรา ๔๐

ข้อมูลในส่วนนี้ เป็นการสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าสู่ระบบประกันสังคมมาตรา ๔๐ ประกอบด้วยปัจจัยด้านการบริการของเจ้าหน้าที่ ปัจจัยในด้านข้อมูลข่าวสาร ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับกิจกรรมส่งเสริมของภาครัฐ ปัจจัยด้านแรงงานจูงใจ ผลประโยชน์ตอบแทนปัจจัยด้านอื่นๆ ประกอบด้วย การจ่ายเงินสมทบมาตรา ๔๐ ราคาถูก คนในชุมชนให้บริการส่งเงินสมทบ ไม่ต้องจ่ายเงินเองมีญาติ/บุตร ส่งเงินสมทบให้ ข้อมูลในส่วนนี้จะทำให้ทราบสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ของผู้วิจัยว่าเป็นจริงหรือไม่เป็นจริงจากการศึกษา พบว่า

๒.๑ ระดับความคิดเห็นในภาพรวมต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าสู่ระบบประกันสังคมมาตรา ๔๐ ซึ่งประกอบด้วย ๖ ด้าน คือ ด้านปัจจัยด้านการบริการของเจ้าหน้าที่ ปัจจัยด้านจำนวนจุดบริการ ปัจจัยในด้านข้อมูลข่าวสาร ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับกิจกรรมส่งเสริมของภาครัฐ ปัจจัยแรงงานจูงใจ ผลประโยชน์ตอบแทน และปัจจัยด้านอื่น ๆ ระดับความคิดเห็นในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๓.๘๘ อยู่ในระดับมาก เมื่อแยกในแต่ละด้านปัจจัยด้านการบริการของเจ้าหน้าที่ มีค่าเฉลี่ย ๓.๘๕ อยู่ในระดับมาก ปัจจัยด้านจำนวนจุดบริการมีค่าเฉลี่ย ๔.๑๕ อยู่ในระดับมาก ปัจจัย

ด้านข้อมูลข่าวสารมีค่าเฉลี่ย ๓.๒๔ อยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยด้านแรงจูงใจ ผลประโยชน์ตอบแทน มีค่าเฉลี่ย ๔.๑๗ อยู่ในระดับมาก ปัจจัยด้านอื่นๆ มีค่าเฉลี่ย ๓.๖๕ อยู่ในระดับมากจะเห็นว่า สมมติฐานการวิจัยในครั้งนี้เป็นจริง คือ ปัจจัยด้านการบริการของเจ้าหน้าที่ ปัจจัยด้านจำนวนจุดบริการ ปัจจัยในด้านข้อมูลข่าวสาร ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับกิจกรรมส่งเสริมของภาครัฐ ปัจจัยแรงงานจูงใจ ผลประโยชน์ตอบแทน และปัจจัยด้านอื่น ๆ ส่งผลต่อการเข้าสู่ระบบประกันสังคม มาตรา ๔๐ อยู่ในระดับมาก ตามตารางที่ ๔.๑๕

ตารางที่ ๔.๑๕ แสดงความคิดเห็นต่อ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าสู่ระบบประกันสังคมมาตรา

๔๐ ในภาพรวม

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าสู่ระบบประกันสังคม มาตรา ๔๐	ค่าเฉลี่ย (Mean)	ค่า S.D.	จำนวน (N)	ระดับความคิดเห็น
๑.ปัจจัยด้านการบริการของเจ้าหน้าที่	๓.๕๕	๑.๓๐	๓๕๕	มาก
๒.ปัจจัยด้านจำนวนจุดบริการ	๔.๑๕	๐.๕๘	๓๕๕	มาก
๓.ปัจจัยด้านข้อมูลข่าวสาร	๓.๒๔	๑.๓๓	๓๕๕	ปานกลาง
๔.ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับกิจกรรมส่งเสริมของภาครัฐ	๔.๑๗	๐.๗๕	๓๕๕	มาก
๕.ปัจจัยด้านแรงจูงใจ ผลประโยชน์ตอบแทน	๔.๑๗	๐.๘๒	๓๕๕	มาก
๖.ปัจจัยด้านอื่น ๆ	๓.๖๕	๑.๑๗	๓๕๕	มาก
รวม	๓.๘๘	๑.๐๖	๓๕๕	มาก

ที่มา : การประมวลผลจากแบบสอบถามงานวิจัยแรงงานนอกระบบกับประกันสังคมมาตรา ๔๐

ตามพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. ๒๕๓๓

๒.๒ ระดับความคิดเห็นด้าน ปัจจัยด้านการให้บริการของเจ้าหน้าที่ เกี่ยวกับการให้บริการของเจ้าหน้าที่มีความเป็นกันเองยิ้มแย้มแจ่มใส มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๓.๕๕ อยู่ในระดับมาก ตามตารางที่ ๔.๒๐

ตารางที่ ๔.๒๐ แสดงความคิดเห็นปัจจัยด้านการบริการของเจ้าหน้าที่

ปัจจัยด้านการบริการของเจ้าหน้าที่	ค่าเฉลี่ย (Mean)	ค่า S.D.	จำนวน (N)	ระดับความคิดเห็น
- เจ้าหน้าที่ให้บริการด้วยความเป็น กันเอง ยิ้มแย้มแจ่มใส	๓.๕๕	๑.๓๐	๓๕๕	มาก

ที่มา : การประมวลผลจากแบบสอบถามงานวิจัยแรงงานนอกระบบกับประกันสังคมมาตรา ๔๐

ตามพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. ๒๕๓๓

๒.๓ ระดับความคิดเห็นด้านปัจจัยด้านจำนวนจุดบริการ เกี่ยวกับจุดบริการในการรับ
สมัคร การชำระเงินสมทบสะดวก มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๔.๑๕ อยู่ในระดับมาก ตามตารางที่ ๔.๒๑

ตารางที่ ๔.๒๑ แสดงความคิดเห็นต่อปัจจัยด้านจำนวนจุดบริการ

ปัจจัยด้านจำนวนจุดบริการ	ค่าเฉลี่ย (Mean)	ค่า S.D.	จำนวน (N)	ระดับความคิดเห็น
-จุดบริการในการรับสมัคร / การ ชำระเงินสมทบสะดวก	๔.๑๕	๐.๕๘	๓๕๕	มาก

ที่มา : การประมวลผลจากแบบสอบถามงานวิจัยแรงงานนอกระบบกับประกันสังคมมาตรา ๔๐ ตาม

พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. ๒๕๓๓

๒.๔ ระดับความคิดเห็นปัจจัยในด้านข้อมูลข่าวสาร เกี่ยวกับการรับทราบข้อมูล
ข่าวสารจากวิทยุมีค่าเฉลี่ย ๓.๑๖ อยู่ในระดับปานกลาง การรับทราบข่าวสารจากหนังสือพิมพ์
/วารสาร /เอกสารแผ่นพับ /ป้าย มีค่าเฉลี่ย ๓.๑๓ อยู่ในระดับปานกลาง การรับทราบข่าวสาร
จากโทรทัศน์ มีค่าเฉลี่ย ๓.๔๕ อยู่ในระดับปานกลาง ตามตารางที่ ๔.๒๒

ตารางที่ ๔.๒๒ แสดงความคิดเห็นต่อปัจจัยในด้านข้อมูลข่าวสาร

ปัจจัยในด้านข้อมูลข่าวสาร	ค่าเฉลี่ย (Mean)	ค่า S.D.	จำนวน (N)	ระดับความคิดเห็น
๑.การรับทราบข้อมูลข่าวสารจาก วิทยุ	๓.๑๖	๑.๓๕๘	๓๕๕	ปานกลาง

ปัจจัยในด้านข้อมูลข่าวสาร	ค่าเฉลี่ย (Mean)	ค่า S.D.	จำนวน (N)	ระดับความคิดเห็น
๒.การรับทราบข่าวสารจากหนังสือพิมพ์/วารสาร/เอกสารแผ่นพับ /ป้าย	๓.๑๓	๑.๓๓๔	๓๕๕	ปานกลาง
๓. การรับทราบข่าวสารจากโทรทัศน์	๓.๔๕	๑.๒๕๔	๓๕๕	ปานกลาง

ที่มา : การประมวลผลจากแบบสอบถามงานวิจัยแรงงานนอกระบบกับประกันสังคมมาตรา ๔๐

ตามพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. ๒๕๓๓

๒.๕ ระดับความคิดเห็นปัจจัยในการมีส่วนร่วมกับการกิจกรรมส่งเสริมของภาครัฐเกี่ยวกับการเข้าร่วมรับฟังบรรยาย /ประชุม เกี่ยวกับกิจกรรมส่งเสริมความรู้ประกันสังคมมาตรา ๔๐ มีค่าเฉลี่ย ๓.๔๔ อยู่ในระดับปานกลาง ตามตารางที่ ๔.๒๓

ตารางที่ ๔.๒๓ แสดงระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมกับการกิจกรรมส่งเสริมของภาครัฐ

ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมกับการกิจกรรมส่งเสริมของภาครัฐ	ค่าเฉลี่ย (Mean)	ค่า S.D.	จำนวน (N)	ระดับความคิดเห็น
-การเข้าร่วมรับฟังบรรยาย /ประชุมเกี่ยวกับกิจกรรมส่งเสริมความรู้ประกันสังคมมาตรา ๔๐	๓.๔๔	๑.๓๓	๓๕๕	ปานกลาง

ที่มา : การประมวลผลจากแบบสอบถามงานวิจัยแรงงานนอกระบบกับประกันสังคมมาตรา ๔๐

ตามพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. ๒๕๓๓

๒.๖ ระดับความคิดเห็นปัจจัยด้านแรงงานจูงใจ ผลประโยชน์ตอบแทนเกี่ยวกับผลประโยชน์ตอบแทนเรื่องเงินทดแทนกรณีเจ็บป่วย/ประสบอุบัติเหตุ มีค่าเฉลี่ย ๔.๑๗ อยู่ในระดับมาก เงินทดแทนการขาดรายได้กรณีทุพพลภาพ มีค่าเฉลี่ย ๔.๑๑ อยู่ในระดับมาก เงินบำเหน็จ/บำนาญ มีค่าเฉลี่ย ๔.๑ อยู่ในระดับมาก เงินค่าทำศพ มีค่าเฉลี่ย ๔.๒๖ อยู่ในระดับมาก ตามตารางที่ ๔.๒๔

ตารางที่ ๔.๒๔ แสดงระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยด้านแรงงานใจ ผลประโยชน์ตอบแทน

ปัจจัยด้านแรงงานใจ ผลประโยชน์ตอบแทน	ค่าเฉลี่ย (Mean)	ค่า S.D.	จำนวน (N)	ระดับความคิดเห็น
๑.ผลประโยชน์ตอบแทนเรื่องเงิน ทดแทนกรณีเจ็บป่วย / ประสบ อุบัติเหตุ	๔.๑๗	๐.๗๕	๓๕๕	มาก
๒.เงินทดแทนการขาดรายได้กรณี ทุพพลภาพ	๔.๑๑	๐.๘๔	๓๕๕	มาก
๓. เงินบำเหน็จ/บำนาญ	๔.๑๒	๐.๘๗	๓๕๕	มาก
๔.เงินค่าทำศพ	๔.๒๖	๐.๘๑	๓๕๕	มาก

ที่มา : การประมวลผลจากแบบสอบถามงานวิจัยแรงงานนอกระบบกับประกันสังคมมาตรา ๔๐

ตามพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. ๒๕๓๓

๒.๗ ระดับความคิดเห็นปัจจัยด้านอื่นๆ เกี่ยวกับการจ่ายเงินสมทบมาตรา ๔๐ มีค่าเฉลี่ย ๔.๒๓ อยู่ในระดับมาก คนในชุมชนให้บริการส่งเงินสมทบ มีค่าเฉลี่ย ๒.๕๑ อยู่ในระดับปานกลาง ไม่ต้องจ่ายเงินเอง มีญาติ/บุตร ส่งเงินสมทบให้ มีค่าเฉลี่ย ๒.๗๗ อยู่ในระดับปานกลาง มีความเชื่อมั่นเนื่องจากเป็นนโยบายของรัฐ มีค่าเฉลี่ย ๔.๓๖ อยู่ในระดับมาก และ มีผู้ประกันตนมาตรา ๔๐ ที่ทำมาก่อนชักชวน มีค่าเฉลี่ย ๓.๘๕ อยู่ในระดับมาก ตามตารางที่ ๔.๒๕

ตารางที่ ๔.๒๕ แสดงระดับความคิดเห็นปัจจัยด้านอื่นๆ

ปัจจัยด้านอื่นๆ	ค่าเฉลี่ย (Mean)	ค่า S.D.	จำนวน (N)	ระดับความคิดเห็น
๑.การจ่ายเงินสมทบมาตรา ๔๐ ราคาถูก	๔.๒๓	.๘๕	๓๕๕	มาก
๒. คนในชุมชนให้บริการส่งเงิน สมทบ	๒.๕๑	๑.๕๒	๓๕๕	ปานกลาง
๓. ไม่ต้องจ่ายเงินเอง มีญาติ/ บุตร ส่งเงินสมทบให้	๒.๗๗	๑.๕๓	๓๕๕	ปานกลาง
๔. มีความเชื่อมั่นเนื่องจากเป็น นโยบายของรัฐ	๔.๓๖	๐.๘๑	๓๕๕	มาก

ปัจจัยด้านอื่นๆ	ค่าเฉลี่ย (Mean)	ค่า S.D.	จำนวน (N)	ระดับความคิดเห็น
๕. ผู้ประกันตนมาตรา ๔๐ ที่ทำ มาก่อนชักชวน	๓.๘๕	๑.๒๓	๓๕๕	มาก

ที่มา : การประมวลผลจากแบบสอบถามงานวิจัยแรงงานนอกระบบกับประกันสังคมมาตรา ๔๐

ตามพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. ๒๕๓๓

๓. ข้อเสนอแนะของกลุ่มตัวอย่างผู้ประกันตนมาตรา ๔๐

ข้อเสนอแนะจากการเก็บรวบรวมแบบสอบถาม มีผู้ให้ข้อเสนอแนะจำนวน ๑๐ คน
ดังนี้

๓.๑ ต้องการให้เพิ่มเงินทดแทนกรณีเจ็บป่วย ควรเพิ่มให้เท่ากับอัตราค่าจ้างขั้นต่ำ
จังหวัด จาก วันละ ๒๐๐ บาท เป็น ๓๐๐ บาท (จำนวน ๕ คน)

๓.๒ ต้องการให้แก้ไขเงื่อนไขในการรับประโยชน์ โดยเฉพาะกรณีเสียชีวิต ควรมีการ
แก้ไขระบุผู้รับผลประโยชน์ ไม่จำเป็นต้องเป็นทายาทเท่านั้น (๔ คน)

๓.๓ ต้องการให้มีเงินค่าทำศพและเงินทดแทนกรณีทุพพลภาพเพิ่มขึ้น (๑ คน)

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปเกี่ยวกับปัญหาที่ทำให้เกิดการขาดหลักประกันทางสังคมของแรงงานนอกระบบในภาพรวม ปัญหาที่ทำให้เกิดการขาดหลักประกันทางสังคมของแรงงานนอกระบบของประเทศ และศึกษาแนวทางในการแก้ไขปัญหาการขาดหลักประกันทางสังคมของแรงงานนอกระบบรวมถึงเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาการขาดหลักประกันทางสังคมของแรงงานนอกระบบให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยใช้แบบสอบถามที่เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปและข้อคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าสู่ระบบประกันสังคมมาตรา ๔๐ กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ประกันตนมาตรา ๔๐ จำนวน ๓๕๕ คนเพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยในครั้งนี้ มีรายละเอียดดังนี้

๑. สรุป

จากผลการวิจัยในครั้งนี้ ในส่วนข้อมูลทั่วไปทำให้ทราบถึงสภาพทั่วไปเกี่ยวกับปัญหาที่ทำให้เกิดการขาดหลักประกันทางสังคมของแรงงานนอกระบบ คือ แรงงานนอกระบบส่วนมากไม่ได้ รับข้อมูลข่าวสารจากหนังสือพิมพ์ /วารสาร วิทยุ และไม่ได้รับการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประกันสังคมมาตรา ๔๐ มีรายได้ต่ำ แรงงานนอกระบบส่วนมากมีรายได้เฉลี่ยต่ำกว่า ๕,๐๐๐ บาท /เดือน แต่เป็นที่สังเกตว่า แรงงานนอกระบบที่เข้าสู่ระบบประกันสังคมมาจากการชักชวนผู้ประกันตนมาตรา ๔๐ เนื่องจากข้อมูลจากการวิจัยกลุ่มตัวอย่างส่วนมากจำนวน ๒๒๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๖.๒๐ มีการชักชวนคนในครอบครัว คนรู้จักและมีผู้สมัครตามที่ชักชวน จากข้อมูลวิจัยที่ได้ ปัญหาที่ทำให้เกิดการขาดหลักประกันทางสังคมของแรงงานนอกระบบ คือส่วนมากไม่อ่านหนังสือ ไม่ได้ รับฟังข้อมูลข่าวสารทางวิทยุของแรงงานนอกระบบ การรับชมโทรทัศน์กลุ่มตัวอย่างรับชมโทรทัศน์เกี่ยวกับรายการข่าว เพียงร้อยละ ๔๖ ส่วนหนึ่งรับชมละครร้อยละ ๓๗ และมีไม่รับชมโทรทัศน์ร้อยละ ๑๓

นอกจากนี้จากการศึกษาความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าสู่ระบบประกันสังคมมาตรา ๔๐ ระดับความคิดเห็นในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๓.๘๘ อยู่ในระดับมาก ซึ่งประกอบด้วย ๖ ด้าน คือ ด้านปัจจัยด้านการบริการของเจ้าหน้าที่ ปัจจัยด้านจำนวนจุดบริการ ปัจจัยในด้านข้อมูลข่าวสาร ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับกิจกรรมส่งเสริมของภาครัฐ ปัจจัย

แรงงานจูงใจ ผลประโยชน์ตอบแทน และปัจจัยด้านอื่น ๆ เมื่อแยกในแต่ละด้านปัจจัยด้านการบริการของเจ้าหน้าที่ มีค่าเฉลี่ย๓.๕๕ อยู่ในระดับมาก ปัจจัยด้านจำนวนจุดบริการมีค่าเฉลี่ย ๔.๑๕ อยู่ในระดับมาก ปัจจัยด้านข้อมูลข่าวสารมีค่าเฉลี่ย ๓.๒๔ อยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยด้านแรงงานจูงใจ ผลประโยชน์ตอบแทน มีค่าเฉลี่ย ๔.๑๗ อยู่ในระดับมาก ปัจจัยด้านอื่นๆ มีค่าเฉลี่ย ๓.๖๕ อยู่ในระดับมาก จะเห็นได้ว่า สมมติฐานการวิจัยในครั้งนี้เป็นจริง คือ ปัจจัยด้านการบริการของเจ้าหน้าที่ ปัจจัยด้านจำนวนจุดบริการ ปัจจัยในด้านข้อมูลข่าวสาร ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับกิจกรรมส่งเสริมของภาครัฐ ปัจจัยแรงงานจูงใจ ผลประโยชน์ตอบแทน และปัจจัยด้านอื่น ๆ ส่งผลต่อการเข้าสู่ระบบประกันสังคม มาตรา ๔๐ อยู่ในระดับมาก

๒. อภิปรายผล

๒.๑ เพศของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน ๒๑๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๓.๔๒ และเพศชาย จำนวน ๑๘๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๖.๕๘

๒.๒ อายุของกลุ่มตัวอย่างส่วนมาก ๔๕-๕๕ ปี จำนวน ๑๕๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๘.๓๕ รองลงมาอายุ ๓๐-๔๔ ปี จำนวน ๕๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๒๕ และน้อยสุดอายุ ๑๕-๒๒ ปี จำนวน ๒๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๕.๕๗

๒.๓ สถานภาพสมรส กลุ่มตัวอย่างส่วนมากสมรส จำนวน ๓๐๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๗.๕๗ รองลงมาได้แก่โสด จำนวน ๕๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๑๘ และน้อยสุดหย่าร้าง จำนวน ๓๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๗.๘๕

๒.๔ ระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างส่วนมากจบประถมศึกษาปีที่ ๔ จำนวน ๑๐๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๐๘ รองลงมาได้แก่ ประถมศึกษาปีที่ ๖ จำนวน ๗๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๗.๗๒ และน้อยที่สุดระดับปริญญาตรีขึ้นไป จำนวน ๒๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๕.๕๗

๒.๕ รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของกลุ่มตัวอย่างส่วนมากน้อยกว่า ๕,๐๐๐ บาท จำนวน ๒๒๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๗.๒๒ รองลงมาได้แก่ ๕,๐๐๑-๑๓,๐๐๐ บาท จำนวน ๑๑๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๙.๑๑ และ๑๓,๐๐๑-๒๑,๐๐๐ บาท ตามลำดับ จำนวน ๓๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๘.๖๖

๒.๖ ที่พักอาศัยของกลุ่มตัวอย่างส่วนมากอยู่ในเขตชนบท จำนวน ๒๑๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๔.๑๘ และเขตเมือง จำนวน ๑๘๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๕.๘๒

๒.๗ อาชีพของกลุ่มตัวอย่างส่วนมากประกอบอาชีพเกษตรกร จำนวน ๒๒๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๕.๗๐ รองลงมาได้แก่อาชีพค้าขาย จำนวน ๕๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๘๐ และรับงานไปทำที่บ้าน จำนวน ๓๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๙.๘๗

๒.๘ ตำแหน่งอื่นๆ นอกจากอาชีพหลัก ส่วนมากกลุ่มตัวอย่าง ไม่มีตำแหน่งอื่นๆ นอกจากอาชีพหลัก จำนวน ๓๑๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๕.๗๕ และมีตำแหน่งอื่นๆด้วย จำนวน ๘๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๒๕

๒.๙ การรวมกลุ่มอาชีพ ส่วนมากอาชีพของกลุ่มตัวอย่างไม่มีการรวมกลุ่ม จำนวน ๓๓๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๕.๘๒ และมีการรวมกลุ่มอาชีพ จำนวน ๕๖ ราย คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๑๘

๒.๑๐ ทางเลือกในการจ่ายเงินสมทบ ส่วนมากกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ประกันตน มาตรา ๔๐ ทางเลือกที่ ๒ จำนวน ๑๖๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๒ .๒๘ รองลงมาได้แก่ ทางเลือกที่ ๕ จำนวน ๑๕๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๙.๔๕ และทางเลือกที่ ๓ จำนวน ๔๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๖๕

๒.๑๑ สวัสดิการอื่นๆ นอกจากความคุ้มครองจากประกันสังคมมาตรา ๔๐ ส่วนมากกลุ่มตัวอย่าง มีสวัสดิการอื่นๆนอกจากการความคุ้มครองจากประกันสังคมมาตรา ๔๐ จำนวน ๒๔๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๑.๗๗ แยกเป็นสวัสดิการจากฌาปนกิจสงเคราะห์ของหมู่บ้าน จำนวน ๒๓๕ คน ประกันชีวิตจำนวน ๙ คน และไม่มีสวัสดิการอื่นๆเลยนอกจากประกันสังคมมาตรา ๔๐ เท่านั้น จำนวน ๑๕๑ ราย คิดเป็นร้อยละ ๓๘.๒๓

๒.๑๒ ช่องทางในการชำระเงินสมทบ ส่วนมากกลุ่มตัวอย่างชำระเงินสมทบโดย ช่องทางการออกหน่วยเคลื่อนที่ของสำนักงานประกันสังคม จำนวน ๑๗๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๓.๘๐ รองลงมาได้แก่ชำระเงินสมทบ ณ สำนักงานประกันสังคมจังหวัด/สาขา จำนวน ๑๖๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๐.๕๑ และเคาน์เตอร์เซอร์วิสเซเว่นอีเลฟเว่นจำนวน ๓๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๘.๑๐ น้อยที่สุด ได้แก่ ช่องทางชำระโดยหักผ่านบัญชีธนาคาร จำนวน ๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๐.๗๖

๒.๑๓ การเข้าร่วมรับฟังบรรยาย ร่วมประชุม ร่วมกิจกรรม เกี่ยวกับส่งเสริมความรู้ประกันสังคมมาตรา ๔๐ ของส่วนราชการ ส่วนมากกลุ่มตัวอย่างไม่เคย จำนวน ๒๒๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๗.๕๗ และเคย จำนวน ๑๖๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๒.๐๓

๒.๑๔ ช่องทางในการรับข้อมูลข่าวสารทางวิทยุของกลุ่มตัวอย่างส่วนมากไม่ได้รับ

ฟังวิทยุ จำนวน ๒๕๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๔.๕๖ รองลงมาได้แก่รายการวิทยุสถานีหลักของ
ราชการ จำนวน ๗๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๐ และ รับฟังรายการวิทยุชุมชน จำนวน ๖๑
คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๔๔

๒.๑๕ การรับชมโทรทัศน์ ส่วนมากกลุ่มตัวอย่างรับชมโทรทัศน์ประเภทข่าวมาก
ที่สุด จำนวน ๑๘๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๖.๕๘ รองลงมาได้แก่ ประเภทละคร จำนวน ๑๔๕ คน
คิดเป็นร้อยละ ๓๗.๗๒ และไม่ได้รับชม ๕๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๕๒

๒.๑๖ การรับข้อมูลข่าวสารทางหนังสือพิมพ์/วารสาร ส่วนมากกลุ่มตัวอย่าง
ไม่ได้อ่านหนังสือพิมพ์/วารสาร จำนวน ๒๖๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๖.๕๘ และอ่านจำนวน
๑๓๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๔๒

๒.๑๗ การชักชวนคนในครอบครัว หรือคนรู้จัก สมัครเป็นผู้ประกันตนมาตรา
๔๐ ส่วนมากกลุ่มตัวอย่างจะชักชวนและมีผู้สมัคร จำนวน ๒๒๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๖.๒๐
รองลงมาได้ไม่ได้เชิญชวน จำนวน ๘๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๒๘ และน้อยที่สุดเชิญชวนแต่ไม่มี
คนสมัคร จำนวน ๘๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๕๒

๒.๑๘ ความต้องการในการออม หากมีโครงการเกี่ยวกับการออมเพิ่มขึ้น กลุ่ม
ตัวอย่างส่วนมากมีความต้องการเข้าร่วมโครงการ จำนวน ๒๒๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๖.๗๑
รองลงมาได้แก่ไม่แน่ใจ จำนวน ๑๒๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๔๑ และไม่ต้องการ จำนวน ๔๓
คน คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๘๘

๒.๑๙ ระดับความคิดเห็นในภาพรวมต่อปัจจัยที่ส่งผลการเข้าสู่ระบบประกันสังคม
มาตรา ๔๐ ซึ่งประกอบด้วย ๖ ด้าน คือ ด้านปัจจัยด้านการบริการของเจ้าหน้าที่ ปัจจัยด้านจำนวน
จุดบริการ ปัจจัยในด้านข้อมูลข่าวสาร ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับกิจกรรมส่งเสริมของ
ภาครัฐ ปัจจัยแรงงานจูงใจ ผลประโยชน์ตอบแทน และปัจจัยด้านอื่น ๆ ระดับความคิดเห็นใน
ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๓.๘๘ อยู่ในระดับมาก เมื่อแยกในแต่ละด้านปัจจัยด้านการบริการของ
เจ้าหน้าที่ มีค่าเฉลี่ย ๓.๕๕ อยู่ในระดับมาก ปัจจัยด้านจำนวนจุดบริการมีค่าเฉลี่ย ๔.๑๕ อยู่ใน
ระดับมาก ปัจจัยด้านข้อมูลข่าวสารมีค่าเฉลี่ย ๓.๒๔ อยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยด้านแรงงานจูงใจ
ผลประโยชน์ตอบแทน มีค่าเฉลี่ย ๔.๑๗ อยู่ในระดับมาก ปัจจัยด้านอื่น ๆ มีค่าเฉลี่ย ๓.๖๕ อยู่ใน
ระดับมากจะเห็นได้ว่า สมมติฐานการวิจัยในครั้งนี้เป็นจริง คือ ปัจจัยด้านการบริการของเจ้าหน้าที่
ปัจจัยด้านจำนวนจุดบริการ ปัจจัยในด้านข้อมูลข่าวสาร ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับกิจกรรม
ส่งเสริมของภาครัฐ ปัจจัยแรงงานจูงใจ ผลประโยชน์ตอบแทน และปัจจัยด้านอื่น ๆ ส่งผลต่อการ
เข้าสู่ระบบประกันสังคม มาตรา ๔๐ อยู่ในระดับมาก

๒. ๒๐ ระดับความคิดเห็นด้านปัจจัยด้านการให้บริการของเจ้าหน้าที่ เกี่ยวกับการ

ให้บริการของเจ้าหน้าที่ที่มีความเป็นกันเองยิ้มแย้มแจ่มใส มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๓.๕๕ อยู่ในระดับมาก

๒.๒๑ ระดับความคิดเห็นด้านปัจจัยด้านจำนวนจุดบริการ เกี่ยวกับจุดบริการในการรับสมัคร การชำระเงินสมทบสะดวก มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๔.๑๕ อยู่ในระดับมาก

๒.๒๒ ระดับความคิดเห็นปัจจัยในด้านข้อมูลข่าวสาร เกี่ยวกับการรับทราบข้อมูลข่าวสารจากวิทยุมีค่าเฉลี่ย ๓.๑๖ อยู่ในระดับปานกลาง การรับทราบข่าวสารจากหนังสือพิมพ์ / วารสาร / เอกสารแผ่นพับ / ป้าย มีค่าเฉลี่ย ๓.๑๓ อยู่ในระดับปานกลาง การรับทราบข่าวสารจากโทรทัศน์ มีค่าเฉลี่ย ๓.๔๕ อยู่ในระดับปานกลาง

๒.๒๓ ระดับความคิดเห็นปัจจัยในด้านการมีส่วนร่วมกับกิจกรรมส่งเสริมของภาครัฐ เกี่ยวกับการเข้าร่วมรับฟังบรรยาย / ประชุม เกี่ยวกับกิจกรรมส่งเสริมความรู้ประกันสังคมมาตรา ๔๐ มีค่าเฉลี่ย ๓.๔๔ อยู่ในระดับปานกลาง

๒.๒๔ ระดับความคิดเห็นปัจจัยด้านแรงงานใจ ผลประโยชน์ตอบแทน เกี่ยวกับผลประโยชน์ตอบแทนเรื่องเงินทดแทนกรณีเจ็บป่วย/ประสบอุบัติเหตุ มีค่าเฉลี่ย ๔.๑๗ อยู่ในระดับมาก เงินทดแทนการขาดรายได้กรณีทุพพลภาพ มีค่าเฉลี่ย ๔.๑๑ อยู่ในระดับมาก เงินบำเหน็จ/บำนาญ มีค่าเฉลี่ย ๔.๑- อยู่ในระดับมาก เงินค่าทำศพ มีค่าเฉลี่ย ๔.๒๖ อยู่ในระดับมาก

๒.๒๕ ระดับความคิดเห็นปัจจัยด้านอื่นๆ เกี่ยวกับการจ่ายเงินสมทบมาตรา ๔๐ มีค่าเฉลี่ย ๔.๒๓ อยู่ในระดับมาก คนในชุมชนให้บริการส่งเงินสมทบ มีค่าเฉลี่ย ๒.๕๑ อยู่ในระดับปานกลาง ไม่ต้องจ่ายเงินเอง มีญาติ/บุตร ส่งเงินสมทบให้ มีค่าเฉลี่ย ๒.๗๗ อยู่ในระดับปานกลาง มีความเชื่อมั่นเนื่องจากเป็นนโยบายของรัฐ มีค่าเฉลี่ย ๔.๓๖ อยู่ในระดับมาก และมีผู้ประกันตนมาตรา ๔๐ ที่ทำมาก่อนชักชวน มีค่าเฉลี่ย ๓.๘๕ อยู่ในระดับมาก

๓. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอจากการวิจัยที่ค้นพบ เพื่อเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงสิทธิประโยชน์รวมถึงแก้ไขปัญหาการขาดแคลนหลักประกันทางสังคมของแรงงานนอกระบบให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๓.๑ ระดับนโยบาย

๓.๑.๑ สำนักงานประกันสังคม สร้างเครือข่ายที่เป็นผู้ประกันตนมาตรา ๔๐ หรือผู้นำชุมชน ได้ แก่อาสาสมัครแรงงาน อาสาสมัครประเภทอื่นๆ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หมู่บ้านละ ๒-๓ คน พร้อมทำคู่มือและเอกสารแนะนำทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์ให้แรงงานนอกระบบเข้าร่วมโครงการ ซึ่งเป็นวิธีการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพสูงสุด และจะสามารถช่วยประหยัดงบประมาณประชาสัมพันธ์ผ่านสื่ออื่นๆ ได้เป็นอย่างมาก

๓.๑.๒ กระทรวงศึกษาธิการ เพิ่มเนื้อหาสาระเกี่ยวกับความรู้ด้าน ประกันสังคมในหลักสูตรการเรียนการสอน ของเด็กชั้นประถมศึกษาตอนปลาย - มัธยมศึกษาตอน ปลาย รวมถึงอาชีวศึกษา ซึ่งเป็นกลุ่มที่จะสื่อสารถึงผู้ประกอบการของตนเอง อีกทั้ง ยังเพื่อเตรียมความ พร้อมสำหรับเด็กเองที่จะเติบโตเป็นคนทำงานต่อไป

๓.๑.๓ สำหรับแรงงานนอกระบบที่มีรายได้ต่ำกว่าเกณฑ์ความจำเป็นขั้น พื้นฐาน(จปฐ. แรงงานนอกระบบที่เป็นคนพิการ และไม่มีสวัสดิการใดๆ รัฐควรจ่ายเงินสมทบให้ ทั้งหมด หรือจ่ายให้มากกว่าสัดส่วนที่แรงงานจ่ายสมทบ ทั้งนี้ยังคงอยู่ในระบบประกันสังคม มาตรา ๔๐ หรือรูปแบบกองทุนการออมแห่งชาติ ซึ่งกำลังจะเป็นทางเลือกใหม่ในอนาคตอันใกล้

๓.๑.๔ ให้รัฐบาลสนับสนุน เร่งรัดให้ แรงงานนอกระบบ เข้าสู่ระบบ ประกันสังคมมาตรา ๔๐ และพิจารณาสัดส่วนเงินสมทบ ตามความจำเป็น/เหมาะสม

๓.๑.๕ ให้หน่วยงานของรัฐตกลงกันให้การจ่ายเงินสมทบง่าย ประหยัด และ ไม่ผิดกฎระเบียบ ไม่ทุจริต ได้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ องค์กรต่างๆ ค่าใช้จ่ายให้อาสาสมัครแรงงานหรือคนช่วยเก็บเงินสมทบ

๓.๒ ระดับปฏิบัติ

๓.๒.๑ จัดคณะเจ้าหน้าที่ / รถเคลื่อนที่ ออกให้บริการให้ทั่วถึงและ ครอบคลุมทุกพื้นที่

๓.๒.๒ ทำให้การจ่ายเงินสมทบง่าย และประหยัด

๔. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

๔.๑ วิจัยในประเด็นเกี่ยวกับผลกระทบเกี่ยวกับการเป็นผู้ประกันตนมาตรา ๔๐ ของแรงงานนอกระบบ ว่าหลังจากเป็นผู้ประกันตนแล้วแรงงานนอกระบบได้รับประโยชน์ ทั้ง ทางตรงและทางอ้อมอย่างไร เพียงใด เพื่อให้ทราบผลกระทบทั้งผลกระทบทางตรง (outputs) จากการเป็นผู้ประกันตน รวมถึงผลกระทบทางอ้อม (outcome หรือ impact) ในการนำไปสู่การ ปรับปรุงสิทธิประโยชน์และกระบวนการทำงานด้านประกันสังคม รวมถึงกองทุนการออมแห่งชาติ

๔.๒ วิจัยเปรียบเทียบประกันสังคมมาตรา ๔๐ กับกองทุนการออมแห่งชาติ ในขณะที่ สำนักงานประกันสังคม เป็นเหมือนการประกันภัย คือ ตัวจ่ายสมทบ ไม่บังคับ แต่การ ออมเป็นการบังคับ เพื่อให้ทุกคนมีหลักประกัน

๔.๓ วิจัยว่า เมื่อเปรียบเทียบกับ รัฐสวัสดิการ อาทิ สแกนดิเนเวีย สาธารณรัฐ เกาหลี สหรัฐอเมริกา ประเทศไทย ควรจัดประกันสังคมในแง่ Social softy ให้แก่แรงงานนอกระบบไทยอย่างไร

๔.๔ วิจัยเกี่ยวกับ เมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน จะกระทบการจัดหลักประกัน ให้แก่แรงงานไทย อย่างไร

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

จันทร์จิรา วงศ์สุนทร. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสมัครเข้าร่วมโครงการประกันสังคมแรงงานนอกระบบของแรงงานนอกระบบ.(ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก:

library.cmu.ac.th /faculty/econ /Exer751409/2556/Exer2556_no24,
๒๕๕๘.

ประณีต นาคคล้าย. “ความรู้และความต้องการประกันสังคมต่อการประกันสังคมของแรงงานนอกระบบ”. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต , สาขาการบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม , มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,
๒๕๕๑.

แรงงาน, กระทรวง. “สรุปสาระสำคัญคำกล่าวมอบนโยบายการปฏิบัติราชการของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงาน”. ๒๒ กันยายน ๒๕๕๓

ศิริขวัญ อุทา. “กระบวนการจัดทำแผนชุมชนอย่างมีส่วนร่วมในจังหวัดลำพูน”. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร , มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๖

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. แผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการแรงงานนอกระบบ พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด บางกอกบล็อก,
๒๕๕๕

สำนักงานประกันสังคม. “สิทธิประโยชน์”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก :

<http://www.sso.go.th/wpr/home.jsp>, ๒๕๕๘.

สุชาติ เปรมสุริยา. “ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจประกันตนของผู้ประกอบอาชีพขับรถแท็กซี่ในการสมัครเป็นผู้ประกันตน ตามพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. ๒๕๓๓ มาตรา ๔๐”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาพัฒนาสังคม. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๔

สุภลักษณ์ ตันติวัฒนากุล. “กระบวนการพัฒนางานส่งเสริมสุขภาพแบบมีส่วนร่วมใน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านไร่อ้อย อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา”.วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาทันตป้องกัน , มหาวิทยาลัยเชียงใหม่,๒๕๔๗.

อมรรัตน์ กลับคล้าย “การศึกษาวิเคราะห์ปัญหาการจัดส่งคนหางานไปทำงานต่างประเทศโดยรัฐ กรณีคนหางานไปทำงานที่ประเทศญี่ปุ่นและสาธารณรัฐเกาหลี”. เอกสารขอประเมินตำแหน่งนักวิชาการแรงงาน ๘ ๖ กรมการจัดหางาน, ๒๕๕๑.

อารักษ์ พรหมณี. “การประกันสังคมสำหรับบุคคลทั่วไป”.การค้นคว้าอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาการเมืองและการปกครอง , มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๓๗.

อุเทน วงศ์หล้า. ระบบการประกันสังคมและผู้ประกอบการรถสี่ล้อแดงในจังหวัดเชียงใหม่. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก :

<http://gsbooks.gs.kku.ac.th/56/grc14/files/hmo9.pdf>, ๒๕๕๘.

“พระราชกฤษฎีกากำหนดหลักเกณฑ์และอัตราการจ่ายเงินสมทบประเภทของประโยชน์ทดแทนตลอดจนหลักเกณฑ์และเงื่อนไขแห่งสิทธิในการรับประโยชน์ทดแทนของบุคคลซึ่งสมัครเป็นผู้ประกันตนพ.ศ. ๒๕๕๔ ”. ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ ๑๒๘, ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๕๔, หน้า ๘๐-๘๕

“ พระราชกฤษฎีกากำหนดหลักเกณฑ์และอัตราการจ่ายเงินสมทบประเภทของประโยชน์ทดแทนตลอดจนหลักเกณฑ์และเงื่อนไขแห่งสิทธิในการรับประโยชน์ทดแทนของบุคคลซึ่งสมัครเป็นผู้ประกันตน(ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๖ ”. ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ ๑๓๐, ๒๕ ตุลาคม ๒๕๕๖, หน้า ๑-๖

“ พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. ๒๕๓๓”.ราชกิจจานุเบกษา .เล่มที่ ๑๐๗, ๑ กันยายน ๒๕๓๓ ,หน้า ๑-๑๖

ภาษาต่างประเทศ

Adams, Richard . Structure of Participation : A Commentary. New York : Holmes and Meier Publishers Booth, 1979

Almond, G.A. & Sidney Verba. Civic Culture . Boston : Little, Brown and Co., 1966

La Palombara, Joseph G, and Myron Weiner. Political Parties and Political Development. Princeton : Princeton Univ. Press, 1966

Yang, Yinan, John B. Wilimason, and Ce Shen. “Social Security for China’s Rural Aged ”.(Online). Avaolable :gopher: [https://www2.bc.edu/~jbw /documents /socialsecurityforchinasruralaged.pdf](https://www2.bc.edu/~jbw/documents /socialsecurityforchinasruralaged.pdf),2015

ภาคผนวก

๔. ระดับการศึกษา

- ๑.) ประถมศึกษาปีที่ ๔ ๒.) ประถมศึกษาปีที่ ๖
๓.) ประถมศึกษาปีที่ ๗ ๔.) มัธยมศึกษาปีที่ ๓
๕.) มัธยมศึกษาปีที่ ๖ ๖.) ปวช.
๗.) ปวส. ๘.)ปริญญาตรี ขึ้นไป
๙. อื่นๆ ระบุ.....

๕. รายได้เฉลี่ยต่อเดือนท่านอยู่ในระดับใด

- ๑.) น้อยกว่า ๕,๐๐๐ บาท ๒.) ๕,๐๐๑-๑๓,๐๐๐ บาท
๓.) ๑๓,๐๐๑-๑๗,๐๐๐ บาท ๔.) ๑๗,๐๐๑-๒๑,๐๐๐ บาท
๕.) มากกว่า ๒๑,๐๐๑ บาท

๖. ที่พักอาศัย (ระบุ)

- ๑.) เขตเมือง
๒.) เขตชนบท

๗. ปัจจุบันท่านประกอบอาชีพอะไรเป็นหลัก

- ๑) เกษตรกร ๒) รับงานไปทำที่บ้าน
๓) ค้าขาย ๔) ช่างทำผม
๕) ขับรถรับจ้าง ๖.) อื่นๆ (ระบุ)

๘. นอกจากงานหลักที่ท่านทำแล้ว ท่านยังมีตำแหน่งอื่นๆ อีกหรือไม่

- ๑) ไม่มี
๒) มี ระบุ (เช่น อาสาสมัครแรงงาน อสม. อพม.)

๙. อาชีพที่ท่านทำอยู่ได้มีการรวมกลุ่มอาชีพกันหรือไม่

- ๑) มี (ระบุว่าชื่อกลุ่มอะไร)
๒) ไม่มี

๑๐. ท่านเป็นผู้ประกันตนมาตรา ๔๐ ตามทางเลือกใด

- ๑) ทางเลือกที่ ๑ ๒) ทางเลือกที่ ๒ ๓) ทางเลือกที่ ๓
๔) ทางเลือกที่ ๔ ๕) ทางเลือกที่ ๕

๑๑. นอกจากความคุ้มครองประกันสังคมตามมาตรา ๔๐ แล้ว ท่านมีสวัสดิการอื่นๆ หรือไม่

- ๑) มี
๒) ไม่มี

๑๒. ส่วนใหญ่ท่านชำระเงินสมทบโดยช่องทางใด (ระบุ)
- ๑) การออกหน่วยเคลื่อนที่ของสำนักงานประกันสังคม ณ ที่ว่าการอำเภอ/หมู่บ้าน
 - ๒) ณ สำนักงานประกันสังคมจังหวัด /สาขา
 - ๓) เคาน์เตอร์เซอวิสเซเวนอีเลฟเว่น
 - ๔) เคาน์เตอร์ธนาคาร
 - ๕) หักผ่านบัญชีธนาคาร
 - ๖) อื่นๆ ระบุ
๑๓. ท่านเคยเข้าร่วมรับฟังบรรยาย ร่วมประชุม ร่วมกิจกรรมส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประกันสังคมมาตรา ๔๐ ของส่วนราชการหรือไม่
- ๑) ไม่เคย
 - ๒) เคย ระบุว่า เป็นกิจกรรมใดของหน่วยงานใด
๑๔. ช่องทางในการรับข้อมูลข่าวสารทางรายการวิทยุของท่านและเพื่อนร่วมอาชีพเดียวกันของท่าน ส่วนมากรับฟังจากช่องทางไหน รายการใดที่รับฟังต่อวันเป็นเวลานานมากที่สุด (เลือกเพียงข้อเดียว)
- ๑.) รายการวิทยุ สถานีหลักของหน่วยงานภาครัฐ
 - ๒.) รายการวิทยุชุมชน
 - ๓.) ไม่ได้รับฟัง
 - ๔.) อื่นๆ ระบุ
๑๕. ประเภทรายการโทรทัศน์ที่ท่านรับชมมากที่สุดคือรายการใด
- ๑.) ประเภทข่าว
 - ๒.) ประเภทละคร
 - ๓.) ไม่ได้รับชม
 - ๔.) อื่นๆ ระบุ
๑๖. ท่านอ่านข้อมูลข่าวสารทั่วไปจากหนังสือพิมพ์ หรือวารสาร หรือไม่
- ๑) อ่าน
 - ๒) ไม่ได้อ่าน
๑๗. ท่านเคยได้ชักชวนคนในครอบครัว หรือคนรู้จัก สมัครประกันสังคมมาตรา ๔๐ หรือไม่
- ๑) เชิญชวนแต่ไม่มีคนสมัคร
 - ๒) เชิญชวนและมีผู้สมัคร
 - ๓) ไม่ได้เชิญชวน

๑๘. หากมีโครงการเกี่ยวกับเงินออมของภาครัฐเพิ่มขึ้นท่านต้องการสมัครเข้าร่วมโครงการหรือไม่
- ๑) ต้องการ
 - ๒) ไม่ต้องการ
 - ๓) ไม่แน่ใจ

ส่วนที่ ๒ ความคิดเห็นต่อ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าสู่ระบบประกันสังคมมาตรา ๔๐

คำชี้แจง โปรดพิจารณาข้อความต่อไปนี้ และทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ท่านเห็นว่าเป็นจริงมากที่สุด

ท่านคิดว่าปัจจัยในแต่ละข้อต่อไปนี้ ส่งผลต่อการเข้าสู่ระบบประกันสังคมมาตรา ๔๐ อยู่ในระดับใด หรือไม่เกี่ยวข้อง	ระดับความเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ปัจจัยด้านการบริการของเจ้าหน้าที่ ๑๕. เจ้าหน้าที่ให้บริการด้วยความเป็นกันเองยิ้มแย้มแจ่มใส					
ปัจจัยด้านจำนวนจุดบริการ ๒๐. จุดบริการในการรับสมัคร การชำระเงินสมทบสะดวก					
ปัจจัยในด้านข้อมูลข่าวสาร ๒๑. การรับทราบข้อมูลข่าวสารจากวิทยุ					
๒๒. การรับทราบข้อมูลข่าวสารจากหนังสือพิมพ์ / วารสาร / เอกสาร / แผ่นพับ / ป้าย					
๒๓. การรับทราบข้อมูลข่าวสารจากโทรทัศน์					
ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับกิจกรรมส่งเสริมของภาครัฐ ๒๔. การเข้าร่วมรับฟังบรรยาย / ประชุมเกี่ยวกับกิจกรรมส่งเสริมความรู้ประกันสังคมมาตรา ๔๐ ของส่วนราชการ ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน					

ท่านคิดว่าปัจจัยในแต่ละข้อต่อไปนี้ ส่งผลต่อการเข้า สู่ระบบประกันสังคมมาตรา ๔๐ อยู่ในระดับใด หรือไม่เกี่ยวข้อง	ระดับความเห็น				
	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ปัจจัยด้านแรงจูงใจ ผลประโยชน์ตอบแทน					
๒๕. ผลประโยชน์ตอบแทนเรื่องเงินทดแทนกรณี เจ็บป่วย / ประสบอุบัติเหตุ					
๒๖. เงินทดแทนการขาดรายได้กรณีทุพพลภาพ					
๒๗. เงินบำเหน็จ / บำนาญ					
๒๘. เงินค่าทำศพ					
ปัจจัยด้านอื่นๆ					
๒๙. การจ่ายเงินสมทบมาตรา ๔๐ ราคาถูก					
๓๐. คนในชุมชนให้บริการส่งเงินสมทบ					
๓๑. ไม่ต้องจ่ายเงินเอง มีญาติ/บุตร ส่งเงินสมทบให้					
๓๒. มีความเชื่อมั่นเนื่องจากเป็นนโยบายของรัฐ					
๓๓. ผู้ประกันตนมาตรา ๔๐ ที่ทำมาก่อนชักชวน					

ส่วนที่ ๓ ข้อเสนอแนะต่อการดำเนินงานประกันสังคมมาตรา ๔๐

.....
.....

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ นายสุทธิ สุโกศล

วัน เดือน ปี เกิด ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๐๔

การศึกษา

ระดับปริญญาตรี รัฐศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับ ๑) สาขาการเมืองการปกครอง
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปีที่สำเร็จการศึกษา ๒๕๒๔

ระดับปริญญาโท MA(Public Policy and Administration) นโยบายและการ
บริหารสาธารณะ มหาวิทยาลัยวิสคอนซิน (เมดิสัน) ประเทศ
สหรัฐอเมริกา ปีที่สำเร็จการศึกษา ๒๕๓๐

ประวัติการทำงานโดยย่อ

๑. จัดหางานจังหวัดบุรีรัมย์ พ.ศ.๒๕๔๕-๒๕๕๒
๒. ผู้อำนวยการสำนักงานบริหารแรงงานไทยไปทำงานต่างประเทศ พ.ศ.
๒๕๕๒- มิถุนายน ๒๕๕๕
๓. แรงงานจังหวัดขอนแก่น ๘ มิถุนายน ๒๕๕๕ - ๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๘

ตำแหน่งปัจจุบัน ผู้ช่วยปลัดกระทรวงแรงงาน

สรุปย่อ

ลักษณะวิชา สังคมจิตวิทยา

เรื่อง แรงงานนอกระบบกับประกันสังคม มาตรา 40 ตามพระราชบัญญัติ
ประกันสังคม พ.ศ. 2533

ผู้วิจัย นายสุทธิ สุโกศล หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 57

ตำแหน่ง ผู้ช่วยปลัดกระทรวงแรงงาน

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

คนทำงานส่วนใหญ่ของประเทศไทย หรือที่เรียกว่า “แรงงานนอกระบบ” เป็นผู้มีงานทำที่ไม่ได้รับการคุ้มครอง หรือไม่มีหลักประกันทางสังคมเช่นเดียวกับแรงงานในระบบ ในขณะที่แรงงานในระบบหมายถึง ผู้มีงานทำที่ได้รับการคุ้มครอง หรือมีหลักประกันทางสังคมจากการทำงาน เช่น ข้าราชการ ลูกจ้างประจำ พนักงานรัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่น รวมถึงผู้มีงานทำตามพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ.2533 จากข้อมูลการสำรวจแรงงานนอกระบบของสำนักงานสถิติแห่งชาติล่าสุดในปี 2556 พบว่า จากประชากรผู้มีงานทำจำนวน 39.1 ล้านคน เป็นแรงงานนอกระบบ จำนวน 25.1 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 64.2 ของประชากรผู้มีงานทำ

จากข้อมูลสถิติของสำนักงานประกันสังคมเกี่ยวกับจำนวนผู้ประกันตน ณ เดือนสิงหาคม 2557 พบว่า มีผู้ประกันตนที่เป็นแรงงานในระบบ ตามพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 มาตรา 33 จำนวน 9,878,006 คน ผู้ประกันตนมาตรา 39 (เคยเป็นผู้ประกันตนมาตรา 33 และลาออกแต่ประสงค์ส่งเงินสมทบ) จำนวน 1,104,693 คน แรงงานนอกระบบที่เข้าสู่ระบบประกันสังคมตามมาตรา 40 จำนวน 1,878,159 คน คิดเป็นร้อยละ 7.4 ของแรงงานนอกระบบ (สำนักงานประกันสังคม,ออนไลน์, 2557) ซึ่งเป็นสัดส่วนผู้ประกันตนตามมาตรา 40 ที่น้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนแรงงานนอกระบบทั้งหมด นับว่าเป็นกลุ่มคนงานที่ยังขาดความมั่นคงในชีวิต และขาดหลักประกันสังคมรองรับ เมื่อเจ็บป่วยทุพพลภาพอาจไม่มีเงินทดแทนการขาดรายได้ ไม่มีเงินทดแทนขณะพักรักษาตัว รวมทั้งเมื่ออายุมากขึ้นเป็นผู้สูงอายุร่างกายไม่เอื้ออำนวยต่อการทำงานอาจไม่มีเงินบำเหน็จบำนาญไว้ดำรงชีพ ถึงแม้จะมีเงินเบี้ยผู้สูงอายุแต่ก็เป็นเงินจำนวนไม่มาก และ เมื่อเสียชีวิต อาจไม่มีเงินเพียงพอที่จะต้องใช้จ่ายในงานศพตนเอง ฉะนั้น หากแรงงานนอกระบบเข้าสู่ระบบประกันสังคมตามมาตรา 40 ก็จะมีสิทธิประโยชน์ครบถ้วน

อันตราย/เจ็บป่วย นอนโรงพยาบาลได้รับเงินทดแทนการขาดรายได้ กรณีทุพพลภาพได้รับเงินทดแทนการขาดรายได้เป็นระยะเวลา 15 ปี กรณีตายได้รับค่าทำศพ กรณีชราภาพได้รับเงินบำนาญ(เงินออม) และเงินบำนาญ ซึ่งจะเพิ่มความมั่นคงในชีวิตให้กับแรงงานนอกระบบอีกทางหนึ่ง

รัฐบาลได้ให้ความสำคัญในการพัฒนาระบบการคุ้มครองทางสังคม ระบบการออม และระบบสวัสดิการชุมชนให้มีประสิทธิภาพและมีความยั่งยืน โดยกำหนดนโยบายเพื่อลดความเหลื่อมล้ำของสังคมและการสร้างโอกาสเข้าถึงบริการของรัฐ ซึ่ง พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ได้แถลงต่อ สภานิติบัญญัติแห่งชาติเมื่อวันที่ 12 กันยายน 2557 ว่า “...จะพัฒนาระบบการคุ้มครองทางสังคม ระบบการออม และระบบสวัสดิการชุมชนให้มีประสิทธิภาพและมีความยั่งยืนยิ่งขึ้น...” อีกทั้ง พลเอก สุรศักดิ์ กาญจนรัตน์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงาน ได้มอบนโยบาย เมื่อวันที่ 22 กันยายน 2557 ณ ห้องประชุมจอมพล ป. พิบูลสงคราม กระทรวงแรงงาน ว่า “นโยบายในการขยายความคุ้มครองแรงงานนอกระบบโดย มุ่งส่งเสริมคุณภาพชีวิตการทำงานของแรงงานนอกระบบในทุกกลุ่มอาชีพ รวมทั้งสร้างเครือข่ายและพัฒนากลไกในการคุ้มครองแรงงานนอกระบบ ตลอดจนรณรงค์ส่งเสริมแรงงานนอกระบบสมัครเป็นผู้ประกันตนมาตรา 40 และรักษาสถานะการเป็นผู้ประกันตนอย่างต่อเนื่อง” นอกจากนี้ กระทรวงแรงงานมีแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการแรงงานนอกระบบ พ.ศ. 2555-2559 โดยมีเป้าประสงค์ที่สำคัญคือ แรงงานนอกระบบทุกกลุ่มอาชีพได้รับการคุ้มครองจากระบบประกันสังคมอย่างเท่าเทียม เป็นธรรม และมีความใกล้เคียงกับสิทธิประโยชน์ที่แรงงานในระบบได้รับ

เพื่อศึกษาในเชิงลึกที่จะนำไปสู่การดำเนินงานให้เป็นไปตามนโยบายรองรับการขับเคลื่อนแรงงานนอกระบบให้มีความมั่นคงในชีวิตด้านประกันสังคม ในขณะที่ปัญหาอุปสรรคคือ แรงงานนอกระบบเข้าสู่ระบบประกันสังคมในสัดส่วนที่น้อยมาก จึงควรวิจัยว่า มีปัจจัยสนับสนุนส่งเสริมใดที่จะช่วยทำให้แรงงานนอกระบบเป็นผู้ประกันตนหรือเข้าสู่ระบบประกันสังคมมากขึ้น โดยเก็บข้อมูลเกี่ยวกับ รายได้ ลักษณะงานที่ทำ การบริการของภาครัฐ แรงจูงใจ ผลประโยชน์ตอบแทนจากประกันสังคม การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร การเปิดโอกาสให้คนทำงานได้มีส่วนร่วมเกี่ยวกับกิจกรรมส่งเสริมของรัฐ รวมถึงปัจจัยส่วนบุคคลในด้านอื่นๆ ที่ผ่านมาพบว่า ผลงานวิจัยส่วนใหญ่มุ่งเน้นศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลต่อการไม่เข้าสู่ระบบประกันสังคม ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่วิจัยในประเด็นที่ยังไม่ได้รับการศึกษาค้นคว้ามากเท่าที่ควร ได้แก่ การวิจัยหาปัจจัยสาเหตุการเป็นผู้ประกันตนมาตรา 40 ตามพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 ของแรงงานนอกระบบ และได้คัดเลือกผู้ประกันตนในจังหวัดขอนแก่นซึ่งเป็นหนึ่งใน 20 จังหวัดนำร่องในการดำเนินการดำเนินงานการบริหารจัดการแรงงานนอกระบบของกระทรวงแรงงานและ

คณะกรรมการบริหารจัดการแรงงานนอกระบบแห่งชาติ อีกทั้งมีสภาพพื้นที่ สามารถเป็นตัวแทนของภาคตะวันออกเฉียงเหนือหรือของทั้งประเทศ ได้ในระดับหนึ่ง ทั้งนี้เพื่อนำข้อมูลจากผลการวิจัยเสนอแนะแนวทางการดำเนินงานรูปแบบใหม่รวมทั้งปรับปรุงแนวทางการดำเนินงานที่ผ่านมาเพื่อเพิ่มจำนวนผู้ประกันตนตามมาตรา 40 พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 เสนอต่อกระทรวงแรงงานและคณะอนุกรรมการบริหารจัดการแรงงานนอกระบบระดับชาติ และนำไปสู่การจัดทำแผนงาน/โครงการ ส่งเสริมแรงงานนอกระบบให้มีความมั่นคงในชีวิตต่อไป งานวิจัยครั้งนี้จะมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อการเสริมสร้างความมั่นคงแห่งชาติทางด้านสังคมจิตวิทยา และตอบสนองต่อนโยบายของรัฐบาลในเรื่องที่ว่าด้วย “ การลดความเหลื่อมล้ำของสังคมและการสร้างโอกาสการเข้าถึงบริการของรัฐ ”

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปเกี่ยวกับปัญหาที่ทำให้เกิดการขาดหลักประกันทางสังคมของแรงงานนอกระบบในภาพรวม
2. เพื่อศึกษาปัญหาที่ทำให้เกิดการขาดหลักประกันทางสังคมของแรงงานนอกระบบของประเทศ
3. เพื่อศึกษาแนวทางในการแก้ไขปัญหาการขาดหลักประกันทางสังคมของแรงงานนอกระบบ
4. เสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาการขาดหลักประกันทางสังคมของแรงงานนอกระบบให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาสภาพปัญหาการขาดหลักประกันทางสังคม ของแรงงานนอกระบบ พร้อมทั้งเสนอแนะแนวทางแก้ไข โดยเฉพาะการเพิ่มจำนวนผู้ประกันตน มาตรา 40 และศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นผู้ประกันตนมาตรา 40 ตามพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 ของแรงงานนอกระบบ ได้แก่ รายได้ ลักษณะงานที่ทำ การให้บริการของรัฐ แรงจูงใจ ผลประโยชน์ตอบแทนจากการประกันตน การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร การมีส่วนร่วมกับกิจกรรมส่งเสริมของรัฐ และปัจจัยส่วนบุคคลในด้านอื่นๆ กลุ่มที่ศึกษาได้แก่กลุ่มตัวอย่างผู้ประกันตนมาตรา 40 ในจังหวัดขอนแก่น

2. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างผู้ประกันตนมาตรา 40 ในจังหวัดขอนแก่น ซึ่งเป็นจังหวัดนำร่องในการดำเนินงานการบริหารจัดการแรงงานนอกระบบของกระทรวงแรงงาน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างได้แก่ กลุ่มตัวอย่างของผู้ประกันตนมาตรา 40 ในจังหวัดขอนแก่น จำนวน 395 ตัวอย่าง ซึ่งใช้การสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายตามสูตรทาโรยามาเน่ (Taro Yamane)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยการสร้างแบบสอบถามให้มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ สมมติฐาน รวมทั้งกรอบความคิดในการวิจัย

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลโดยมีผู้ช่วย จำนวน 5 คน โดยมีการอบรมผู้ช่วยเก็บข้อมูลให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแบบสอบถาม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วยค่าความถี่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย การประเมินมี 3 ระดับ คือ มาก ปานกลาง น้อย

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นคะแนนระดับความคิดเห็นในภาพรวมต่อปัจจัยที่ส่งผลการเข้าสู่ระบบประกันสังคม มาตรา 40 เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ (1) ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับกิจกรรมส่งเสริมของภาครัฐ และ (2) ปัจจัยแรงงานจูงใจ ผลประโยชน์ตอบแทน มีค่าเฉลี่ยเท่ากันคือ 4.17 อยู่ในระดับมาก (3) ด้านปัจจัยด้านการบริการของเจ้าหน้าที่ มีค่าเฉลี่ย 4.15 อยู่ในระดับมาก (4) ปัจจัยด้านจำนวนจุดบริการ มีค่าเฉลี่ย 3.95 อยู่ในระดับมาก (5) ปัจจัยด้านอื่นๆ ได้แก่ การจ่ายเงินสมทบราคาถูกลง มีคนในชุมชนให้บริการส่งเงินสมทบ ไม่ต้องจ่ายเงินเอง มีความเชื่อมั่นในนโยบาย มีค่าเฉลี่ย 3.65 อยู่ในระดับมาก (6) ปัจจัยในด้านข้อมูลข่าวสารมีค่าเฉลี่ย 3.24 อยู่ในระดับปานกลาง

ผลการวิจัยในครั้งนี้ ในส่วนข้อมูลทั่วไป ทำให้ทราบถึงสภาพทั่วไปเกี่ยวกับสาเหตุ การขาดหลักประกันทางสังคมของแรงงานนอกระบบ คือ แรงงานนอกระบบส่วนมากไม่ได้ รับ ข้อมูลข่าวสารจากหนังสือพิมพ์ /วารสาร วิทยุ และไม่มีความรู้เกี่ยวกับประกันสังคมมาตรา 40 มีรายได้ต่ำ ขาดการรวมกลุ่มอาชีพ แรงงานนอกระบบที่เข้าสู่ระบบประกันสังคมน่าจะมาจากการ ได้รับการแนะนำจากการจัดกิจกรรมของเจ้าหน้าที่และจากการชักชวนโดยผู้ประกันตนมาตรา 40 เนื่องจากข้อมูลจากการวิจัยกลุ่มตัวอย่างส่วนมาก จำนวน 222 คน คิดเป็นร้อยละ 56.20 ชักชวนคน ในครอบครัว คนรู้จัก และมีผู้สมัครตามที่ชักชวน โดยกลุ่มตัวอย่างรับชมโทรทัศน์ที่เกี่ยวกับ รายการข่าว เพียงร้อยละ 46 ส่วนหนึ่งรับชมละครร้อยละ 37 และไม่รับชมโทรทัศน์ถึงร้อยละ 13

ข้อเสนอแนะ

1.ระดับนโยบาย

1.1 สำนักงานประกันสังคม สร้างเครือข่ายที่เป็นผู้ประกันตนมาตรา 40 หรือผู้นำ ชุมชน ได้ แก่อาสาสมัครแรงงาน อาสาสมัครประเภทอื่นๆ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หมู่บ้านละ 2-3 คน

1.2 กระทรวงศึกษาธิการ เพิ่มเนื้อหาสาระเกี่ยวกับความรู้ด้านประกันสังคมใน หลักสูตรการเรียนการสอน ของเด็กชั้นประถมศึกษาตอนปลาย - มัธยมศึกษาตอนปลาย รวมถึง อาชีวศึกษา

1.3 สำหรับแรงงานนอกระบบที่มีรายได้ต่ำกว่าเกณฑ์ความจำเป็นขั้นพื้นฐาน (จปฐ.) แรงงานนอกระบบที่เป็นคนพิการ และไม่มีสวัสดิการใดๆ รัฐควรจ่ายเงินสมทบให้ ทั้งหมด หรือจ่ายให้มากกว่าสัดส่วนที่แรงงานจ่ายสมทบ ทั้งนี้ยังคงอยู่ในระบบประกันสังคม มาตรา 40 หรือรูปแบบกองทุนการออมแห่งชาติ ซึ่งกำลังจะเป็นทางเลือกใหม่ในอนาคตอันใกล้

1.4 ให้รัฐบาลสนับสนุน เร่งรัดให้ แรงงานนอกระบบ เข้าสู่ระบบประกันสังคม มาตรา 40 และพิจารณาสัดส่วนเงินสมทบ ตามความจำเป็น/เหมาะสม

1.5 ให้หน่วยงานของรัฐตกลงกันให้การจ่ายเงินสมทบง่าย ประหยัด และไม่คิด ภาระเบียด ไม่ทุจริต ได้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชนาคาเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ องค์กรต่างๆ ค่าใช้จ่ายให้อาสาสมัครแรงงานหรือคนช่วยเหลือเงินสมทบ

2. ระดับปฏิบัติ

2.1 จัดคณะเจ้าหน้าที่ / รถเคลื่อนที่ ออกให้บริการให้ทั่วถึงและครอบคลุมทุกพื้นที่

2.2 ทำให้การจ่ายเงินสมทบง่าย และประหยัด

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. วิจัยในประเด็นเกี่ยวกับผลกระทบเกี่ยวกับการเป็นผู้ประกันตนมาตรา 40 ของแรงงานนอกระบบ ว่าหลังจากเป็นผู้ประกันตนแล้วแรงงานนอกระบบได้รับประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมอย่างไร เพียงใด เพื่อให้ทราบผลกระทบทั้งผลกระทบทางตรง (Outputs) จากการเป็นผู้ประกันตน รวมถึงผลกระทบทางอ้อม (Outcome หรือ Impact) ในการนำไปสู่การปรับปรุงสิทธิประโยชน์และกระบวนการทำงานด้านประกันสังคม รวมถึงกองทุนการออมแห่งชาติ
2. วิจัยเปรียบเทียบประกันสังคมมาตรา 40 กับกองทุนการออมแห่งชาติ ในขณะที่สำนักงานประกันสังคม เป็นเหมือนการประกันภัย คือ ตัวจ่ายสมทบ ไม่บังคับ แต่การออมเป็นการบังคับ เพื่อให้ทุกคนมีหลักประกัน
3. วิจัยเปรียบเทียบกับ รัฐสวัสดิการ อาทิ สแกนดิเนเวีย สาธารณรัฐเกาหลี สหรัฐอเมริกา ประเทศไทย ควรจัดประกันสังคมในแง่ Social softy ให้แก่แรงงานนอกระบบไทยอย่างไร
4. วิจัยเกี่ยวกับ เมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน จะกระทบการจัดหลักประกันให้แก่แรงงานไทย อย่างไร